

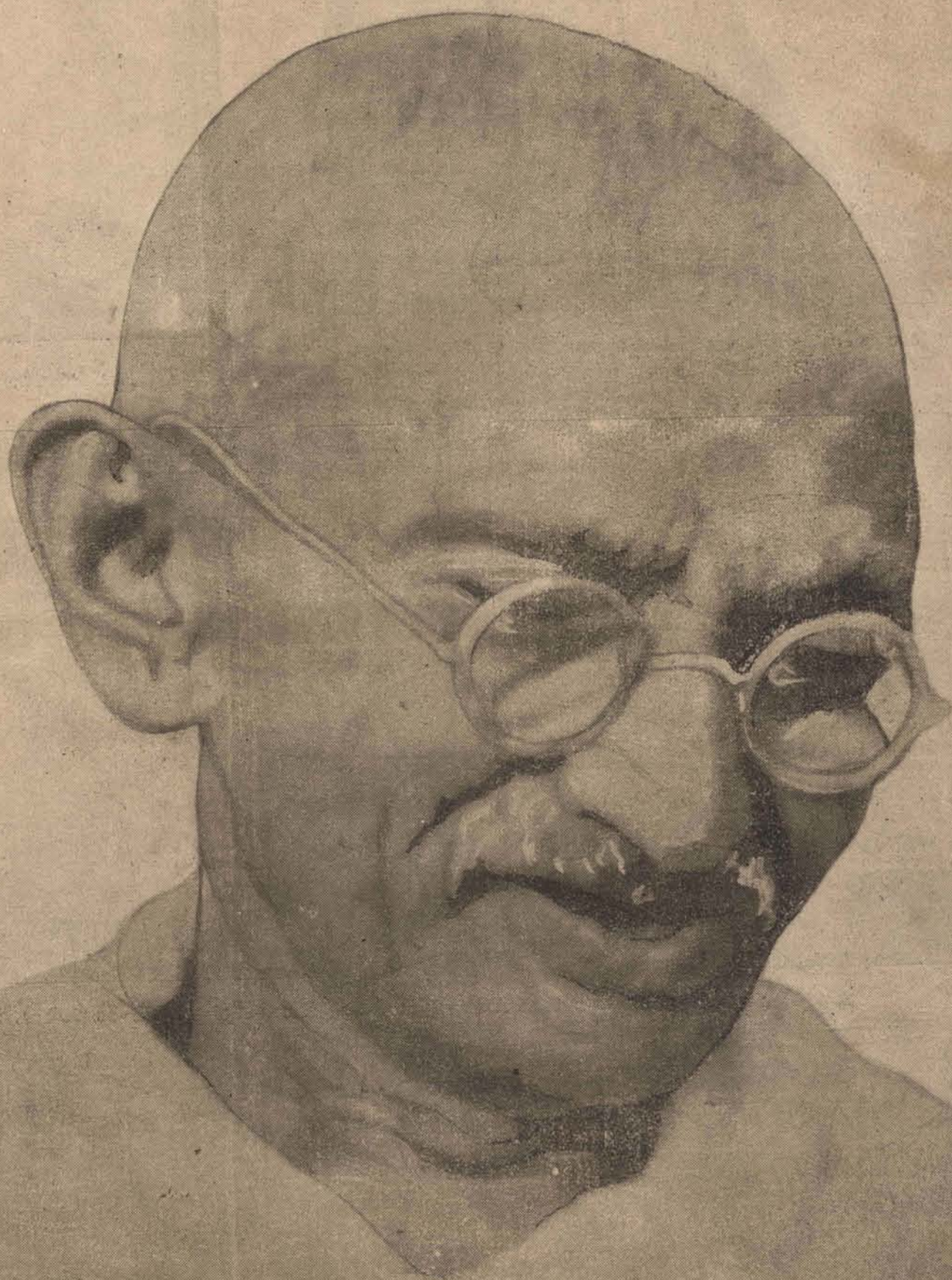
Sarabala N. Venkatesh
VETAPALEM

ఆంధ్రమిత్రం

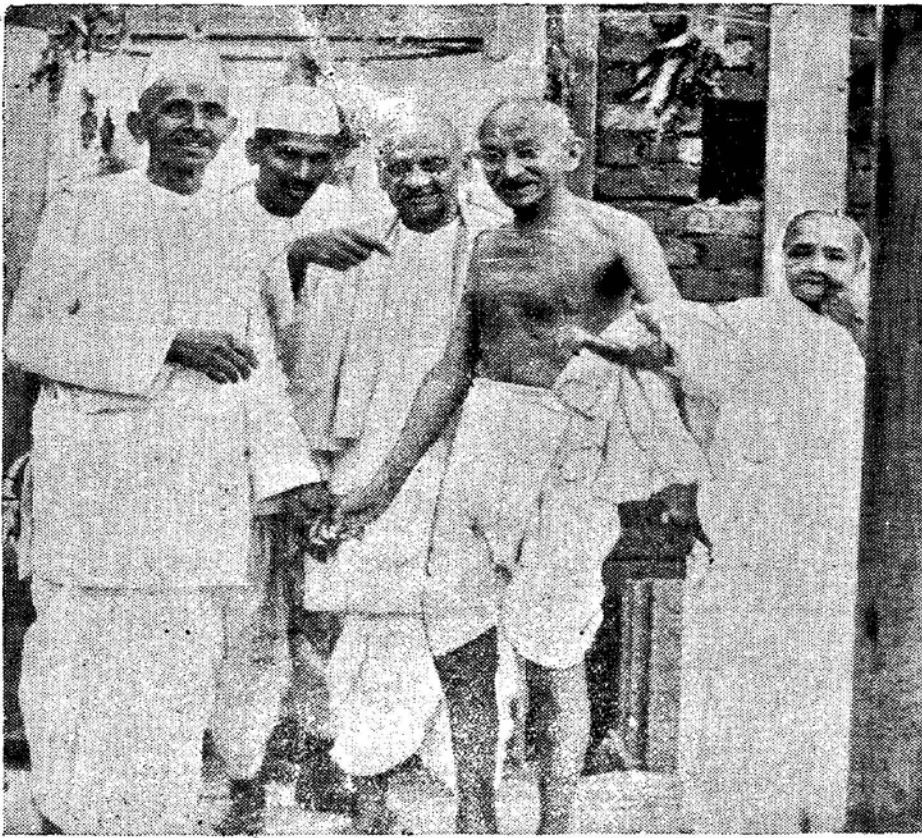
సచిత్రవార్పత్రిక

వెల 4 పణాలు

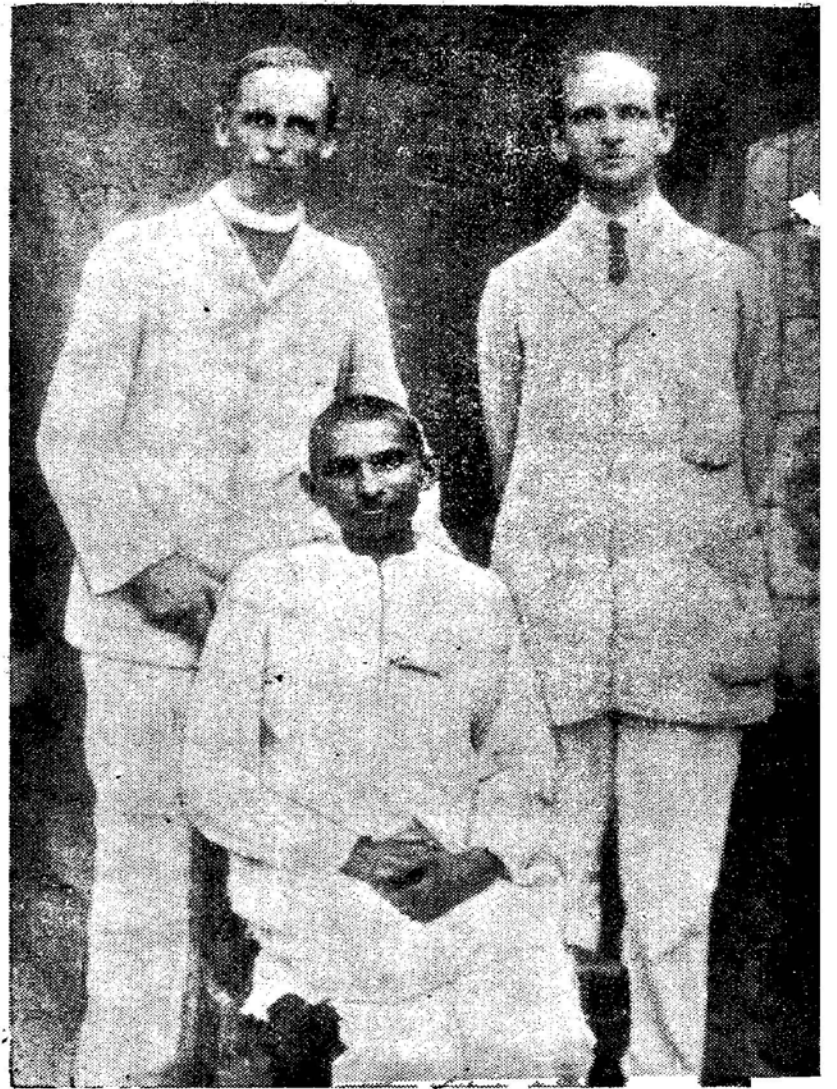
4-2-48

అమరజీవిత దృశ్యాలు

బాగ్‌లి విజయం. కనూరిబా, బాపూజీలు వల్ల భాయ్ పటేల్ బాగ్‌లివీరుడు చిక్కా-
భాయ్ పటేల్ మొదలైనవారితో ధూమంను తిరిగి ఇచ్చిన అనంతరం ఉన్న దృశ్యం.

దక్షిణాగ్రామ మిత్రులతో గాంధీ

మహాత్ముడు ఢిల్లీలో శరణార్థుల కువశమనవాక్యాలు చెప్పి ఓదార్చినహనం వహించవలసిందని ప్రబోధించుచున్న దృశ్యాలు

వర్ధాలో గాంధీజీ ప్రాతఃకాల వాహ్యాలి

దరహాసంక్రమణలు

శ్రీ సత్యవ్రత

సంవత్సర చందా రు. 12-0-0

విజ్ఞాపక అకౌంట్ 0-4-0

ప్రతిబుధవారమున ప్రకటింపబడును

ఓరు శేయవి యొనరించిన నరవర! యప్రియము తన మనంబున కగు దా

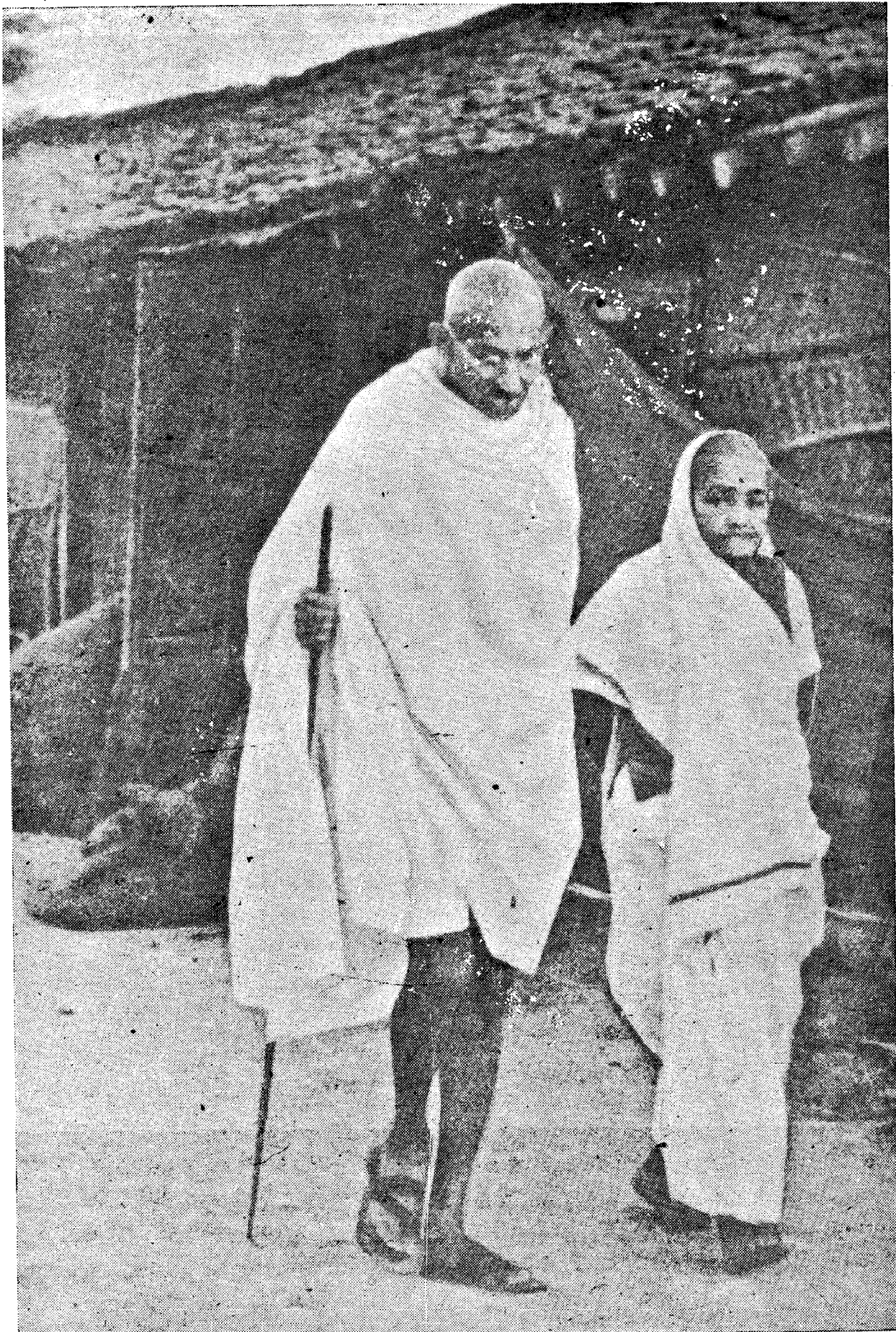
నొరులకు నవి నేయకునికి పరాయణము పరమధర్మ పథముల కెల్ల (మహాభారతము)

సంపుటము 40

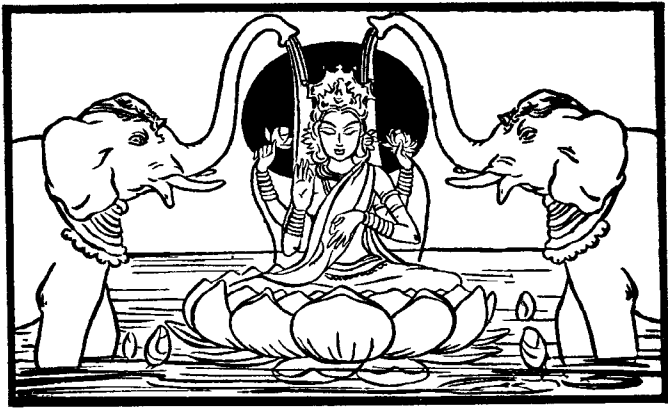
సంచిక 21^వ

Founder : K. NAGESWARA RAO.

సర్వజిత్తు సంవత్సర పుష్య బహుళ దశమి బుధవారము

“జ న నీ జ న కు లు”

ఆంధ్రవత్సక

1948-వ సం॥ ఫిబ్రవరి నెల 4-వ తేది బుధవారము

మహాత్మాగాంధీ

స్వతంత్ర భారతజాతి జనకుడు గాంధీ మరణించెను. ఆయన మరణించినది రుగ్మతవల్లకాదు. వృద్ధాప్యమువల్లకాదు. నిరాహార దీక్ష తాపప్రాయోపవేశమువల్లను కాదు.

ఆయన హత్యచేయబడెను. శుక్రవారము సాయంత్రము ప్రార్థనసభకు పోవుచుండగా, "హిందురాష్ట్ర"నేపథ్య పత్రికా సంపాదకుడు నాథూరామ్ వినాయక్ గాడ్సే అనునతడు రివోల్వరుతో కాల్చినందున. ఆ వార్త వినినవెంటనే భారతవర్షము నిశ్శబ్దమయినది. ఆయన మరణముకాక ఆయన హత్య చేయబడెననునది యావద్భారత ప్రజాహృదయములందు చిచ్చు పెట్టినది. గాంధీ హత్య చేయబడెననునది ఊహాకూడా అందని భయంకరమైన విషాదసంఘటన. అది జరిగినదని నమ్ముటకు సాధ్యముకాదు. కాని జరిగినది. మానవస్వభావము ఎంత సీచస్థితికి పతనము కాగలది దీనివల్ల వ్యక్తమగుచున్నది. భారతదేశ మానసికస్థితి ఎంత వైచ్యోతీయందున్నది వెల్లడి అయినది. హత్యా కార్యమునకు ఒక బడిన యువకుడు అణగియన్న ఆ సీచస్థితికి ప్రతినిధి తప్ప వేరుకాదు. గాంధీ హత్యారూపమున అది బ్రద్దలైనది.

లేనియెడల గాంధీని చంపుటమిటి! ఆయన యెప్పుడు తన జీవితవిషయమున ఆసక్తిని చూపలేదు. తన ప్రజను సన్మార్గవర్తనులను చేయుటకు తన అనువులను అర్పింప వెనుకాడలేదు. మృత్యుదేవతే వెనుకాడినది. కడపటి నిరాహార దీక్షానంతరము, బాంబువేయబడినపుడు, తరువాత ఆయన పలికిన మాటలు గమనింపుడు. "ప్రార్థనలు పూర్తియగువరకు అది బాంబుప్రేలుడని నాకు తెలియదు. అది నాపై ప్రయోగింప ఉద్దేశింపబడినదని నాకు తెలియదు. నాపై ప్రయోగింప ఉద్దేశింపబడిన, అది నాముందు ప్రేరితపుడు నేను ఏ విధముగ ప్రవర్తించెడివాడనో భగవంతునికి మాత్రమే తెలియగలదు. అందువల్ల

నే నెవ్వరి ప్రశంసలకు పాత్రుడనుకాను. బాంబుకు గురి అయి, దాని ప్రయోగించిన వానిపైన ఎట్టి ద్వేషము లేక మందస్థితిపడనుడనై మరణించిన అపుడు ఈ ప్రశంసకు అర్హతను పొందకలిగియుండెడి వాడను."

ఇలా చెప్పిన గాంధీ హత్యచేయబడెను రివోల్వరుతో కాల్చిన వ్యక్తి, బాంబువేసిన వ్యక్తి ఒకే మురారు చెందినవారని తెలియుచున్నది. బాంబువేసిన అనంతరము గాంధీ మాటలు వారిని కలచినట్లు లేదు. మానవత్వహనునది ఏమాత్రమున్నను ఈ ఘాతుక కృత్యమునకు ఒడిగట్టి యుండెడివారుకాదు. హత్యాకారుడు కేవలము పండిత నైహూ అనినట్లు పిచ్చివాడు తప్ప వేరుకాదు.

"బాంబుకు గురియయిన, దానిని ప్రయోగించిన వానిపైన ఎట్టి ద్వేషము లేక మందస్థితిపడనుడనై మరణించిన అపుడు ఈ ప్రశంసలకు అర్హతను కలిగి యుండెడివాడను" అనినట్లే రివోల్వరు దెబ్బతినపుడు ఒరిగిపోయెను. గుండు దెబ్బ తగిలిన వెంటనే చేతులుమోడ్చి రామనామమును పఠింకెను. తన బాధను గురించి తలచలేదు. "రామ, రామ" అనుట హతకునిపైన ఆయన కారుణ్యమునకు నిదర్శనమేమో? గాంధీ ఎప్పుడు బాధపడి, స్వరిహారమిచ్చుట ఇతరుల లక్షకదా! ఆ రామనామస్మరణకూడా అందుకే కావచ్చు.

గాంధీ హత్యావార్త యావద్భారతదేశమును చలనములేని నిర్జీవ ప్రతిమను చేసినది. నాడు రాఘవుడులేని అయోధ్య భరతునికి కనుపడినట్లు నేడు గాంధీ లేని భారతదేశము ప్రజకు కనుపడుచున్నది. గాంధీ లేడను ఊహ భారతప్రజ భరింపలేకున్నది. నేడు భారత విలక్షణమును చూచిన గాంధీ నిజముగా జాతిజనకుడని వెల్లడి అయినది. ఆనేతు హిమాచలము కంటతడి పెట్టని వ్యక్తి లేడు. బాధపడని మానవుడు లేడు. విచారమున మునుగని గృహములేదు. పండిత నైహూ చెప్పి

నట్లు దేశమునుండి జ్యోతి శెడలిపోయినది. చరిత్రలో ఎప్పుడూడ దేశమునకు ఇంత విపత్తు సంభవించలేదు. 30 సంవత్సరములు దేశమునకు ఏకైకనాయకుడుగనుండి దేశమునకు స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించి ఇచ్చెను. స్వతంత్ర భారతమునకు జనకు డయ్యెను. ఆయన భారతదేశమునకు సాక్షాత్తు అంత స్సాక్షి. ఎవరేమి చేయదలచిననూ ఆయనేమి అనుకొనునో ఏమి చెప్పనో అని ఆయనను సంప్రదించి, ఆయన అభిప్రాయమును తెలిసికొనకుంక ఉండలేకపోయిరి. ప్రతి విషయమున, ప్రతి సందర్భమున ఆయన ఊహ, ఆయన నిర్ణయము, శుద్ధమైనదిగ కనిపించినది. మనోవాక్కర్మలకు ఆయనపట్ల భిన్నత్వము లేక పోవుటవల్లనే ఆయనకు మానవత్వము లోనే దైవత్వము వచ్చినది. ఆయన అంతర్వాణికి అదేమూలము. ఆవాణి ఇక భారతీయులకు ఆయన భౌతిక శరీరము ద్వారా వినపడదు. శ్రీ కృష్ణపరమాత్ముని గీతాబోధ నిలిచినట్లు ఆయన బోధలు నిలిచి, విన ఇచ్చుచున్న వారికి వినబడగలవు. ఆయన జీవించియుండగ ఆయనను సక్రమముగ అనుసరించి యుండక పోవచ్చును. ఆయనతో వాదించి యుండవచ్చును. ఆయనను విమర్శించి యుండవచ్చును. ఆయనను హేళన చేసియుండవచ్చును. కాని ఇప్పుడలా చేయుటకు వీలులేదు. ప్రధాని పండిత నైహూ చెప్పినట్లు, ఇప్పుడాయనను చించినదానికి భిన్నముగ ప్రవర్తించ సాహసింపజాలము. కురుక్షేత్రమున అర్జునుడు కృష్ణునితో ఈ విధముగ అనెను.

సఖే! మత్వా ప్రసభం యదుక్తం
హేకృష్ణ! హేయాదప! హేసఖే!
అజానతా మహిమానంతరేదం
మయా ప్రమాదాత్ ప్రణయేనవాసి,
యచ్చా వహాసార్థ మనర్హకృతోసి
విహారకయానన భోజనేషు,
ఏకో దహ వ్యయ్యత తత్పక్షం
తక్షామయే త్వా మహా మప్రమేయమ్.

ఓ దేవా! నీ మహిమను క్షతేలియక నిన్ను సామాన్య స్నేహితునిగాను దలచి చనువునన, పారపాటునన నేన నిర్లక్ష్యముగను సామాన్యనివలె పిలుచుచుంటిని. మరియు విహారాహర కయనాడులందును నిశ్చాంబురిగ గాని ఇతరుల ఎదుటగాని పరిహసించి అపరాధములను చేసితిని. నా అపరాధములను మన్నించుటకు నిన్ను కేడుచున్నాను.

నేడు గాంధీనిగురించి అదేవిధముగ అనుకొనవలసి యున్నది.

గాంధీ హత్య భారతదేశ మునకు లజ్జాకరమైనదిగాని, ఆయనకు కాదు. బహుశః ఆయన దివ్యమైన, మహిమాన్వితమైన మరణమునే పొందెను. మత సామరస్యమునకు జీవితము నర్పించెదనని ఆయన అనవరతము చెప్పచుండెను. మతవైమనస్యమునకే ఆహుతి అయ్యెను. ఆయన జీవితము సాధించలేనిది ఆయన మరణము సాధింపగలదు.

1926 సం॥ లో స్వామి శ్రద్ధానందును ఒక ముస్లిము యువకుడు హత్య చేసినపుడు గాంధీ ఈ విధముగ వ్రాసెను.

"అత్యాశగకనుపడవచ్చును. కాని స్వామిజీ ఔన్నత్యమును బట్టి ఆయన రక్తము మనపాపములను తుడిచి, మన హృదయములను తృప్తి మొనర్చి శక్తివంతమైన ఈ రెండు సంఘములను (హిందువులు ముస్లిములు) దృఢముగా బంధించగలదని ఆశకు ఆస్కారమిచ్చుచున్నది." స్వాతంత్ర్య పోరాటము జరుగుచున్నపుడు కా రా గృహము బయటయున్న గాంధీకన్న బంధింపబడిన గాంధీ ఎక్కువ శక్తివంతుడని అందరూ అనుచుండుటకద్దు. అదే విధముగ మరణించిన అనంతరమే గాంధీ ఎక్కువ శక్తివంతుడు కాగలడు. మరణము మూలమున ఆయనకు అమరత్వము సిద్ధించినది.

కాని ఒక సత్యము మాత్రము వెల్లడి అయినది. అహింసామార్గము హింసామార్గము కన్న ఉచ్చమైనదని గాంధీహత్యవల్ల ప్రపంచమునకు తెలియవచ్చినది. ఆధ్యాత్మిక వైతిక శక్తులు తప్ప ఆయనకు నేరు ఆయుధములు లేవు. అహింస ఆయన భౌతిక శరీరమును రక్షింపలేకపోయి యుండవచ్చును గాని, అజేయమని వెల్లడి అయినది. ఆయన మరణము తక్షణము దేశములో కలుగజేసిన మానసిక పరివర్తనము ఆ లంకమును స్థిరపరచుచున్నది. దార్శన్యము ఒక పరిమితిని దాటిన పిమ్మట శక్తిహీనము. అక్కడనుండి అహింసకే స్థానము గాంధీని జీవితరంగమునుండి తప్పించిన దేశ రాజకీయరంగమున ఆయన ప్రభావము తగ్గిపోవునని ఆశించినవారు, కేవలము భ్రమ చెందిరని చెప్పవలెను. నేడు ఆయన వ్యక్తి లేకపోవచ్చును గాని, ఆయన ప్రభావము అంతఃపజాలదు. గాంధీ, గాంధీతత్వము ఈ దేశమున సుస్థిరముగ పాతుకొని పోయినవి. అవి నానాటికి వ్యాప్తి చెందుకేగాని సన్నగిల జాలవు. అంతేకాదు అంతర్జాతీయముగ పూర్వము లేని పలుకుబడి రాగలదు. వివిధదేశముల నుండి వచ్చిన ప్రశంసా వాక్యములు అందుకు నిదర్శనములు. ఆయన సిద్ధాంతము ఆయనను హత్యచేసిన వంటి వారియెడ ప్రయోజనరహితము కావచ్చును. కాని అటువంటి వారు ఈ భూమిపైన ఎందరు గలరు! బహుకొద్ది. నేడు ప్రపంచమంతయు గాంధీ సిద్ధాంతమును అంగీకరించి అనుష్ఠింపక పోవచ్చును. కాని, నాయకులు అనేకులు ఆ సిద్ధాంత ఆధిక్యతను గ్రహించగలిగిరి. కొద్ది కాలములోనే అది తప్ప గత్యంతరము లేదని గుర్తించవచ్చును. సర్వవిశాళమగు ఆటంబాంబు నిర్మాణానంతరము అహింసయెడ అందరి దృష్టి మరలుచున్నది.

బాపూజీ నమస్తే!

'అన్యోమా మువంగమయ'

దివ్య జీవితా ఖ్యానము

చరమ ఆధ్యాయము

“మహా! బాపూ గదిలో ఎవ రన్నాడు? ప్రార్థన చేశావునున్నట్లుంది.”

“పక్షిలో దాదా మాటాడుతున్నాడు. ఏవో రాజకీయాలు గాబోలు. ఇంకా పావుగంట పై ముండిగా, కూర్చో.”

“అబ్బ! ఉపవాసంతో ఇంకా కేరుకో లేదు ఈ రాజకీయాలేమిటో! నేనా గ్రామ పోయినా బాగుండును. బాపూ ఎప్పుడైతే మన్నదీ ఏమన్నా చెప్పారా!”

“ఏమో మరి! పొద్దున్నమాత్రం ఇక్కడి ముఖ్యమైన కాగితాలు అన్నీ ఈ పూజే మాస్తా తెచ్చిన ప్యాకెట్లో చెప్పాను. నేను ‘బాపూ, నేనా గ్రామం ఎప్పుడైతే’ అని అడిగినప్పుడు భగవద్దేవుని తల్లీ! ఏం చెప్పావానన్నాడు.”

“జైనుగాని, మహా! ఇందాక ఆంగ్ల యువ తిలో బాపూ ఎప్పుడూ మాట్లాడనంత నిస్సృహగా ముగ్ధుడారు. ఆవిడ ఏమిటో తిక్కగా ‘మీరు 125 ఏళ్ళు బ్రతుకుతా నంటారు మీ ధైర్యమేమి’ అని అడిగింది. బాపూ విచారంగా ‘నా కా ధైర్యం పోయింది’ అన్నాడు.”

“ఈ అవకాశక ప్రశ్నలతో బాపూని చువుకు తింటారు పిళ్ళూ,” అంది మహా.

“అంతలో ఊర్కొందా ‘ఇన్నా ధర్మ 125 ఏళ్ళు బ్రతుకుతా నని ధైర్యంతో చెప్పేవారే ఇప్పుడెల్లా అంటున్నారే?’ అంది

“ప్రపంచంలో మహాభయంకర ఘటనలు జరుగ నున్నాయి. భగవంతుడు ఇక్కడ నా నేన ఎన్నాళ్ళు ఆ ర స ర మ ని తోచి బ్రతకనిస్తే అన్నాల్సి జీనిస్తాను” అన్నాడు.”

యువకు లిద్దరి ముఖాలు ఒక్క త్త గం ముతిన ముగ్ధులు. “బాపూ 125 ఏళ్ళూ బ్రతకటమే భగవద్దేవుని” అనుకొని మనస్సులు దిటవు చేసుకున్నా.”

“భయంకరఘటనలు జరుగ నున్నాయి” అన్న ఒక్కమాటా పక్కను పోతూ విన్న మహాల్లీ, అగ్గి,

“జైనుమాయా! భయంకర ఘటన లుండవా మరి! ఆమధ్య దక్షిణాదిని తోకచుక్క కన బడింది. మరి మొన్న ఇంకోచోట పెద్ద భూ కంపము వచ్చింది...ఇంకా...ఇంకా...”

యువకులిద్దరు సన్నగా కిలకిలా నవ్వాడు. మహాత్మాని సాహిత్యం వల్ల మూఢ నమ్మకాల దర్శనంతో ఆగతాలను భీకరంగా ఊహించుకొని కుమలే దౌర్బల్యం వాళ్ళ హృదయాలలో లేకుండా పోయింది. ఆ అపహాసం చూసి మహాల్లీ సిగ్గుపడుతూ వెళ్లిపోయాడు.

మంఠంలో దూరపు గదిలో గడియారం 5 గంటలు కొట్టింది. యువకులిద్దరు కాలగత యంత్రాల్లాగా లేచి నిల్చుని మహాత్మాని గది వంక చూశారు. తలుపు తెరుచుకొని గది గుమ్మంలోంచి వెనక్కుచూస్తూ “బాపూజీ, ‘తెలుపు’ అంటూ పక్షిలోదాదా వస్తున్నాడు. యువకులిద్దరు నమస్కారం చేశారు. చిరు నవ్వుతో ఆశీర్వాదించి, “వెళ్ళివస్తా నమ్మల్లారా” అని వెళ్లిపోయాడు.

“అవా! మహా!”—మహాత్మాని కంకం.

“హా! బాపూ...వస్తున్నాం” అంటూ ఒక్క గంతులో యువకులిద్దరూ గదిలోకి వెళ్ళారు. బాపూ మొగంలో మందహాసంతో, హృదయాల విప్పారాయి.

“ప్రార్థనకు బయలుదేరదామా! ఇవాళ నిన్నటికంటే పండ్లరసం ఎక్కువ తాగాను; మరి బరు వెక్కివైయింటాను, ఆనగలరా!” అన్నాడు బాపూ నవ్వుతూ! “హా! బాపూ! బరువుకూడాను” అని నవ్వి “ప్యాకెట్! బాపూ బరువెక్కిడబ” అంటూ మహా ప్యాకెట్లోను కుట్టరించింది

బాపూ కార్యదర్శివంక తిరిగి, నవ్వుతూ

“ప్యాకెట్లో! వ్యాసం పూర్తిగా రాయబారికి వ్యవధి చాలలేదు తుమించాలి!” అన్నాడు.

ఇన్నాళ్ళు దగ్గరున్నా బాపూజీ తుమించాలి అన్నప్పుడు ప్యాకెట్లో మొగం ఎట్టుబడి తిడబడటం కలుగూనే ఉంటుంది.

అవా ప్యాకెట్లో వంకతిరిగి “ప్యాకెట్! బాపూ, మొన్నటి ఉపవాసంతోనైనా భగవంతుడు రోజుకు 48 గంటలు చేయలేదా?” అని నవ్వింది.

హాస్యమెరుగని అవా హాస్యం చేయటంతో బాపూకూడా ప్రత్యుపాదక హాస్యం చేశాడు. అలాగే “బాపూ ఉపవాసం చేస్తే కడుపులో ఉన్న బ్రహ్మాండాలు అటమటించి గడ్డో లాతాయిగాని ఆ పరమాత్మ కేం కదలిక లేదుగా?” అంది.

బాపూ, మహా బుగ్గ పిండుతూ, మందహాసంతోనే ముక్కుమీద వేయించి, “తప్ప! తప్ప!” అన్నాడు. ఆపోలిక తేకువదు, తప్పని.

అవా కనునైగతో మహాను వారించింది.

— మహా ఆగతేడు.

“బాపూ, నేను పోయిస్తాను. సుచ్యెప్పుడన్నా అబద్ధమాదావా? భర్త రాజా కూడా అబద్ధమాడలే!”

బాపూ చిరునవ్వుతో “భర్తరాజాను భగవంతుడే దగ్గర ఉండి అబద్ధ మాడ మన్నాడు. అది భర్తరాజా దురదృష్టం, నన్ను అడమనలేదు; నా అదృష్టం”—అని “అలగ్య మాతోంది. అల్లరిపిల్లవు ఏవో తెస్తావు” అంటూ ఆప్యాయంగా ఆ యువకులిద్దరి భుజాలమీదా చేతు లానుకొని ముందరికి బయలుదేరాడు.

ప్రార్థన వేదికచుట్టూ అప్పుడే జనం మూగి ఉన్నారు. అనాథలు, అరక్షీతలు, ఆశ్రయ హీనులు, ఆర్తహృదయులు, ఘోరవిపద్యాధితులు, ఇల్లు, తల్లి, తండ్రీ, సతి, పతి, పుత్రులు కళ్ళముందర, మోరంగా చిత్రవదలకు పాల్పడు తూంటే, అనువులు నిలుపుకోలేక, వదలలేక, కాలి నడకను, ఖండాంతరాలు గడిచి, ఈ అహింసా జ్యోతిని చూశాకంటూ, ఆ ప్రత్యక్ష నాణిని ఆస్వాదించే ఆ ప్రార్థన సమావేశం పదిక్షణాల కోసం తక్కిన సగలంతా ప్రాణం నిలుపుకొంటూ, పడిగావులు గాస్తూ ఆమూర్తిని చూడగానే, ఒక్కసారి ప్రాణాలులేచివచ్చి తనవయస్సులై, కళ్ళుమూసి కొని నమస్కరిస్తూ దోప తొలగుతున్నారు.

ఆ వదనాలు చూస్తుంటే అవా, మహా లిద్దరి మనస్సు కలక లేట్టింది. బరువుతో కన్నులు వాల్చి నడుస్తూన్నారు.

వేదిక కింది మెట్టుమీద నక శీత్రాల తోనే అవా అడుగుట్టింది. బాపూ అడుగుకూడా పడు తూంది. దగ్గరున్న జనమంతా నిమిలిత శీత్రాలతో నమస్కరిస్తున్నారు.

* * *

ఆకాశంలో ప్రపంచాన్నంతా లోబరుచు కొన్న గర్వంతో హింసామూర్తి, వికటాటహాసం చేస్తుంది. ఆ హింస, ఈ ఒక్క ఒక్క రూపాన్నాక్రయించి, పదకోరుకేల నైశాగ్నిని ఎదిరికి వదలి నిరాయుధుడైన కృష్ణుని ఆక్రయించిన నరమూర్తి లాగు సామర్థంగా నిలిచింది. ఉక్రోశంతో హింస తనభటుడైన మృత్యువును, ఆ ఆక్రయం మీదికి తోలింది. ఎన్నోవార్లు మంద హాసంతో, మిత్రునిలాగా ఆక్రయ మిస్తూ రమ్మన్న ఆ మూర్తిని చూసి మృత్యువు ధైర్యం తో ఎదిరించలేక తొలగిపోయింది. హింస మృత్యువు తుప చీదరించుకొని ఆ ప హా సం చేసింది. మృత్యువు తన విధిని నిండించుకొంటూ ఆమూర్తి ముందు మోకరించింది.

కాకిదున్నలు బాపూ పాదాల ముందు వంగటం మహా చూసింది. హింస యుగయుగాలుగా తన నైరక-చిహ్నంగా స్వీకరించిన దున్నులని ఆ అమాయకురాలికి సోచలేదు. “పాదధూళి తీసుకోటం బాపూ ఒప్పుకో రని” వారించ పోతోంది...

ఏమింది? ఏదో చప్పుడు, ఏవో అగ్ని! కళ్ళు, చెవులు దిబ్బళ్ళు పడిపోయాయి. మహాను తెలియదు. అవాకు తెలియదు. దగ్గరలో కన్నులు మూసికొని నమస్కరిస్తున్న భక్తులకు తెలియదు.

బాపూ “హా రామ్! హా రామ్” అని చేతులు జోడిస్తూ బరువుగా అవా మనులమీదికి వ్రాలారు.

ఇద్దరూ దృష్టి తెచ్చుకొని, బాపూని గట్టిగా పట్టుకొన్నారు.

“బా...ఆ...ఆ...” అని పెదవుల ముయ్యలేక అంభారర మొనర్చాడు.

ఆ కుక్షిలో దూరిన గుండు, కుక్షిగతమైన పడునాల్గుభువనాలను చీల్చి నీసింది.

“యవపద్మాంకుశ చాపచక్ర ఝమకేళా లంకృతమృగమాధపు పాదవ్యయమింక మెట్టై పవిత్రత్యమ్మ” లే దని కంపనూ, ‘అవనీకాంత’ ఆ పాదాల ఆచ్ఛాదనను వ్రోసేసి, పాదపద్మాలను తనపై ఆనించుకొంటూ ఆ శీత్రాల జ్యోతి కడ్డు తొలగించి, తుప వికటాటను గ్రోలు తోంది.

ఈ నెత్తురుపుడమిపై ఎన్ని చుక్కలునడ అన్నీ ఏండ్లు ఊమమని భయంతో, భూత ఆంగ వస్త్రము ఆ నెత్తురుకు పీయకొంటూ ది ఇంక ఊమ మైననీమి, నాప్యావిహృతయస్రనంతి హా కిమ్మని భూదేవి తపిస్తూ ఆ హృదయమాస్వాదిస్తోంది. తమమూర్తి భారాన్ని తమ ది

ఇక భరించలేకపోయింది దని తిక్కిన నాలుగు భూతాలు అంటున్నాయి. పృథివి, “పిచ్చివాళ్లల్లారా! ఆ మూర్తే నన్ను భరించాడు. ఇప్పుడు వదిలాడని” అంగలార్పింది.

* * *

చుట్టూ హా హా కారాలు వైలుదేరినయి. మహాత్మా! గాంధీజీ! బాబా! బాబా...జా! అంటూ తెరచిన పెదవులు మూయలేని ఒక్కటే ఆర్తరసం మిన్నంటింది.

దివి, భువిని ఉన్న ప్రత్యక్షభగవాను లిద్దరూ ఆప్రించారు.

* * *

ప్రార్థన సమావేశం ఆంచల నన్ను జవాబి కింకా అగమ్యగోచరంగానే ఉన్నది. “ఏమిటా చప్పుడు—ఎవరో లాక్కుపోతున్నారేమిటి? బాపూని చిర్రా భవనంలోకి ఎత్తుకువెళ్ళారే! ఇవోళ ప్రార్థన కాలస్యమందా.....”

“బాపూజీని చంపేశారు...”

“ఫీ! ఫీ! ఎరదవురా అమంగళాలు కలుగు తావు...ఎరరు చంపుతారు బాపూజీని! ఎల్లా చంపుతారు? చేతులెవరికి వస్తాయి...ఎందుకు చంపుతారు? బాపూజీ అల్లా చావడు. మమ్మల్ని అల్లా వదలకు అయినా బాపూజీ చావటా మేమిటి—మాతో 125 ఏళ్ళు ఉంటానన్నాడు బాపూజీ ఎప్పుడైనా అబద్ధమాడా! తప్ప! తప్ప! పద బాపూజీని మార్దాం!”

చిర్రా భవనం ఆవరణ నిండిపోయింది, ఆ గది తలుపులువేసి ఉన్నాయి.

“ఏమిటోంది లోపల...బాపూజీ ఇంకా జైటికా జైటికా...బాపూజీ! బాపూ!”

(21-వ పేజీచూడుడు)

అలారం టైంపీసు
 ధర రు. 20/-, రు. 22/- మొదలకు రు. 28/-
 పోస్టేజీ, ప్యాకింగు రు. 0-12-0
UNIVERSAL WATCH Co., (A.F)
 Post Box No. 11401, Calcutta 6.

భారత నాయకుల బాష్పతర్పణలు

జవహర్లాల్ నెహ్రూ

ఈ దురంతానికి ఒక వంక దురపిల్లు కూనే, భారత ప్రధాని పంకిత జవహర్లాల్ నెహ్రూ, మహాత్ముని హత్యకు పురస్కరించుకొని ఆ రాత్రి చేసిన రేడియో ప్రసంగంలో దేశయుకు ఇటుని ఉద్బోధించినారు ఇక్కడ నా మనమంతా కలిసి కట్టుగా కలిసిపోవలెను ఈ మహా విశిష్టతయంలో మనలో మనకు స్వచిలిపి కయ్యాలూ, మనం పడుతున్న కష్టాలూ, మన తగాయిదాలూ, తంత్ర తంత్రంగా మనమందరమూ నిర్మామంగా సమయింపజేసుకోవలెను ఇప్పుడు ఆయనకు ఆయన స్మృతికి మరం చేయగల ఉత్తమ ప్రార్థన అల్లా ఒక్కటే— ఎత్తయి సాధనకై ఈ మహాపురుషుడు తన జీవితమంతా కృషిచేసినాడో, దేశికోసమే ఈయన చివరకు ఈరీతిగా తన ప్రాణాలు కూడా బలియిచ్చినాడో అటువంటి ఆలక్ష్యసాధనకున్నా, ఆయన చివరి నిమిషం వరకున్నా, అహోరాత్రాలూ తపించిన సత్యానిష్ఠలను మనలను మనం అంకితం చేసుకొంటూ, అట్లని ప్రమాణ స్వీకారం చేయడమే ఆ ఉత్తమ ప్రార్థన

విషాద విచారాలు ముప్పిరిగొని, డిగ్రీ తీకపడిన గొంతుతో ఆయన ఇంకా ఇలా చెప్పిరి “మిత్రులారా, సహచరులారా, మన జీవితాలనుంచి మహా తేజస్వమాటు మణిగిపోయింది సర్వత్రా కటిక చీకటి అలముకొన్నది మీకు ఏమి చెప్పవలెనో, అది ఎలా చెప్పవలెనో తెలియలేని అయోమయ వస్త్రలో నేనిప్పుడున్నాను మన ప్రేమి నాయకుడు, ప్రేమతో మనము పిజ్చుకొంటూవుండిన బాల్గా, భారతజాతిపాలిటికి జనకడు మనకిక లేడు 2 హుకా నే నలా చెప్పడం పొరబాటేమో! అయినా, ఆయనను మన మిస్సేండ్లూ చూచినట్లు ఇక తిరిగి చూడబోము, సలహాలూ, సదుపదేశాలూ కావలసివచ్చి, ఇక మన మాయనవడ్డకు పరుగెత్తబోము ఆయననుండి చిత్తాంతిని వాంఛింపను వాంఛింపబోము ఈ సంఘటన నా ఒక్కనికేకాదు, ఈ దేశంలోని కోటాను కోట్ల ప్రజలకున్న దారుణమైన దెబ్బ నేనుగాని, మరెవరైనాగాని మరొక సలహా యిచ్చి ఆ దెబ్బను మెత్తపరచగల మగ్గుది కొంచెము కష్టమైన విషయము

దివ్యతేజస్సుమాటు మణిగి పోయిందంటిని అందులోకూడ నేను పొరబాటే పడితిని ఆ తేజస్సు ఈ దేశములో వెలిగించినవెలుగు సామాన్యమైన వెలుగు కాదు ఇన్నియేండ్లుగా మనదేశాన్ని భగదగమని మెరయించిన ఆ తేజస్సు ఇక ముందుకూడ మనదేశాన్ని పెక్కేండ్లు ఆలాగే మెరయిస్తూ ఉండి తీరగలదు మరి వెద్యేండ్లతరువాత చూచినాగాడా ఆ తేజస్సు ఈ దేశంలో అట్లాగే ఉండి తీరుతుంది ప్రపంచమంతా దానిని చూడగలదు ఎన్నో హృదయాలకు అది ఊరట యిస్తూనే వుంటుంది నూలార్థాన్ని పొందిన ఒక మహతము విషయానికి ఆ తేజస్సు ఒక ప్రతీకం మనకు సవ్యమైన మార్గాన్ని ఉద్బోధిస్తూ, తప్పదారులనుండి మనలను తప్పిస్తూ, ఈ పురాణభూమిని స్వాతంత్ర్య పథం కట్టించి ఆ తేజస్సు ఒకానొక జీవత్వత్యానికి, సనాతన సత్యానికి ప్రతీకమై నిలిచింది

ఇంకా ఇంతకు మించిన పని ఆయన ఎంతో చేయవలసియుండగా ఈ గంభీరం జరిగింది ఆయన అవసరం తీరిపోయిందనిగాని, ఆయన తనపనితాను పూర్తి చేసి తేసికాడనిగాని మన మనసేలేము ముఖ్య

మహాత్ముని అడుగుజాడలే మనకు శరణ్యం

ముగా, ఎన్నో కష్టములను మన మెదుర్కోవలసివచ్చిన ఈ అవసరతరుణంలో ఆయన మనతో లేకుండా పోవుట మనపాలికి మహాదుర్భరమైన దెబ్బ

ఒక పిచ్చిమనిషి ఆయన ప్రాణం అంతం గొన్నాడు ఆ పనిచేసిన వానిని నేను పిచ్చివాడనే అంటాను గడచిన నెలలూ ఏండ్లలో ఈదేశమందు ఒక కాలకూట విషం బాగా వ్యాపించిపోయింది అవిషం ప్రజల మనస్సులమీద బాగా పనిచేసింది కూడ ఆ విషాన్ని మనం ఎదుర్కోవలసి ఉన్నది, దానిని రూపుమాపవలసి ఉన్నది అంతేకాదు మనలను చుట్టుముట్టియున్న అనిష్ట అరిష్టాల నన్నిటినికూడా ఎదుర్కోవలసి ఉన్నది ఎదుర్కోవడమంటే పిచ్చి పిచ్చిగానూ, అపసవ్యంగానూ ఎదుర్కోవడం కాదు ఏ విధంగా వాటి నెదుర్కోవలెనని మన ప్రియమైన ఆచార్యుడు మనకు నేర్పినాడో సరిగా అడేపడతిని మనము గాటి నెదుర్కొనవలెన మన మిప్పుడు కోపతాపాలలో తగుల్తుని ఆ కార్యాచరణ సాహసానికి దిగనే దిగకూడ దనెది ఇప్పుడు ముఖ్యంగా జ్ఞాపక ముంచుకోవలసిన ముఖ్యవిషయం మనలను చుట్టుముట్టి వచ్చే అరిష్టాల నన్నిటిని ఎదుర్కొనుటకున్నా, మన మహాచార్యుడు, మన మహా నాయకుడు మన కిచ్చిపోయిన ఆనతిని శిరసావహించి నెరవేర్చుటకున్నా గట్టి

నిశ్చయం చేసుకొన్న బలవంతులైన ప్రజల వలె మన మిప్పుడు మెలగవలసిఉన్నది ఏ మాత్రపు చిన్న హింసాకాండకైనా దిగే ఎటువంటి చిన్న నడకలోనైనా మనము పడిపోయినట్లు కనబడితే ఆయన ఆత్మ అపరిమితమైన అత్యపిపాలై పరితపిస్తుం దన్నవిషయం సదా జ్ఞాపకముంచుకోవాలి

కాబట్టి మన మటువంటి పక్షలకు దిగరాదు అంతమాత్రంచేత బలహీనతను వెళ్ళబెట్టుకోమని కాదు విక్రమ క్రమం తోనూ, వికవత్వంతోనూ ఉండి, మన యెదుటన్న చిక్కులనన్నిటిని ఎదుర్కోమని నా ఆశయం మనమంతా కలిసి కట్టుగా ఉండవలెను మనలో మనకున్న తగాదాలు, చిలిపికయ్యాల, మనస్తాపాలూ ఈ మహావిప్లవయంలో సంపూర్ణంగా సమసిపోవలెను జీవితంలోని గొప్ప గొప్ప విషయాలను జ్ఞాపకం చేసుకొనుటకున్నా, అలవికి మించి తలపోస్తూవచ్చిన చిన్న చిన్న విషయాలను మరచిపోవుటకున్నా ఇటువంటి మహా విప్లవ లాంఛనంగా వస్తూ ఉంటాయి జీవితంలోని గొప్ప గొప్ప విషయాలన, ఆ జీవత్వత్యాన్ని తన మరణంతో ఆయన మనకు జ్ఞాపకపరచినాడు ఈ ఒక్క సంగతి గనక మనం జ్ఞాపకం పెట్టుకొంటిమా, దేశాని కెంతో మంచిది

మరుసటి రోజు కార్యక్రమం తరువాత మరుసటి రోజు కార్యక్రమాన్ని నెహ్రూ ఈ విధంగా ఉద్ఘాటించినాడు “మహాత్ముని శవాన్ని కొన్నాళ్ళపాటు పదిలంగా భద్రపరచి, ఆయన అంత్యదర్శనం చేసుకొనుటకు కోట్లాది ప్రజలకు అవకాశం కల్పించవలెనని కొందరు మిత్రులు నూించినారు కాని, అటువంటివి ఎన్నటికీ జరుగరాదనీ, తన శవాన్ని పదిలపరచే విషయానికి తాను సర్వథా విముఖుణ్ణి మహాత్ముడు ఎన్నోసార్లు గుచ్చి గుచ్చి వెల్లడించియున్నాడు అటువంటిది ఆయన కోరిక కాబట్టి ఈ విషయంలో మేము ఆయన కోరికనే అనుసరించి పో నిశ్చయించుకొన్నాము శవదహనం శత్రు ధిక్కారంలో యమునానదీపావనతీరంలో యథావిధిగా జరుగుతుంది శత్రు మధ్యాహ్నం సుమారు 11 గంటలకు శవదహనము బిర్లా మండపము నుండి బయలుదేరుతుంది ఒక నిర్దిష్ట మైన మార్గాన్ని అనుసరించి ఆ శవదహనాన్ని యమునానదీవద్దకు తీసుకొని వెళ్ళుతాము సాయంకాలం సుమారు 4 గంటలకు శవదహనం జరగుతుంది ఆ వెళ్ళే మార్గమూ, శవదహనము జరిగేచోటూ నిష్కర్షగా శేడియోమూలంగానూ, పత్రికలద్వారానూ ముండుగా తెలియజేస్తాము

“ఆయన అంత్యదర్శనం చేసుకొని ఆయనపట్ల గౌరవ ప్రపత్తులు వెల్లడించదలచినవారు సకాలంలో ఈ మార్గము నంటి నిలుచుకోవలెను బిర్లామందిరానికి ఎక్కువమంది రారాదు ఆమార్గం వెంబడినిగూడ వారు ప్రశాంతంగా నిలుచుకోవలెను ఎటువంటి ప్రదర్శనాలూ చేయరాదు ఈ మహాపురుషుని గౌరవప్రపత్తులు చూపవలెనంటే అదే తగినపద్ధతి, మంచినపద్ధతి కూడ శేపటిరోజు మనమందరమూ ఊహ వాస దినంగానూ, ప్రార్థనా దినంగానూ పరిగణించవలెను

6 గంటలకు ఇంకా 5 నిమిషాలు ఉదనగా ఆలిండియా రేడియో ప్రోగ్రాము ల్నీ హారాత్తుగా ఆగిపోయినవి ఇప్పుడు మీ రొక అతి ముఖ్యమైన క్రకటన వింటారు” అనే ఉపోద్ఘాతంతో ఈ చావు కబురు చల్లగా వినవచ్చింది రేడియోలో ఆ కబురునే రేడియోవారు ఇంగ్లీషులోనూ హిందూస్తానీలోనూ నాలుగేసిసార్లు వినిపించినారు ఆ వెనువెంటనే మహాత్మునికి మిక్కిలి ప్రియమైన ‘నెహ్రుజీ’తో, ‘రామస్వామి’ పాటలనూ, గీతాల్లో కాలనూ వినిపించినారు

సర్దార్ పటేల్

ఇండియా ప్రధానమంత్రి జవహర్లాలు గారు రేడియోలో ప్రసంగించిన అనంతరము సర్దారు వల్లభాయి పటేలుగారిట్లు ప్రసంగించిరి

“నా హృదయ మిప్పుడు దుఃఖభరితమై యున్నది ఏమి చెప్పవలెనో నాకే తెలియకున్నది నేడు జరిగిన చర్య దుఃఖకరమైనది మనకు మహాఅవమానకరమైనది. నేడు సాయంకాలము 4 గంటలకు నేను మహాత్మాజీని చూచుటకు వెళ్ళియుంటిని ఆయనతో ఒక గంటసేపు మాట్లాడితిని 5 గంటలకు తన గడియారమును తీసి ప్రార్థనా సమావేశమునకు పోవలసిన వేళ యైనదని మహాత్ముడు పల్కెను సాయంకాల ప్రార్థన జరిగెడి ప్రదేశమునకు ఆయన పోవుచుండగా నేను నా మకామునకు పోవుటకు బిర్లా భవనము నుండి బయలుదేరితిని నేను యింటికి చేరగానే

మహాత్మని విహాక శరీర

యమునానదీ తీరాన

జనవరి 31, శనివారం ఉదయం 6 గంటలనుంచీ బిర్లా భవనద్వారా లను తెరిచివుంచారు. బాగాలు తీగి నిలచి ప్రజలు ఒకరితర్వాత ఒకరుగా వెళ్లి మహాత్ముని భౌతికశరీర కుదిర్చునం చేసుకున్నారు. వేలకొలది ప్రజలు దగ్గనారం రాత్రిఅంతా భవనం ద్వారంబద్ద వేచివున్నారు.

స్త్రీలు, పురుషులు, బాలుకు, బాలికలు, వృద్ధులు, యువకులు, కేదలు, భాగ్యవంతులు ఢిల్లీలో వున్న సమస్త ప్రజలు జాతిజనకుడైన మహాత్ముని భౌతిక శరీర అంతిమదర్శనంకోసం వేచివున్నారు.

గవర్నర్ జనరల్ భవనం మీద వున్న పతాకాలను విమాదనూచుకంగా ఓరగిలించారు. భారత ఆధినితేత కాసనభా భవనం మీదా, ప్రభుత్వ కార్యాలయం మీదా, విదేశీ రాయబారాద్యోగుల భవనాల మీదా వున్న పతాకాలను కూడా సగం దించారు. ఢిల్లీనగరం, యావద్భారత దేశం, దుఃఖసాగరంలో మునిగిపోయింది.

39-వ తేది రాత్రి బిర్లాభవనంలో

న్యూఢిల్లీ, జనవరి 31 శనివారం రాత్రి అంతా, ఆదివారం ఉదయం 11-30 గంటల వరకూ గాంధీజీభౌతిక శరీరం బిర్లాభవనంలో వున్నది. పాదాలమొదలు పాతికడుపు వరకూ తెల్లని స్వచ్ఛమైన ఖద్దరుతోకప్పారు. పాంతమని రివాజ్ నుండు తగిలి గాయాలు అందరికీ కనిపిస్తూనే వున్నవి ఆయన ముఖంమీద ప్రార్థనలో నిమగ్నుడై వున్నట్లు కనబడింది. మెడచుట్టూ ఒక ఖద్దరు మాల వేసివున్నది. శిరస్సుపై పుసుగంధ ధూమం వేశారు. గది గులాబీరక్తలతో నిండివున్నది. చుట్టూ ఆ గది నవ్వజనమైన రామదానగాంధీ ప్రభువులు, కూర్చోని జాగరణం చేశారు. పక్కనే సర్దార్ వల్లభాయ్ పటేల్ నిశ్చేష్టుడై వుంచిన తల ఎత్తుకుండా నిశ్చబ్దంగా ఆసీనుడైవున్నాడు. ప్రత్యేక విమానంలో వచ్చిన గోవింద వల్లభ పంత్ గారుకూడా గాంధీజీ పక్కనే కూర్చున్నారు. వ్యాయంంలో పాంగివస్తువు సంతోభవంతా నెహ్రూముఖంలో ప్రస్ఫుటమవుతుండగా, గనిలోనుంచి ఒక సారి వెలువడితచిచ్చి బ్రూర్ సెద చక్కలతో వేదికను ఏవిధంగా ఏర్పాటు చేయవలసింది ఒకసారి చెప్పి లోపలికి వెళ్ళాడు. దాన్ని స్వచ్ఛమైన ఖద్దరుతో అలంకరించవలసిందని కోరాడు.

యమునానదీతీరంలోని 'రాజఘాట్' దహన సంస్కారానికి ఉచితమైన దని ప్రధాని నెహ్రూ, అధినితేత ప్రభుత్వ ప్రముఖులు ముందుగానే చూచివచ్చి నిర్ణయించారు. ఉత్తర్రా గాంధీజీస్మారక భవననిర్మాణం సాగించడానికి "రాజఘాట్" యోగ్యమైనది కాబట్టి అక్కడే దహనసంస్కారం జరగాలని వీరి ఉద్దేశం.

గాంధీజీ శవాన్ని బిర్లాభవనంగదిలో నుంచి నైతిక శకటం వద్దకు ఆయన మనుమరట్లు కార్యదర్శి పార్లీలాల్ గారు ఇతర ఆశ్రీయభక్తులు మోకవలసివచ్చారు. శకటాన్ని పూలమాలలతో, ఖద్దరువస్త్రాలతో అలంకరించారు. శవం వెంట నెహ్రూ, పటేల్ గారు ఇతర మంత్రులు వచ్చారు. దాదాపు 100 పూలమాలలతో శకటాన్ని అలంకరించారు. ప్రతి విదేశీ రాయబారి ఒక్కొక్కమాలను తెచ్చిచ్చాడు. సర్దార్ పటేల్ మహాత్మునిగాంధీ పాదాలవద్ద శకటంపై ఆసీనుడైనాడు. పక్కన రామదాసు గాంధీ కూర్చున్నాడు 11-45 గంటలకు కవంతో శకటం ఢిల్లీపీఠులలో ఊరేగుతూ యమునాతీర శ్మశానానికి వెళ్లింది.

గాంధీమహాత్ముని భౌతికశరీరం 31 వ తేదీ సాయంత్రం 6 గంటలకు పవిత్ర యమునానదీ తీరాన రాజఘట్టంలో సంభూతాలలో లీనమై పోయినది. ఉదయం 11-45 లకు తమ వ్రీయ నాయకుని భౌతికశరీరాన్ని తీసుకుని ప్రముఖ నాయకులు, ఢిల్లీ ప్రజల ఆలం గోపాల మూ, న్యూనవాటికకు పాదచారులై వెళ్లారు. శాని కంతటికీ జనకప్రాయుడై, వీడిత ప్రజా సేవలో తన జీవితాన్ని ధారపోసిన, తమ వ్రీయనాయకుని అంతిమ దర్శనం చేయటానికి మైక్ల తరబడి ప్రజలు బారులుతీరి గంటలకొలది వేచివుండి, మహానాయకుని అంతిమ ప్రయాణంలో ఆయనను అనుసరించారు. సాయంత్రం 6 గంటలకు ఆయన దుఃఖప్రజలకు ఆయన భక్తావ శేషం మూర్తిమే మిగిలిపోయినది. ఈ మహా ప్రస్థానపు వివరాల నన్నిటిపీ ఎప్పటికప్పుడు జరిగినది జరుగుతున్నట్లుగా ఆర్ ఇండియా రేడియో ఢిల్లీ కేంద్రంవారు ప్రసారం చేశారు.

"80 వ తేదీ రాత్రి బిర్లాభవనం కోకనము ద్రంలో మునిగిపోయినది. అప్పటినుండి ఆ భవనం చుట్టూ ప్రజలు దుఃఖపూరిత హృదయాలతో వేచివున్నారు. విపరీత మయిన విల్లెజువాంతో వారు తమ చేతులను మాత్రం కైకి ఎత్తిలిగినారే కాని నోటినుండి మాట కూడా వెగిలి రాలేదు. బిర్లాభవనంలో ఒక గదిలో, ఒక వేదికమీద తెల్లటి ఖద్దరువస్త్రాన్ని వరిచి దానిమీద గాంధీజీ శరీరాన్ని వుంచారు. ఆ గది గోడల తెలుపు వేదికమీద ఖద్దరువస్త్రపు తెలుపు, పదపుయొక్క నీలివర్ణం, అన్నీ కలిసి హృదయం దారకంగా వున్నవి 31 వ తేదీ ఉదయం 6 గంటలకు బిర్లాభవన ద్వారాలను తెరిచారు.

ప్రజలు అంతులేని దుఃఖంతో, నిశ్శబ్దంగా లోలోపల ఏడుస్తూ నిలుచున్నారు. పండిత గోవింద వల్లభపంతు (ప్రత్యేక విమానంమీద వచ్చారు) సర్దార్ బల్లేవసింగు, డా.రాజేంద్ర ప్రసాద్, ఫటారీనవాద్, రాజకుమారి అమృత తొరు మొదలైనవారంతా అత్యంత దుఃఖంతో గాంధీజీ శరీరాన్ని పరివేష్టించుకొని కూర్చున్నారు. గుండెలు బద్దలవుతున్న దుఃఖంతో ప్రధాని పండిత నెహ్రూ కొంచెంపేపు వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ కూర్చున్నాడు. తరువాత బయటికి వెళ్లి ఊరేగింపు విషయమై మాచనలను ఇచ్చారు.

గాంధీజీ అంతిమదర్శనం చేసేనిమిత్తం జనప్రవాహం కట్టలతెంతుకుని ముందుకు రాసాగినది విదేశీరాయబారులంతా అక్కడికి వచ్చారు. దుఃఖంహ్నుంగా నల్లనిదుస్తులతో బర్మారాయదారి, పార్టీవార్ ప్రధానమతాచార్య దూకూడా గాంధీజీ దర్శనంకొరకు వచ్చారు.

పరిగి 10 1/2 గంటలకు భారతజాతీయోక్త జనకుడు సాగించిపోతున్న అంతిమయాత్రకు సన్నాహాలు చేసేనిమిత్తం మిలిటరీ కారు వచ్చినది. ఈ కారులోనే గాంధీజీని తీసుకుని

వెళ్లే తిమిత్తం ఒక ఉన్నతవేదికను నిర్మించ ప్రారంభించారు. నేను (రేడియోవక్త) బిర్లా భవనాన్ని విడిచివస్తున్నప్పుడు, వేదిక నిర్మాణం విషయం వలహాల్ నిస్తూ ప్రధాని నెహ్రూ, బల్లేవసింగ్ లు కారువక్కన నిలబడివున్నారు.

శ్రోక న ము ద్రం

ఆ ప్రాంతాల్లో దారికి రెండువక్కలా వున్న ఇళ్ళు, చెట్లు, గేట్లు, పట్లగోడలా, అన్నీ మహాత్ముని కుదిర్చునం కొరకు వేచివున్న ప్రజలతో నిండిపోయినవి నేనిది మీకు చెప్పుతావుండగా, నావక్కనేవున్న ఒక పోలీసు చేతి రుమాలుతో బాష్పబిందువులను కుడుచుకుంటున్నాడు. ఎక్కడ చూచినా నవ్వుకానీ, శక్తిం కానీ లేవు. అంతా శోకనముద్రంలో మునిగిపోయినది ఎవరి ముఖాన్ని చూసినా దుఃఖం తొణికిసలాడుతున్నది.

ప్రజల నమ్మలేకపోతున్నారు

నిన్న మహాత్ముడు కాల్యబదినప్పుడు ప్రార్థనసమావేశంలోనే వున్న ఒకవృద్ధత్రీ "ఇది నిజంగా జరిగినట్లు తోచటం లేదు. ఆయన లేపు ఉదయం తిరిగివచ్చి, ఈ విధంగా జరిగినదని మీరు పొందారని చెబుతాడని నాకు నమ్మకం వున్నది" అని అన్నది. ఇక్కడ గుమికూడిన ప్రజలు పూర్తిగా నిర్విణ్ణులయి, ఏమి జరుగుతున్నదో కూడా తెలుసుకోలేకుండా ఉన్నారు.

అనువైన ప్రదేశానికై పండిత నెహ్రూ ప్రభువులు న్యూనవాటిక నంతా పరిశీలించి, రాజఘాట్ ను (యమునానదీతీరం) అర్హతలంగా నిర్ణయించారు. స్మారకవిహ్వన్ని నెల కొల్లటానికి ఈ స్థలం ఎక్కువ అనుకూలమైనదని వారు భావించారు.

ఇండియాలోని బ్రిటిష్ హై కమిషనరు కార్యాలయం మీది 'యూనియన్ జాకు'ను దుఃఖవచకంగా ద్వజం స గాని కి కిందికి దించారు.

మహాప్రసానం

ప్రతిరోజూ గాంధీజీ ప్రార్థన సమయాల్లో పాదబద్దే భగవద్గీతా శ్లోకాలు మహాప్రస్థాన యాత్రకు కొద్ది మిషాలముందు పాదబద్దినది. దాదాపు 11 గంటల 10 నిమిషాలకు గవర్నరు జనరల్ మౌంట్ బాటన్, తన ఇద్దరు కుమార్తెలతోనూ, తూర్పు పంజాబ్ గవర్నరు సర్ చందూలాల్ త్రివేదితోనూ అక్కడికి వచ్చారు. గవర్నరు జనరల్ కుమార్తెలు దుఃఖసూచకంగా నల్లగుడ్డవట్టిలను దరించారు.

గాంధీజీ శరీరాన్ని శకటంవక్కరకు తీసుకు రాగానే, లక్షలాది ప్రజలు బూసపోతరాళాలు

బద్దలయేట్లుగా 'గాంధీజీకి జై', 'గాంధీజీ జి.దాబాద్' అని కేకలు వేశారు.

మహాత్మునికి సూర్యదేవునిగౌరవం

సూర్యుడు రేడియమానంగా ప్రకాశిస్తున్నాడు. ఊరేగింపు అల్పాక రుక్మ రోడ్డు మలుపు తిరిగేలోపుగా, గాంధీజీ కళేవరం గులాబీపూ రెక్కలతో నిండి పోయినది. రంగురంగుల పూలు ఒకేవనిగా మీద చల్లుతున్నారు. ఈ దృశ్యం హృదయాలను ద్రవింప చేస్తున్నది. జాతికంతటికీ జనకప్రాయుడయిన మహానాయకుని భవ్యశిరస్సు మీద సూర్యభగవానుడు ప్రకాశిస్తున్నాడు.

ఉత్సవం

ఈ విమానానికి ప్రధాని నెహ్రూ ఒక వక్కనా, సర్దారు బల్లేవసింగ్ ఒక వక్కనా నిలబడి, దారి ఇప్పవలసినదని ప్రజలను ప్రార్థిస్తున్నారు గూర్ఖా వైసికులు ముందు నిలబడి దారిని చేస్తున్నారు. ఉత్సవం నెమ్మదిగా ముందుకు సాగింది. ఎటువక్క చూచినా, అనంత్యాకమైన ప్రజానీకం—తమ వ్రీయణం దవునీ, వ్రీయనాయకునీ గోల్పోయిన దుఃఖిత ప్రజానీకమే గోచరిస్తున్నది

దారి కిరుప్రక్కలా, చుట్టుప్రక్కల ప్రాంతాలలోనూ, నిండివున్న జనసముద్రంలో నుంచి ఉత్సవం ముందుకు దారిచేసుకుని పోతుండగా, ప్రజలంతా 'మహాత్మా గాంధీజీ జై' అని కేకలు వేస్తున్నారు. త్రీలంతా పొంగి పోతున్న దుఃఖాన్ని అపుకోలేక, 'బాపూ! బాపూ!' అని వెక్కి వెక్కి ఏడ్చారు. దారికి రెండువక్కలా జనం కిక్కిరిసిపోయినారు వందలకొద్దీ ప్రజలు, చెట్లమీదికి యెక్కి తమ వ్రీయనాయకుని కుది దర్శనభాగ్యంపొందారు కాని ఒక్కసారి ఆయన దర్శనం చేసుకొనటంతో ప్రజల తృప్తిపడటం లేదు. మళ్లీ ఊరేగింపు మొదటికి వెళ్లి ఆయన దర్శనం చేసుకోవాలని వారు పరుగులెత్తుతున్నారు.

ఊరేగింపు కింగ్స్ వేను సమీపించేటప్పటికి జనవమూహం బ్రహ్మాండంగా వెరిగిపోయింది. అనంతంగా ఈ జనసముద్రం వెరిగిపోతుంటే చూస్తున్నవారికి మహాగంభీరంగానూ, బావప్రదీపకంగానూ వున్నది. విమానాన్ని చూడగానే వేలకొద్దీ ప్రజలు దుఃఖంతో పె్గా ఏడుస్తున్నారు. వేలకొద్దీ త్రీలు, పురుషులూ, పిల్లలూ అంతా సాద్యమైనప్పుడల్లా తమవ్రీయ నాయకుని దర్శనం చేసుకోవాలని ప్రయత్నిస్తున్నారు.

పరిశుభ్రమయిన ఖద్దరువస్త్రాన్ని గాంధీజీకి కట్టారు. ఆయన మెళ్ళో ఒక నూలు హారాన్ని

యమునాఘాట్ కు అంత్యక్రియల నిమిత్తం ప్రత్యేక పైనిక శకటంలో ఊరేగిస్తూ తీసుకొనిపోక పూర్వం మహాత్ముని భౌతిక శరీరంపక్కన ఆ త్రీయులు గీతాప్రార్థనలు జరుపుతున్న దృశ్యం—ప్రేట్ నమక

ఆంధ్ర తీర్థ యాత్ర

దహనసంస్కారము

అలంకరించారు. విమానం మధ్యభాగంలో గాంధీజీ కుమారుడు దేవదాసు నిలబడి వున్నాడు. ఆయన వెనక నర్తారు పఠేల్ ఆచార్య కృపలాబిలు వున్నారు. సాయుధ సైనిక శక్తులు విమానానికి ముందు నడుస్తూ, దారిచేస్తున్నది ఈ విహార జనసమూహంలో ఆవాంతులకు లోనయినవారిని మిత్రం అంటు లెన్స్ కాల్లు, నిప్పునాల్చేయంత్రాలు, సర్వత్రా సిద్ధంగా వుంచబడినవి.

చిరస్మరణీయ దృశ్యం

విమానం 'మెమోరియల్ ఆర్చ్'ని సమీపించగా వివిధ రంగులూ ఒక్కసారిగా కరం కురిసినవి విడివిదామం లేకుండా ప్రజలు దోషెళ్ళతో పూలను విమానంమీదకు చల్లుతున్నారు. ఈ విధంగా అసంఖ్యాకమైన ప్రజా సమూహం, తమ స్వంత నాయకాజ్ఞ అనుసరించి యమునాతీరంలో వున్న రాజపుట్టానికి వెళ్ళుటమనే ఈ దృశ్యాన్ని జీవితం వున్నంత వరకూ మరచిపోలేము.

ప్రజల తుదిదగ్గనాపేక్ష

మహాత్ముని తుదిదర్శనం చేసుకునేందుకు ప్రజలు శాయశక్తులా ప్రయత్నిస్తున్నారు. 6 వ జాతీయ శిలావిగ్రహామీద అంతలా ప్రజలే నిండిపోయారు. ఒకచోటవున్న ఆంబులెస్సు కారుమీద ఆసనం కారే కనిపించకుండా ప్రజలు ఎక్కి చూస్తున్నారు.

వివిధజాతుల జోహార్లు

'మెమోరియల్ ఆర్చ్' దగ్గర ఒక పెద్ద ముఖమర్ల పతాకంతో పిక్కులు ఊరేగింపులో తేరుకు. ప్రతివ్యక్తిమీదానూ విచారమే కాండవిస్తున్నది. అమెరికన్లు, ఫ్రెంచివారు, అస్ట్రేలియన్లు గలిచిన మహానాయకుడివల్ల తమ గౌరవాన్ని ప్రకటిస్తూ, ఊరేగింపును విశృంఖలా అనుసరించి నడుస్తున్నారు.

6 వ జాతీయ శిలావిగ్రహాన్ని సమీపిస్తుండగా ఇండియా నౌకా, వైమానికసైనికదళాలకు చెందినవారు విమానాన్ని గుర్తుపడ వస్తున్నారు. గాంధీజీని, విమానాన్ని పరివేష్టించుకొనివున్న శ్రద్ధాపాత్రకం, ఊహాతీతమయిన పౌండర్యాన్ని ఉత్సాహంతో కలిగిస్తున్నది.

మెమోరియల్ ఆర్చ్ నుంచి విమానం ముందుకు సాగకుండా, ఒక వరివరుడు అత్యంత భక్తిగౌరవాలతో, గాంధీజీ ముఖమీద వడిన పూలరేకులను తొలగించి, ప్రజలకు ముఖం కనిపించేట్లు చేశాడు. ప్రజావాని ముందుకు తోసుకువచ్చి అదేవనిగా పుష్ప వృద్ధిని కురిపించుతున్నాడు.

దేశమంతా చూడకలిగితే...

జనం ఎంత దట్టంగా కిక్కిరిసి వున్నారో తెలుస్తూ నడుస్తున్నది లేనిదీ కూడా తెలియటం లేదు చూసేవారికి జనమంతా నిలబడిపోయినట్లు కనపడుతున్నది. పెరామాట్ దళం

వారు, సైనికులు ఊరేగింపును అన్నివైపులా పరివేష్టించి నడుస్తున్నారు. వీరి వెనకాల గుర్రపుకొతులు వస్తున్నారు జాబ్బిగ్రహాన్ని దాటి ఊరేగింపు హోర్డింగ్ ఎవెన్యూను సమీపిస్తున్నది. జన లండరీబృష్టి అటువైపే వున్నది.

గుర్రపుకొతుల వెనక తెల్లటి గుడ్డలతో బాలబాలులు, వారివెనకాల తెల్ల బుడ్డలవస్త్రాలతో ప్రితూ వస్తున్నారు నడకలో వెనకా, ముందు అయినవారంతా తమ యథాస్థానాలు చేరే విమిత్రం ఊరేగింపు ఒకవందగజాల పొయి అగినది. హోర్డింగ్ ఎవెన్యూలో వున్న చెట్లన్నిటిమీదా పిల్లలు, పెద్ద లా నిండి వున్నారు.

ఇవి చాల విషాదకరమయిన రోజు, మహా దృశ్యంగా, విభ్రమం కొలుపుతూ యమునానదీ తీరానికి సాగిపోతున్న ఈ బ్రహ్మాండమైన దృశ్యాన్ని భారతదేశమంతా ఒక్కసారి అయినా చూడగలిగితేనా అని నేనెంతగానో కోరుకుంటున్నాను.

ధీర్ఘగరం కదలివచ్చింది

ఇప్పుడు ఊరేగింపునగరాన్ని దాటివచ్చింది. ధీర్ఘగరంలో వున్న ప్రజలు యావత్తూ, లక్షలాదిగా ఊరేగింపును అనుసరించి వస్తున్నారు. ప్రత్యేక రక్షకబలం సంఖ్య పెంచబడినది 3 గంటల 25 నిమిషాలకు ఇండియా విమాన దళానికి చెందిన మూడు డకోటావిమానాలు కిందుగా ఎగిరి గాంధీజీకి ప్రణామం చేసినవి. మూడుమైక్లవరకు మేజరు జనరల్ కరియప్ప మొదలైన ఉన్నత సైన్యోద్యోగులు, నర్తారు పఠేలు కుమార్తె మణిబెన్ ఉత్సాహాన్ని అనుసరిస్తున్నారు.

జనసమూహం మరింత ముందుకు తోసుకు వచ్చారు. దారి సన్నగిలినది. దర్బాగంజ్, మొదలయిన ప్రాంతాలు సందులేకుండా జనంతో నిండిపోయినవి. పాకదీర్ఘి నింపద్యారం, జిల్లా జెయిలు నాకు (రేడియోవక్తకు) కనిపిస్తున్నది కీటికలు. కప్పులు అన్నీ, కను చూపు పేరవరకూ గాంధీజీ దర్శనాపేక్షలతోనే నిండిపోయినవి. ఇప్పుడు పవరహావన్ దగ్గరికి వచ్చాము. ఇక్కడ జనం మరి పెరిగి పోయినది. బాపూజీ తుడిదర్శనం చేసుకునేందుకు ధీర్ఘి నగరం కదిలి వచ్చిందా అనిపిస్తున్నది.

గంటలతరబడి జననిరీక్షణ

ఊరేగింపు గమ్యస్థానాన్ని సమీపిస్తున్న కొద్దీ జనం అత్యంత క్రమంగా పెరిగి పోతున్నది. అన్ని సందులనుంచి, గొండులనుంచి ప్రజలు గుంపులు గొంపులుగా ఇంకా ఊరేగింపులో కలుస్తున్న వున్నారు మళ్ళీ డకోటావిమానాలు గాంధీజీకి ప్రణామంచేసినవి, బాగా కనడేదోట్లకు పోవాలని ప్రితూ, పురుషులు కూడా పెనగులాడుతున్నారు. ప్రజలు

తెలిగ్రాం స్తంభాలను వట్టుకునీ, చెట్లకొమ్మలను వట్టుకునీ కూడా వేలాడుతున్నారు.

ఊరేగింపు నదిని సమీపిస్తున్నది. రెండు పక్కలనుంచి జనం ఇంకా మిలేకుండా ఊరేగింపులో కలుస్తున్నారు. ఊరేగింపుకు ముందు చాలామంది ప్రజలు వున్నారు. అంతా శ్రేణుల వంటివే నడుస్తున్నారు వీరిని ఇప్పుడు అసహనం అనేది సాధ్యమయే పని కాదు. వీరంతా బహుశా తెల్లవాచు జామునించే ఇక్కడ కాదుకుని వుండివుంటారు. పిల్లలను ఎత్తుకుని నిలబడియున్న ప్రితలను చూస్తూనే వారు రాత్రిఅంతా వేచివున్నట్లు తోస్తున్నది.

ముల్లముల అంజలి

ఈ విశేష జనసమూహంలో చాలామంది ముల్లములు వున్నారు ఇండియాలో మతసామరస్యాన్ని వెలకొల్పే నిమిత్తం, తమ పజ్జన పోరాడిన ప్రియబాంధవుడు బాపూజీకి తమ తుది ప్రణామాలను అర్పించటానికి వారంతా ఇక్కడికి వచ్చారు.

దారుణదుఃఖం

ఊరేగింపు నదిని సమీపిస్తుండగా, దహన సంస్కారాలకు నిర్ణయించిన ప్రదేశం చుట్టూ ఇండియా వైమానికదళ బలం దడికట్టనట్లు నిలబడ్డారు. ప్రజలంతా వారివెనక నిలబడి వున్నారు. గాంధీజీవిమానం ఆ ప్రదేశాన్ని సమీపిస్తున్నప్పుడు జనసమూహాన్ని గాంధీయభావం ఆవరించింది కాని చాలామంది బాపూజీ పట్ల తమకు ఉపాంగిపోతున్న ప్రేమ, భక్తిలను నిగ్రహించుకోలేక పెద్దగా ఏడుస్తున్నారు. నా గుండెల తరుక్కుపోతున్నది. ప్రజలంతా ఒక్కమొదటిగా గాంధీజీ వైపుకు తోసుకుని వచ్చారు సైనికులు ఎంతోకష్టపడి వారిని ఆవకలుగుతున్నారు.

చి త్రి

చితిని నెలకొల్పేచోట 15 ఆడుగుల చదరంగా, ఒక అడుగులవరకు ఒక వేదికను నిర్మించారు. ఆ వేదికమీద ఒక మనిషి పొడుగునా మంచి గంధపు చెక్కలతో చితిని పేర్చారు. తలదగ్గర ఒక కాస్తం ముందుకు వచ్చివున్నది.

అన్నివర్గాల ప్రజలు, ప్రభుత్వోద్యోగులు, గవర్నరు జనరలు కుమార్తెలూ, గాంధీజీ బంధువులూ, అంతా వేదికచుట్టూ నిర్జీవ వానాల్లో కూర్చునివున్నారు. అందరికీ పూల పోరాలూ, పుష్పాలూ పంచిపెట్టారు మౌంట్ బాటన్ దంపతు లిద్దరూ వున్నారు. విమానం తన తుది విశ్రాంతిస్థలానికి చేరుకుండగా బాలికలు 'రఘుపతి రామ రాజారాం' అని భజన మొదలుపెట్టినారు. ఈదృశ్యం ఎంతోహృదయ విదారకంగా వున్నది.

చిత్రాగ్రోహణం

కాంగ్రెస్ బోపీలను దరించిన యిద్దరు వ్యక్తులు నెమ్మదిగా బాపూజీశరీరాన్ని విమానం మీదనుంచి ఎత్తుకుని, చితిదగ్గరకు మోసుకు వచ్చారు. ఇక్కడ మూగిన జనసమూహంలో ద్యోతక మవుతున్న దుఃఖవాదాన్ని వర్ణించటానికి నాకు చేతకావటంలేదు. అంతా గంభీరంగా ఉన్నప్పటికీ కొద్దిమంది మాత్రం 'బాపూజీ! బాపూజీ!' అని వాపోతున్నారు. అప్పుడు నెమ్మదిగా గాంధీజీ పార్శ్వశరీరం చితిమీద ఉంచబడినది. ఒక్కసారిగా అన్ని దిక్కులనుంచి వుష్పాలు వర్షంవలె కురిపించబడినవి. అహింసా, సత్సత్వాల స్థాపనకై విశ్రాంతి అనేది లేకుండా పోరాడిన భారత స్వాతంత్ర్య ప్రదాత, గాంధీమహాత్ముడు, అతడు దీర్ఘ విశ్రాంతిని తీసుకుంటూ చితిపై కయించినాడు. ఇంతమంది ప్రజావీకమా, కొందరు రాత్రినుంచి, ఇక్కడ వేచివున్నది ఈ పవిత్ర దృశ్యాన్ని చూడేందుకే.

అంత్య క్రియలు

పండిత నెహ్రూ అంత్యక్రియలు జరుపుతున్నాడు. దేవదాసుగాంధీ తండ్రి శరీరం పక్కన నిలబడివున్నాడు ప్రిత యమునానదీ సవిశ్రంభంతో మహాత్ముని శరీరానికి స్నానం చేయించారు. చైనా రాయబారి తన పేరుతో వున్న ఒక నసుపురంగు పూల పోరాన్ని స్వయంగా గాంధీజీ శరీరంమీద వుంచాడు. దీనివల్లనే పెద్ద ఎత్తున పూలపోరాన్ని కూడా అర్పించారు పూలపోరాల్మీద పూలపోయి చీమీద వేస్తున్నారు. దూరాన్నించి పూలూ, పోరాలూ కుప్పలు కుప్పలుగా వచ్చి పడు

తున్నవి. జనాన్ని శాంతంగా వుంచడమని, ఎవరో ఒక వ్యక్తి, వేదికమీదనుంచుని వేడుకుంటున్నాడు. అప్పుడు ప్రితంకా కలిసి గాంధీజీకి ప్రియమైన భజనగీతాన్ని—ఈ క్రింది గీతాన్ని పాడారు.

రఘుపతిరామ రాజారాం.

పతితపాపన సీతారాం.

ఈశ్వరు అల్లా తేరే నాం

సద్బోధో నన్నతి దే భగవాన్.

(ఈ గీతాన్నే సవకాశ్యాత్రలో కూడా పాడారు.)

పండిత నెహ్రూ, నర్తారు బల్లేవునింగు వెనకకువచ్చి నిలుచున్నారు. ప్రజలందరి ముఖాల్లోనూ వర్ణనాతీతమైన వ్యత కనపడుతున్నది. ఈ రోజున ఈవిధంగా తమ ప్రియనాయకుడు తమని విడిచిపెట్టి వెళ్ళటం ఎందుకో వారికి అర్థం కావటంలేదు.

ప్రధాని నెహ్రూ, నర్తారు బల్లేవునింగులు శాంతంగా ఉండటం ప్రజలకు విజ్ఞప్తిని చేస్తున్నారు. ప్రధాని నెహ్రూ యథాస్థానానికి వెడుతున్నప్పుడు, ప్రజలంతా ఆయన కాళ్ళమీద పడి, పాదాలను ముద్దుపెట్టుకున్నారు. మౌంటుబాటన్ వారికి చితిని సమీపించింది. గంధపు చెక్కలను శరీరంమీద పేరుస్తున్నారు. గాంధీజీ శరీరమీద తెల్లటిపూలను రెండు పెద్ద వాటిని ఉంచారు ఆయన శరీరమంతా పసుపు పచ్చటి పూలతో నిండివున్నది. ఎడమపక్కన ఉన్న జనం ముందుకు తోసుకుని వచ్చారు. ఇప్పుడు ప్రజలకూ చితికి మధ్య కట్ట అనేది లేదు; అంతలా ప్రజలే నిండివున్నారు.

అగ్ని సంస్కారం

అప్పుడు మొత్తమొదట చితికి అగ్నిని కలిపించారు ఒక్కసారిగా తమ ప్రియబాంధవుని దివ్యవదనాన్ని, తమ జన్మలకల్లా తుదిసారిగా, చూచేనిమిత్రం, ప్రజలు ముందుకు దూకుతున్నారు దేవదాసు గాంధీ చేతులు కట్టుకుని తండ్రి శరీరాగంలో నిలుచుని వున్నాడు. పండిత నెహ్రూ ఆయనకు కుడివక్క నిలబడి అంత్యప్రాసనలు చేస్తున్నాడు. వేలకొద్దీ ప్రితూ, పురుషులూ, 'బాపూజీ! బాపూజీ!' అని హృదయాలు కరిగేటట్లు ఏడుస్తున్నారు. ఈ విషాద దృశ్యాన్ని వర్ణించటం అసాధ్యం. నెమ్మదిగా మంటలు వ్యాపించి పొగపైకి లేచినది.

పొగతోపాటుగా లక్షలాది ప్రజల ఆర్తనాదాలు కూడా పైకి లేచినవి. గంధపు చెక్కలను క్రమంగా ఓలొకి పెడుతున్నారు. మంటల అంతకంతకీ పెద్దదయిపోతున్నది.

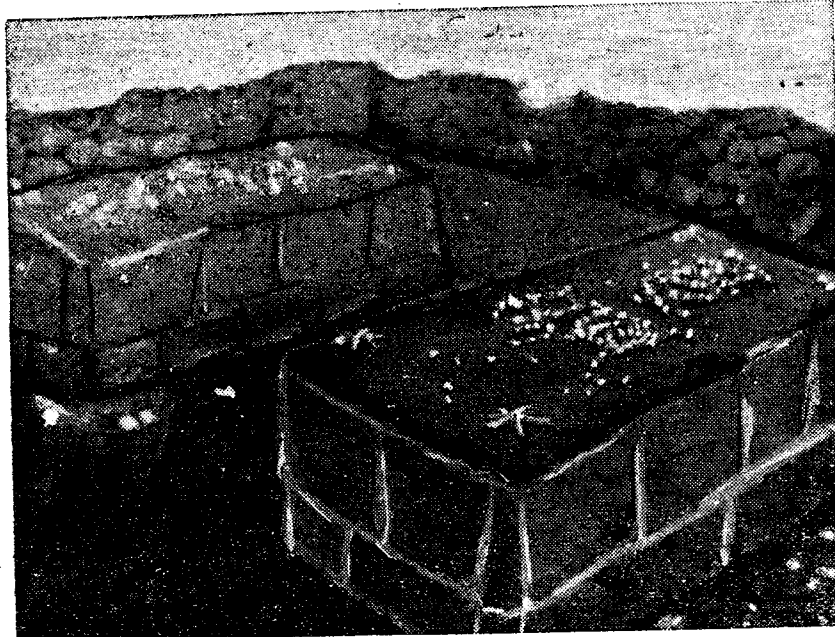
మంటతోపాటుగా ఆ విశాలజనసముద్రంలో నిలిడికృతమై వున్న దుఃఖవారి కట్టలో తెంచుకున్నట్లు వారి సంతోషానికి, హృదయాన్ని కరిగించే ఏడుపులకూ అంతులేకుండా వున్నది.

అంతకంతకూ చందనపు చెక్కలను ఎక్కువగా చితిలోకి తోస్తున్నారు. పండిత నెహ్రూ ప్రార్థనలు జరుపుతున్నాడు శరీరాని కంటికి అగ్ని తగుల్కొన్నది. మంచిగాలి వీస్తున్నది. పొగ పైకి వెడడుతున్నది. పూలపోరాలు చిరిచిగా ఓలిమీద పెడుతున్నవి. శరీరాన్నంతా మంటలు ఆవరించినవి.

గాంధీజీశరీరాన్ని మంటలుఆవరించినట్లుగా ప్రజలను ఉద్దేశం ఆవరిస్తున్నది. వారు ఇంకా ముందుకు తోసుకువస్తున్నారు. ఇంతవరకూ భారతదేశమలో జన్మించిన వ్యక్తులందరిలోనూ అగ్రగణ్యుడు. ప్రపంచ మహాపురుషుడు అయిన తమ ప్రియనాయకుని బౌతిక శేషాన్ని, ఇంకొకసారి చూసేందుకు వారు ముందుకు తోసుకుని వచ్చారు. గాంధీజీ బౌతికశేషాన్ని చైతీసుకుని వెడుతున్న దూమరాశి తో పాటు ఆయన ఆత్మకాంతితై జరుగుతున్న ప్రార్థనలకూడా పైకి వెడుతున్నవి.

లక్షలాదిగా వున్న ప్రజలు ఒక్కసారిగా నిలబడ్డారు చాలామంది కళ్ళవెంటిది నీరు దారలుగా ప్రవహిస్తున్నది. కొందరు బిగ్గరగా ఏడుస్తున్నారు. దేవదాసు గాంధీ చితిమీద ఒక గంధపు చెక్కను ఉంచారు. దీనితో గాంధీ మహాత్ముని పాపభౌతికశరీరం సమాప్తమయినది.

6 గంటలకు గాంధీజీ దహనకాండ సర్వమూ సమాప్తమయి ఆయన దుఃఖిత ప్రజలకు భస్మావశేషం మిగిలిపోయినది.

అగాఖా భవనంలో కస్తూరిబా, మహాదేవ దేశాయిల సమాధులు

ఆ సంవత్సరమే రాజేంద్రబాబుతో పరిచయం కల్గి చాంపరాన్ సత్యాగ్రహం నడిపాడు. మోతిహారీలో దిగగానే వెనక్కు నడవ్యాల్సిందని స్థానిక అధికారులు ఆజ్ఞయిచ్చారు. ఆజ్ఞ ధిక్కరించాడు. మర్నాడు కొట్టకు రమ్మరి క్రీముఖం పంపారు. ఇంతలోనే అధికారులు గాంధీమీద కేసు రద్దుచేయించి, అక్కడి పరిస్థితులను పరిశీలించటానికి గాంధీజీకి అనుమతి ఇచ్చి

(17వ పేజీ చూడుడు)

నాటిక :

వైకుంఠయాత్ర

శ్రీ డి. యన్. రమేష్వరరావు

చచ్చింతరువారం:

జీవాత్మ—ఎందుకు నా కోసం యిట్లా వీధు స్తూరు? బ్రతికి వాళ్ళు కేం జేశాను? నా పెళ్లాం చిన్నప్పడే చచ్చింది. ఇంక నాకు వెధవ తాగుడూ, ముండలూను. అయ్య దయమీద, పూర్వీకుల పుణ్య భూమి మీద, యీ కాస్త బ్రతుకూ హాయిగా గడిచింది. అబ్బా! యీ పాడు గోల యింక వినలేను. పోతా.

చాలదూరం పోయింతరువారం:

జీవాత్మ—ఎవరా వచ్చేది. ఓ హూ! మా తాతయ్య. ఏం తాతయ్య, యిన్నాళ్లా యిక్కడే ఉంటున్నావా?

దెయ్యం—మరేం చేస్తారా బాబూ. మరో ప్రపంచానికి వెళితే అక్కడ అంతా నీభర్త్యం, భయంకర దృశ్యాలు. అంతా రణగోణ ధ్వని. అందుకని యిక్కడే, ఒక చిన్న గుడిసె వేసుకుని నేనూ, మీ బామ్మ వుంటున్నాం.

జీవాత్మ—చిక్కావేం తాతయ్య?

దెయ్యం—చిక్కనట్రా. మీ అయ్య వెధవ సరిగా తద్దినాలు పెడిలేనా. ఇప్పటికి పదిహేను సంవత్సరాలైంది పెట్టటం లేదుగా. నాకీ పదిహేను రోజులూ పన్నేదా, పోదాం, పొద్దా పోయింది. మళ్ళీ మీ బామ్మ. నేరా వటం ఆలస్యమైతే బాధుతుంది.

ఒక పదిసంవత్సరాలు తరువాత:

జీవాత్మ—ఎవరా వచ్చేది.

నల్లరూపాలు—కింకరలం.

జీవాత్మ—ఎందుకు, నన్ను తీసుకు పోటా నికా?

నల్లరూపాలు—అవును. మాలోకానికి; మా రాజా వద్దకు.

జీవాత్మ—పదండి. పోతాం. యింకా నై లోకానికిగా?

అస్థానంలో:

రాజా—నీకేం దండనోద్యోగం కావాలో కోరుకో.

జీవాత్మ—నా చిన్న తనంలో మా పూరు దివాణంలో సుమాస్తా గిరి చేశా. నాకు లెక్కలు తాగా వచ్చు. మీ ఆస్థానంలో రోజుకు రెండు డెబ్బల చొప్పున...

రాజా—అదివీలేదు. యిప్పటికే ఆస్థానంలో చాక బాపకు జీవాల్లో ఎంతోమంది మగవాళ్ళు త్రొడవాళ్ళు వున్నారు. నీకు నైపు చాతవునా?

జీవాత్మ—రాదండి.

రాజా—అయితే ఏం లాభం లేదు. ఒరేయి! వీటి తీసుకెళ్ళి పాకాలలో వడించటం నేర్చి రోజుకి నాలుగు డెబ్బల చొప్పున కుదుర్చు.

బంట్లాతు—చిత్తం.

వడిస్తాంటే:

జీవాత్మ—యింకొంచెం సాంబారు.

మిస్. భూతం—నా. భాంకు

జీవాత్మ—కొంచెం!

మిస్. భూతం—(తల వైకెత్తి మామూలు)

మిస్. భూతం—దుయూహియర్?

జీవాత్మ—ఓ, మిస్! యిక్కడకొచ్చావ్. అబ్బా! మళ్ళీ ఎన్నాళ్ళకు ఓ, మైడియర్!

మిస్. భూతం—(అశ్రుర్యంతో) చూచి వెంటనే) ఏ. ఏ. నైలెస్సు! మా బ్రదరున్నాడు. తరువాత మాట్లాడదాం.

కాగిల్లా:

జీవాత్మ—ఎంత హాయిగావుంది. మనం శావకముందు ఆనందం లేదు సుమా!

మిస్. భూతం—బ్రతికి వున్నంతకాలం రోగాలూ, రొట్టెలూను ఎప్పుడూ నాతోవుండు. నేను ఉద్యోగం మాపించుకుంటా.

జీవాత్మ—యిప్పుడేం చేస్తున్నావ్?

మిస్. భూతం—ఆస్థానంలో వైసిస్సుని.

జీవాత్మ—తొందరగా మార్పించుకో డియర్.

స్వామిస్థానంలో:

ఫిఫ్తజస్టిస్—మీ రిద్దరూ బోతల్ యాక్టును ఉల్లంఘించా రనటానికి తగిన సాక్ష్యం కను పిస్తోంది.

అందుకని మిమ్మల్ని ద్వర్షి అఫోలోకానికి తోసివేయనున్నాను.

జీవాత్మ—మిస్. భూతం—భాంకు.

అఫోలోకపు సరిహద్దులో:

జీవాత్మ—మిస్! నన్ను వదిలేసి వెళ్ళిపోతున్నావా? నీకోసం...నీ ప్రేమకోసం...అబ్బా...భట్టులారా! నన్ను కూడా ఆమెతో...

భట్టులు—అది వీలేదు. రాజాజ్ఞ.

మిస్. భూతం—మనం యింకోసారి ఎప్పుడన్నా కలుగుకోకపోం. నెలవు.

అఫోలోకపు ఆవరణలో:

జీవాత్మ—(ఒక చిన్న గుట్టమీద నుంచుని) మనందరికీ ఆత్మగౌరవాలు అనేవి వుంటే దీన్ని ఎదుర్కోవాలి. మన్ని అధికారులు పెట్టే బాధలు భరించలేం. మీరందరూ చాలా గొప్పవారు. కళాపోషకులు. ఎన్నోరంగాల్లో జయన్ని, కీర్తిని సంపాదించారు. భూలోకంలో, స్వర్గలోకంలో వాళ్ళు ఎంతో ఆనందం అనుభవిస్తోంటే మనకు ఈ ఆట ఏమిటి? నడుములు దిగించండి. ముందుకు సాగండి. జై...ఆనందసౌఖ్యాలు... (అందరూ జై)

అక్షిమలో:

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—యిలా కూర్చోండి.

జీవాత్మ—నన్నెందుకు పిలిపించారు.

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—అది మీకు కూడ తెలుసు. మీరు మీటింగులు ఆర్గనైజ్ చేసి, అధికారులమీద వత్తిడి తెస్తున్నారు. మీకు శిక్షను యింకా ఎక్కువ చెయ్యాలింటుంది.

జీవాత్మ—నేం చేసేది లోకకల్యాణంకోసం.

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—మీతో రహస్యంగా చెబుతున్నాను. మీకు విడుదల యిప్పిస్తాను యింకో చోటికి పంపిస్తాను. ఆ విగతా వాళ్ళ విషయంలో పాల్గొనకుండా వుంటారా?

జీవాత్మ—నా కేసు వద్దు. నా మిస్...

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—యింకో లోకానికి పోరా?

జీవాత్మ—నా మిస్తో...

ఇన్స్పెక్టర్ జనరల్—సరే. ఆస్థానపు రాజానుంచి ఆర్డర్ తెప్పిస్తాను.

అఫోలోకాన్ని దాటింతరువారం:

జీవాత్మ—మన మిప్పు డెక్కడికి వెళ్ళేది.

మిస్. భూతం—ఊర్వాసి కని చెప్పాడు యిందాక మనకు దోవ మూపించిన అట్టెండరు.

ఊర్వసలో:

జీవాత్మ—ఇక్కడ ప్రకృతి ఎంత రమణీయంగా వుంది. ఆ కొండలూ, ఆ లోయలూ, చెట్లూ, నదులూ...

మిస్. భూతం—సరేలే. అవు. అందుకే దీన్ని ఊర్వమన్నారు. ఉండు. అటెవరో వస్తున్నారు.

జీవాత్మ భార్య, వాళ్ళనాన్న—ఎవరా కూర్చుంది?

జీవాత్మ—మీ రెవరు?

జీవాత్మ మామగారు—ఓనే అమ్మాయి, మీ ఆయనల్లే వుండే.

జీవాత్మ భార్య—(సమాపించి) మీరా! మీరా! ఇక్కడకు వచ్చారా! నిజంగా నేను ధన్యురాలి.

జీవాత్మ—చచ్చారా! భగవంతుడా!

మిస్, కొంచెం ఆచెట్టునీడను కాసేపు విశ్రమిస్తావా?

మిస్—తొందరగా రావాలి. (వెళ్తుంది).

జీవాత్మ భార్య—నాశకులూ కుంకుమ నన్నిచటకు యాడ్చుకొని వచ్చింది. మనం యిక్కడ హాయిగా వుండొచ్చు; ఆ మిస్సు వెళ్ల మనరూ?

జీవాత్మ—ఆమె నా స్నేహితురాలు. ఆమెను వదలేను.

జీవాత్మ భార్య—భూలోకంలో నేనాక, పరలోకంలోనూడా నా! భాగ్యంలేదా!

జీవాత్మ—నే కాదన్నానా?

మరి పది సంవత్సరాల తరువాత:

జీవాత్మ—ఇక్కడ నా జీవితం బాగా వుంది. యింతకన్నా ఎక్కువ సౌఖ్యం వుంటే బాగుండు. ఒక్కళ్ళిగూడ యిక్కడ కను పించటం లేదు. (అటూ, యిటూ చూసి) ఎవరో ఆ దార్ని పోతున్నట్టుంది. (చప్పట్లు కొడతాడు.)

కర్మయోగి: (వచ్చి) ఎందుకు నన్ను పిలిచావ్?

జీవాత్మ—ఇక్కడ నాకు స్నేహితులు ఎవరూ లేరు. కాస్త మీ పరిచయం చేసుకుందా మని.

కర్మయోగి—మంచిదలాగే. మీరు యిచ్చట ఎంతకాలంనుంచి వుంటున్నారు.

జీవాత్మ—ఒక పది సంవత్సరాలైంది. అయితే మీ రేం జేస్తుంటారు.

కర్మయోగి—నేను కర్మయోగిని. నే బ్రతికున్నప్పుడు నా చిన్నతనంలోనే సన్యాసం వుచ్చుకుని సారా త్రాగుమా నిత్యపూజలు చేసేవాణ్ణి. రాజుకు ఎట్లాగో దయగలిగి యిచ్చటకు పొమ్మన్నారు.

జీవాత్మ—అయితే నాలో చిన్న పంజాం.

మీకు తెలిస్తే తీర్పుంది. ఇప్పుడు వెనీడెంట్ రూల్స్ యిక్కడున్నాడు?

కర్మయోగి—పాతాళంలో, స్వర్గలోకపు ప్రతినిధిగా వుంటున్నాడని విన్నా.

జీవాత్మ—సంతోషం. అయితే యింకా మీ రిక్కడ ఎంతకాలం వుంటారు?

కర్మయోగి—యింకో సంవత్సరం.

జీవాత్మ—ఆ తరువాత.

కర్మయోగి—వైకుంఠానికి.

జీవాత్మ—ఎట్లా వెడతారు?

కర్మయోగి—యిక్కడ పడకొండు సంవత్సరాలుంచి వుంటున్నాను. సన్యాసులుకి యింకో సంవత్సరం గడువు. శాహసులుకి యిరువది సంవత్సరాలు.

జీవాత్మ—అయితే నేనింకా పది సంవత్సరాలుండా లన్నమాట.

కర్మయోగి—అవును. అయినా తొందరగా వెళ్లాలజుంటే, నారదులనారిద్యారా నారాయణునికి ఒక అర్ఘి పెట్టుకుంటే ఆవుతుంది. కాని అర్ధ రటం బహుచెడ్డ కష్టం.

జీవాత్మ—అయినా ప్రయత్నిస్తా.

నారదుని మందిరంలో:

(జీవాత్మ, జీవాత్మ భార్య, మిస్. భూతం వస్తారు. బంట్లాతు ముందు జీవాత్మను లోపలకు తీసుకెళ్తాడు.)

జీవాత్మ—బ్రహ్మగౌరవ పుత్రా! నమస్తే. నారదుడు—(నమస్కారం, తలవూపుతో అందుకుని) వైకుంఠానికి, నీవుగాని మరే మానవ మాత్రుడైనా వెళ్ళటానికి వీలులేదని తెలియదా! జీవాత్మ—ఏమో నన్ను తీసుంచాలండి.

నారదుడు—ఈ అర్ఘిలో యీ రెండు సంతకాలు ఎవరివి?

జీవాత్మ—నా భార్య, నా మిస్.....

నారదుడు—(బంట్లాతుతో) పయి వార్ని రమ్మవు.

(జీవాత్మ భార్య, మిస్. భూతం వస్తారు.)

జీవాత్మ భార్య—(రెండుచేతులు జోడించి నమస్కారం చేస్తుంది.)

మిస్. భూతం—(ఆదోమాదిరిగా చూస్తూ) గుడ్ మార్నింగ్ సార్!

నారదుడు—(మొదటిసారి చూపులోనే ఆమె సౌందర్యాన్ని తనివితీరా చూసి జీవాత్మతో) ఈపె నీకేం గావాలి.

జీవాత్మ—నాస్నేహితురాలు. నా మిస్...

(వెంటనే నారదుని చూపు అర్థం చేసుకుని) సంసారనారద మనీంద్రా!

నారదుడు—కాగ్రే! మాటలు సరిగారానీ. నామెళ్ళో రుదాక్షుమాల లేదా?

జీవాత్మ—తీసువాలి.

నారదుడు—ఇక మీరు వెళ్ళొచ్చు.

కయ్యగృహంలో:

నారదుడు—నన్ను ఆ మాటుమనిషి కోయదీ అంతగా బాధ ప్పెట్టింది. నవనాగరికలో

పుట్టివెరిగిన సువృసన్నం త ఆనందింప చేస్తున్నావ్!

మిస్. భూతం—లేదు. లేదు. మీరే నా కొనదాన్ని కలిగి వున్నార. ఇంతవరకు ఎన్నడూ యింత సుఖాన్ని నే పొందలేదు. కాని ఆ వెధవ నన్ను చాలా బాధ పెడుతున్నాడు.

నారదుడు—నా శిష్యుని రేపే స్వర్గాన్ని పంపిస్తాను. మనం హాయిగా వుండొచ్చు.

వైకుంఠానికి పోతూ:

జీవాత్మ—అరాగి, నిజంగా నవృస నా భార్యవు. మిస్ చాల కృత్రిమ ప్రేమతో నటించి చివరకు నన్ను వదిలేసింది. పాడు పీడ వదిలి పోయింది. ఇంక మనం స్వర్గానికి జేరు కంటున్నాం. అదుగో చూశావా! శ్రీమన్నారాయణుని వేడుకమందిరాలు. లక్ష్మీదేవి జలక్రీడా తటాకములు. గరుడపక్షి ద్వారంవద్ద కూర్చుని మన్ని ఎగాదిగా చూస్తోంది. దాని ముక్కుతో మన్ని చీల్చేస్తుండేమా కొంచెం అటూగా పోదాం పద.

శ్రీమన్నారాయణుని దర్బారులో:

శ్రీమన్నారాయణుడు—జీవాత్మా! స్వాగతము.

లక్ష్మీదేవి—(శ్రీమన్నారాయణునితో) ఏమిటా వెదక నా వంక అట్లా వెర్రి చూపు చూస్తాడు?

జీవాత్మ—మాకులక్ష్మీ! మాకు మామన్నీ ప్రసాదించండి.

ఆకాశవాణి—వీ రిద్దరూ వారు చేసిన తప్పులకు పశ్చాత్తాపపడలేదు. అందువలన తుంతవృత్తులు కారు.

శ్రీమన్నారాయణుడు—జీవాత్మా, సువృస చేసిన తప్పులు తీసుకొంటానని. వైకుంఠంలో గూడా ప్రణయ సృత్యం చేస్తున్నావ్. పో! పునర్జన్మ ప్రసాదించాను. నీ భార్య కూడా తీసుకుపో. వెళ్ళు; పారిస్ మహానగరంలో జన్మించు. నీ జీవిత చక్రం అట్లా వెళ్ళవలసిందే.

(జీవాత్మ దంపతులు స్వర్గాన్ని దాటు తుంటారు. గరుడపక్షి వాళ్ళిద్దరినీకా చూసి వెక్కిరించింది.)

గ్రంథస్వీకారము.

పద్మ పూర్ణ మాము

నాటకము. తాడేపల్లి సాంబమూర్తికాశ్రమి గారు. ప్రకాశకులు వెంకట్రామా అండ్ కో. వెల 1-12-0.

ప్రవచన కథలు

(మొదటి భాగము) ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు తెనాలి. వెల 1-4-0.

స్వర్ణలత

నవల. రంగనాయకులు యం. వి. ప్రకాశకులు మారుతీ బుక్ డిపో, గుంటూరు, వెల 8-0-0.

పిచ్చివాండ్ర పంచాయితీ

(ఇతర రేడియో నాటికలు) నాగరాజు మాత్యుడు, ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు, తెనాలి. వెల 1-8-0.

అపశృతులు

గోకుల్ చంద్, ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు తెనాలి. వెల 1-0-0.

సంవేంకతోట

శ్రీరంగం శ్రీనివాసరావు, అబ్బూరి వరదరాజు క్వరరావు, ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు, తెనాలి. వెల 1-0-0.

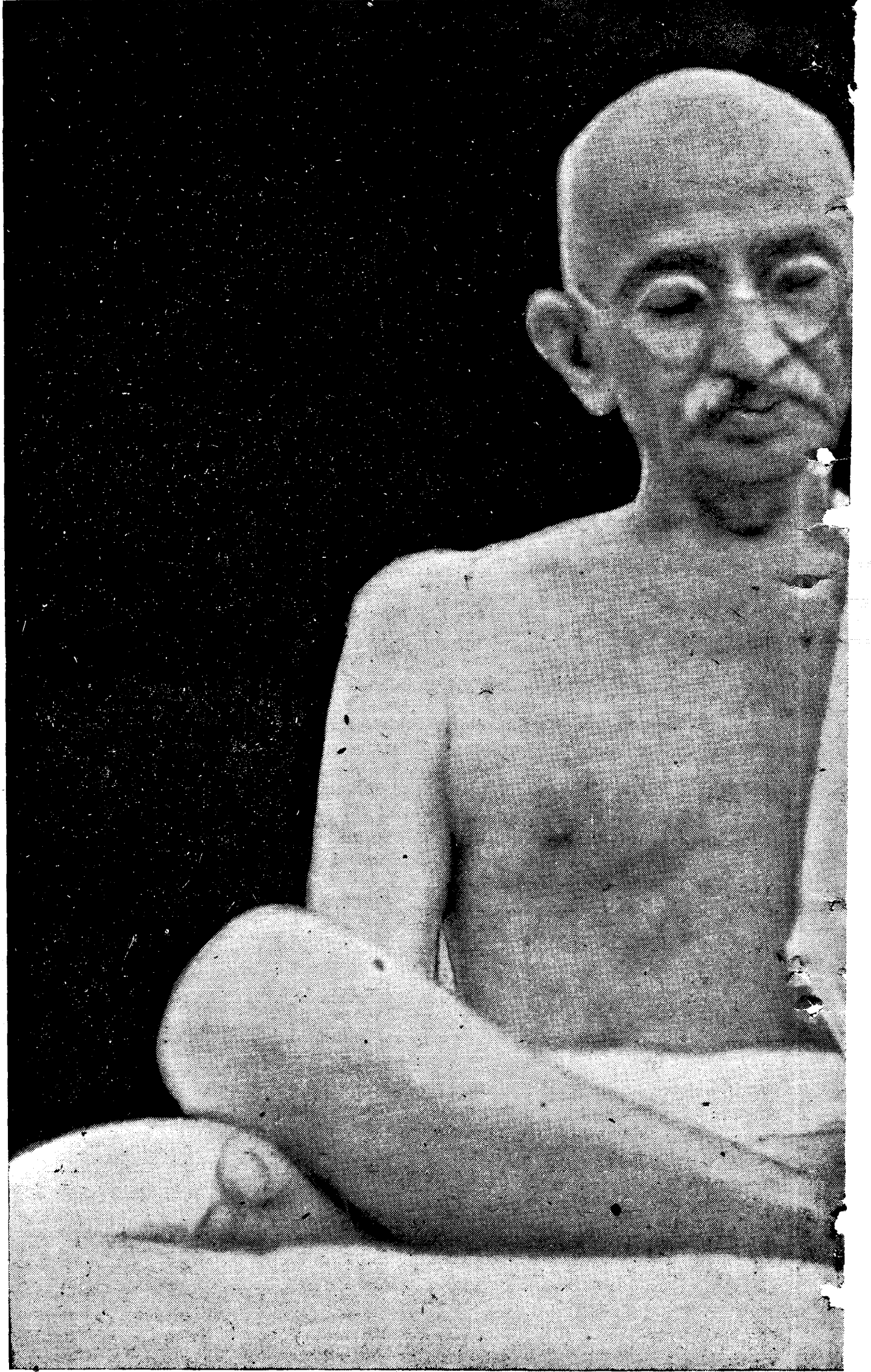
సంతానము

బాలకృష్ణకాశ్రమి, ప్రజాసాహిత్య పరిషత్తు తెనాలి. వెల 0-8-0.

శ్రీ జ్యోతి రామలింగస్వామివారి

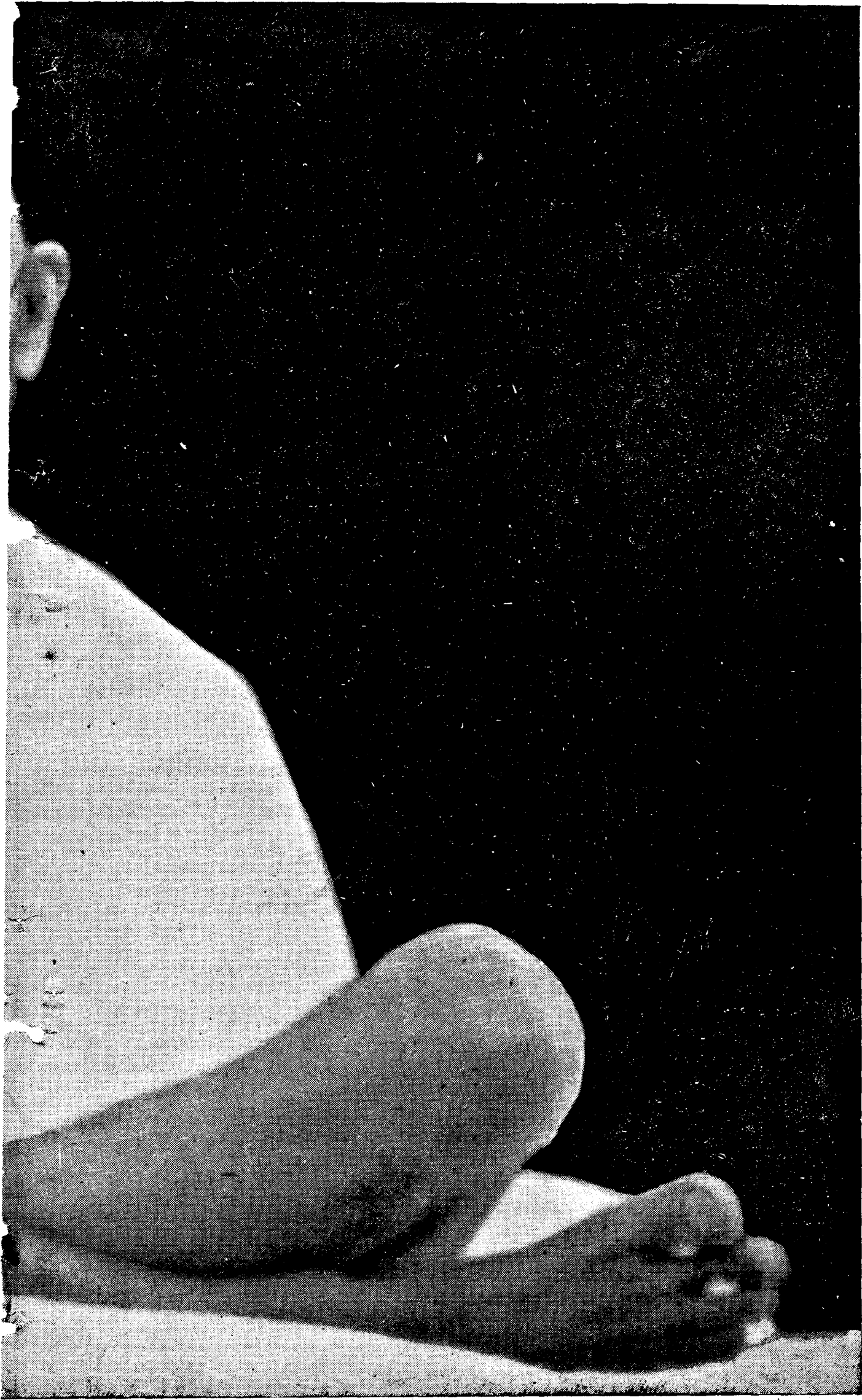
జీవిత చరిత్ర

రచన: శ్రీ పుల్లారి మునిరత్నపిళ్ళెగారు. ప్రకాశకులు శ్రీ శాంతానంద స్వామిలవారు. ఎట్టేపల్లి, పూతలపట్టు పోస్టు (చిత్తూరు). వెల 0-12-0.

1869 జక్ష్మోబరు 2.

మ హా ల

నాంది

1948 జనవరి 30.

అం

పిల్లల నవల:

ఇంక మరొక ఊరిలో జన్మించిన పినాకయ్యను పెనం లో పాఠశాలకు పంపారు. ఈ పాఠశాల పనికిట్టి అవుడే ఒక పెద్ద కుక్క అక్కడికి వచ్చింది. దాన్ని చూడగానే చేపలవాడు చేతితో కారం పూసిన పినాకయ్యని పట్టుకొని, కుక్కవైపు తిరిగి "పో పో" అని కేకలేశాడు. కుక్క తోక పూపు కొంటూ ఆకలితో అల్లాడిపోతోంది.

"నా కడుపునిండా చేపలు పెట్టు! నే పోతాను" అన్నట్టు అది తోక ఆడిస్తోంది. "పో తావా? పోవా!" అని జెన్నవాడు కాలు సాచాడు తన్నాలని. కుక్కకు ఆకలి మండుకొని పోతాంది. ఇలాంటి వేపాలు దానిదగ్గర పనికిరావు. అందుచేత తిరగబడి మొరుగుతూ, బల్లెలలాంటి తన కోరలు పైకి తీసింది. ఆ సమయానికి కొండగుహలోంచి నీరసంగా నన్నని గొంతు వినిపించింది.

"కుక్క-బావా! కుక్క-బావా! నన్ను రక్షించవూ? రక్షించకపోతే నే నీ పెనంలో మాడిపోతాను" అని జాలిగా వినిపించింది. పినాకయ్య గొంతుక జాగిలం గుర్తుపట్టింది. ఆ మాట జెన్నవాడు పట్టుకున్న గుప్పిట్లోనించే రావడం విచిత్రం కలిగించింది. వెంటనే ఆ కుక్క జెన్నవాడు పట్టుకున్న గుడిమీదికి ఉరుకు ఉరికి, పల్లతో అది కట్టి పట్టుకొని గుహలోంచి పారిపోయింది. మెరుపు మెరిసి నట్టు ఊరిలో మాయమైపోయింది.

ఇంత సేపటినించీ తినాలనే ముచ్చట పడుతూ వున్న చేప తన చేతిలోంచి జారిపోగానే ఆ చేపలవాడికి కోపం వచ్చింది. రోజుకొంటూ వచ్చి ఆ కుక్క వెంట పడ్డాడు. ఆ గుహ యింకా దాటకుండానే అతనికి గుక్క తిప్పనంత దగ్గు వచ్చి అలాగే ఆగిపోయాడు. ఊరిలోకి వెళ్లే దారి చేరుకోగానే, ఆ జాగిలం ఆగి, మెల్లగా పంట కరచి పెట్టిన పినాకయ్యని నేలమీద నిలువజేసింది.

"నీవు చేసిన సహాయానికి ఎలాగ ఋణం తీర్చుకో గలను" అని పినాకయ్య చెప్పబోయాడు.

"అక్కరలేదు. నా ప్రాణం నువ్వు రక్షించావు. దానికి బదులుగా ఇప్పుడు నిన్ను రక్షించాను. ఈ లోకంలో ఒకరికి ఒకళ్లం యిలాగ సహాయం చేసుకొంటూ ఉండాలి మరి"

"అయితే, నువ్వీ గుహలోకి ఎలాగ వచ్చావు?"

"ఈది ఈది గట్టుమీద పాఠశాల పాఠశాల తర్వాత సామ్యసిల్లి ఉన్నాను. ఇంతలో గాలి వేసి కమ్మని చేపవాసన వచ్చింది. అది పసిగట్టగానే నాకు ఆకలి వేసింది. అలాగ వచ్చాను. నే రావడం ఒక్క ఊరి ఆలస్యం అయితే....."

"ఒక్క ఊరి ఆలస్యం అయితే నన్ను వాడు వేయించుకొని తిని యీ పాటికి జీర్ణించుకొని ఉండును. అబ్బ!

ఆ మాట చెబితేనే భయం వేస్తుంది." జాగిలం నవ్వుకొని బొమ్మదగ్గర నెలపు తీసుకొని తనదారిని పోయింది.

పినాకరావు మళ్ళీ ఒంటరిగా ఉండిపోయాడు. వెళ్లా అని చూస్తూ ఉంటే, ప్రక్క ఒక చిన్న గుడిసె కనిపించింది. అక్కడికి వెళ్లాడు. అక్కడ ఒక ముసలివాడు ఎండలో చలి కాగుతున్నాడు.

"తాతా! తాతా! ఇక్కడ తలమీద దెబ్బ తగిలి పడి పోయాడే, గోపాలం అనే పిల్లవాడి సంగతి నీ కేమైనా తెలుసునా?"

"అవును. ఆ పిల్లవాడిని కొందరు జెన్నవాళ్లు యీ గుడిసెలోకి తీసుకొని వచ్చారు. ఇప్పుడు..."

"ఇప్పుడు... ఏమయ్యాడు? చచ్చి పోయాడా?" అని జాలిగా అడిగాడు పినాకయ్య.

విల్లల కథలు

గర్వభంగం లేక గర్వముకలరాజు

చిరంజీవి జ్యోత్సవల వరలక్ష్మి

పూర్వకాలంలో ఒక బలవంతడైన రాజుండేవాడు అతడు ఎన్నో రాజ్యాలు జయించేవాడు. ప్రతిదినము తన చేసిన గొప్ప పనులు ఒక్కసారి లెక్క చూసుకొనేవాడు. క్రమంగా అతనిలో గర్వం పెరిగింది. ఆ గర్వం మృత్యువునకూడా జయించగలనన్న నమ్మకం అతనిలో పుట్టించింది. ఇక మిన్ను మన్ను శాసకుండా వున్నాడు.

ఒక రోజున తన పరివారంతో దగ్గరున్న అడవికి వేట కెళ్లాడు. రాజు ఒక లేడిని తరుముకు వెళ్లడంలో పరివార మొక్క దారి అత డొకదారి పట్టేరు. రాజు అలసి అలసి గుర్రాన్ని ఒక్కచెట్టుకు కట్టి దగ్గరే అందమైన సరస్సుంటే అందులో స్నానం చేద్దాం అనుకొన్నాడు. ఎవరూ లేరుగాదా అని బట్టలుకూడా విప్పేసుకున్నాడు. స్నానంచేసి వచ్చేసరికి గట్టుమీద గుర్రమూ లేదు, బట్టలూలేవు. రాజుకు చాలా ఆశ్చర్యం వేసింది. బట్టలు లేక పోతే సిగ్గు. అందుచేత ఆకులు మొలక కట్టుకొని దగ్గరలోనే మంత్రియిల్లు పుంటే అక్కడికి వెళ్లేడు. కాని మంత్రి

తాలూకు జుట్టోతులే తరిమివేశారు పిచ్చిముప్పివాడేమోనని. నేను రాజు నంటే మరింత రాళ్లతో కొట్టేరు. పూరంతా పిల్లలు మూగి రాళ్లతో కొడుతున్నారు పాపం. రాజు తిన్నగా కోటదగ్గర వెళ్ళి ఒక ముని అక్కడ కనబడితే అతనితో చెప్పేడు. మునికి ఈ సంగతం తెలుసు. లోపలికి ఎలాగో రాజుని వెంటబెట్టుకొని వెళ్ళేడు. వింహాననం మీద యింకో రాజు తనలాగే వున్నాడు. ప్రక్కన తన భార్య కూర్చుని వుంది. తన భార్య అతనితో కూర్చోపడి మేము యీ రాజుకి కోపం వచ్చింది. భార్యతో తన ఆమెభర్త నని చెప్పేడు. కాని ఆమె కూడా ఆనవాలు కట్టలేదు. అంతలో రాజుకు గర్వం తగ్గింది. కేపుడు జ్ఞాపకం వచ్చేడు. 'భగవంతుడా' నా గర్వానికి శిక్ష అయిందని వచ్చేడు. అంత సేపా సనం మీద నున్న రాజు పొగ మంచులా కరిగి మాయమయ్యేడు. కాని అందరికీమాత్రం రాజు, గొప్ప వారైనా గర్వం" పుండకూడ దన్న మాటలు విసిపించాయి.

"నువ్వు ఈ పినాకరావును ఎరుగుదువా?"

"చూశాను"

"పినాకం విషయంలో నీ ఉద్దేశం ఏమిటి?"

"మంచివాడే. చదువంటే శ్రద్ధ. తండ్రన్నా, పెద్దలన్నా అణగిమణిగి విషయవిధేయతలతోనే ఉంటాడు."

ఇలాగ కోరలు కోస్తూవుంటే ఆ యబదాలకి పినాకరావుముక్కు పెరిగి పోతోంది. ఊరిలో జేనెడు పెరిగింది. దానితో మాడలిపోయి పినాకం ఏడవడం మొదలుపెట్టాడు.

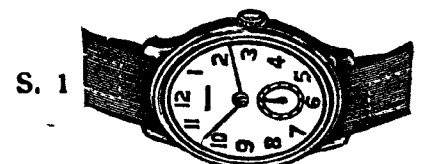
"తాతా! నే నిందాకా చెప్పిందంతా అబద్ధం. పినాకరావును నే నెరుగుదును. వాడు చాల చెడ్డపిల్లవాడు. చెప్పిన మాట వినడు. స్కూలికి వెళ్లడం మాని స్నేహితులతో అటూ ఇటూ తిరుగుతాడు." ఇలాగ చెబుతూవుంటే మళ్ళా ముక్కు ఎప్పటిలాగ చిన్నదై పోతోంది.

"అవునుగాని, నీవంటినిండా ఎట్టుగా కారం ఏమిటి?" అని తాత అడిగాడు.

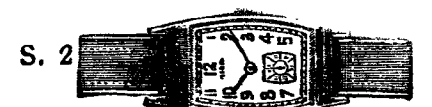
"అదా! గోడకి రాసుకొన్నాను. ఎట్టుమట్టి తగిలింది" అని అసలు సంగతి దాచివేశాడు.

మేలురకం స్ట్రాపాచీలు

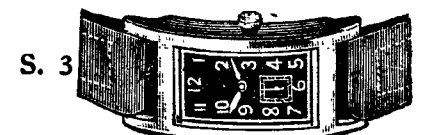
స్విస్ మేడ్. గొప్ప పరిశ్రమ. ప్రతిది 3 ఏళ్ల గ్యారంటీ. టొమ్మతో కన్న అందంగావుంటుంది. ప్రతివారి అందమైన వెల్డెస్ గాని స్టాన్ డిక్ వల్డితో గాని, చెయినుకోగాని నష్టం చేయబడదు.

గుండ్రం లేక చతురం క్రోమియం కేసు రు. 20/-
.. మేయరకం రు. 24/-
బల్లపరుపు ఆకారం క్రోమియం కేసు
4 రాళ్లు రు. 80/-
మేయరకం 7 రాళ్లు రు. 38/-
రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ 5 రాళ్లు) రు. 55/-
15 రాళ్లు స్టెయిన్ లెస్ రు. 42/-
.. రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ) రు. 75/-

(రెక్టాంగులర్ లేక ట్రాన్స్ ఆకారము)
ట్రైకోక్రోమియం కేసు 4 రాళ్లు రు. 38/-
.. మేయరకం 5 రాళ్లు రు. 40/-
.. 7 రాళ్లు రు. 44/-
రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ 5 రాళ్లు) రు. 58/-
15 రాళ్లు స్టెయిన్ లెస్ స్ట్రీట్ రు. 70/-
.. రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ) రు. 85/-

(వంకర ఆకారము)
ట్రైకోక్రోమియం కేసు 4 రాళ్లు రు. 40/-
మేయరకం 5 రాళ్లు రు. 42/-
.. 7 రాళ్లు రు. 46/-
రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ 5 రాళ్లు) రు. 60/-
15 రాళ్లు స్టెయిన్ లెస్ స్ట్రీట్ రు. 72/-
.. రోడ్డగోల్డ్ (10 ఏళ్ల గ్యారంటీ) రు. 88/-
వైవాటిలో ఫ్రీ వైజుకు దేవతైన 12 1/2% అదనము. ప్యాకింగు, పోస్టేజీ రు. 0.12-0 అదనము. ఏరెండింటి ఆర్డరుకైనా ఉచితము. ఆర్డరు వంపునపుడు వారి నెంబరు ఉదహరించండి.

జాబంన్నియు ఇంగ్లీషులో వుండాలి.
PARAGON WATCH Co., (A.P.)
Post Box No. 11419, Calcutta 6

“అయితే నీ టోపీ ఏది? నీ లాగు ఏది? నీ చొక్కా యేది?” అని తాతయ్య అడిగాడు.

“దొంగలు వచ్చి అవన్నీ తీసివేసు కొన్నారుగాని, తాతా! నీదగ్గర బట్టలుంటే యిస్తావా? అవి వేసుకొని యింటికి వెళ్తాను” అన్నాడు పినాకం.

“అబ్బాయి! నాదగ్గర బట్టలు లేవురా? నేను బటాసీలు సెనగలు వెసుకొనే సంచిమాత్రం ఉంది. కావలిస్తే అది తీసుకో.”

వెంటనే పినాకయ్య ఆసంచి తీసుకొన్నాడు. రెండు వైపులా రెండు కన్నాలు కత్తిరించాడు. చొక్కాలాగ తోడుగుకున్నాడు. ఈ వేషంతో ఊరిలోకి బయలుదేరాడు. అలాగ వెళ్తాడంటే, ఏమీ వీలుగాలేదు. ఒక అడుగు ముందుకు వేస్తే, నర్దుకోడానికి రెండు అడుగులు వెనక్కి వేసేవాడు.

ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో తనలో తాను యిలాగ అనుకొన్నాడు: “ఈ వేషంతో మాయమృ, ఆ దేవ కన్య ముఖం యెలాగ చూడను? ఆమె నన్ను ఈ వేషంలో చూస్తే ఏ మంటుంది? ఈ రెండో తప్పు కాచినన్ను తమిస్తుందా? తమించదు. ఈమాటు తమించదు. కావలసిందే యీ శాస్త్రీ! నాకు కావలసిందే. నే నెంత పాపిని. ఎల్లిప్పుడూ బుద్ధిగా ఉంటాను అని చెప్పడమేకాని బుద్ధిగా ఉన్నదెప్పుడు? ఇలాగ అనుకొంటూ ఊరిలోకి వెళ్లేటప్పటికి చీకటి పడింది. రాత్రి అయింది. వర్షం, తుపాను కూడా పట్టింది. ఏనుగు తొండంలాంటి ధారలతో వర్షం పడుతూ ఉన్న కారణంచేత యింక ఆగలేక ఆ దేవ కన్య యింటిదగ్గరికి వెళ్లి తలుపు తట్టాలని అనుకొన్నాడు. జాలిగా పిలిస్తే తలుపు తీస్తుందేమో! తీరా అక్కడికి వెళ్ళేటప్పటికి ధైర్యం చిక్కలేదు. ఇంటి దగ్గరికి వెళ్లి మళ్ళా యిరవై అడుగులు వెనక్కి వేశాడు. మళ్ళా గుమ్మం దాకా వెళ్ళాడు. పిలువడానికి మొగం చెల్లడంలేదు. వెనక్కి పోయాడు. మూడోసారి తలుపుదగ్గరికి వెళ్లి నిలిచాడు. ఆఖరికి ధైర్యంచేసి తలుపు కొట్టాడు. ఎవ్వరూ పలుకలేదు. ఒక అరగంట అయినతర్వాత పై అంతస్తులోని కిటికీ తెరిచుకుంది. ఆ యింటికి నాలు గంతస్తు లున్నాయి. ఆ వైప మేడలో నాలుగో అంతస్తులో కిటికీ లోంచి ఒక నత్త చేతిలో కొవ్వొత్తి పెట్టుకొని కనిపించింది.

“ఏయ్! యీ రాత్రివేళ ఎవరు తలుపు కొట్టా ఉన్నారు?”

“సుందరి యింటిలో ఉందా?”

“సుందరి నిద్రపోతూ ఉంది. ఆమెను ఎవ్వరూ లేప కూడదు. నువ్వు ఎవరవు?”

“నేనూ! నేనే!”

“నే నంటే?”

“పినాకరావు”

“పినాకరావు అంటే ఎవరు?”

“సుందరియింట్లో ఉండే బామ్మను”

“నువ్వా! వస్తా నుండు. నేను వచ్చి తలుపు తీస్తానులే. అండాక ఆగు” అంది నత్త.

“నేను చలిచేత చస్తున్నాను. తల్లీ! నీకు పుణ్యముంటుంది. త్వరగా వచ్చి తలుపుతీద్దా?”

“నేను నత్తను. నత్తలు ఎప్పుడూ తొందరపడవు. త్వరగా రమ్మంటే?”

గంట అయింది. రెండు గంటలయింది. తలుపు తియ్యలేదు. అసలు తడిసి ఉన్న పినాకరావు చలిచేత భయంచేత తెగ వణికిపోతున్నాడు. మల్లీ ధైర్యంచేసి తలుపు తట్టాడు. ఈ మాటు గట్టిగా కొట్టాడు. ఈ రెండోసారి కొట్టేసరికి క్రింది అంతస్తులో కిటికీ తెరిచుకొంది. అక్కడనించి నత్త తొంగిచూచింది.

“నత్తబావా? నత్తబావా? రెండు గంటలనించి వీధిలో నిలువ బడ్డాను. నీకు పుణ్యం ఉంటుంది. తలుపు తీద్దా తల్లీ! ఈ రాత్రి వానలో యీ రెండు గంటలూ రెండు సంవత్సరాలలా గుర్తాయి. నీకు పుణ్యం ఉంటుంది. త్వరగా వద్దా!”

నత్త తన మామూలుధోరణిలో “వస్తూన్నావా; మరి! కంగారు పడితే కార్యాలు కావు. నేను నత్తను. నత్తలు ఎప్పుడూ తొందరపడే రకం కావు” అంది. కిటికీ మల్లీ ముడుచుకొంది.

కొంతసేపటికి అర్ధరాత్రి అయింది. బంటిగంట, రెండుగంటలు...తలుపు తెరవనే లేదు. పినాకయ్య ఇంక ఆగలేకపోయాడు. ఆ తలుపు మీద కాలితో తన్నా అనుకొన్నాడు. చేతిలో గడియ తీసి కొట్టబోయాడు. ఆ యినుప గడియ తీసి కొట్టావుంటే, అది బురద పామై ఆ వీధిలో వర్షంలోకి పారిపోయింది. ఇంక లాభం లేదని కాలితో తన్నా అనుకొన్నాడు. కాలు సాచి యింటితలుపుమీద ఒక్క తన్ను తన్నాడు. అది మరీ గట్టిగా తన్నిన కారణంచేత, కాలు తలుపులో చిక్కుబడి పోయింది. అది తీసుకుందామంటే మల్లీ రాదు. ఒక్కకాలుక్రింద, ఒక్కకాలు గాలిలోను. ఆ పినాక రావుఅవస్థ ఊహించుకోవలసిందే. ఆ రాత్రి తెల్లవాస్తూ యిలాగ అయిన తర్వాత మర్నాడు ఉదయం చివరికి తలుపు తెరుచుకొంది. పై అంతస్తునించి వీధి గుమ్మంలోకి రావడానికి నత్త గారికి ఆట్రే కాలం పట్టలేదు—ఒక్క తొమ్మిదిగంటలు మాత్రమే. ఈ తొమ్మిదిగంటలూ పాపం ఎంత కష్టపడి వచ్చిందో!

పినాకరావు అవస్థ చూచి నవ్వుతూ నత్త యిలాగంది: “ఈ తలుపులో కాలు గ్రుచ్చుకొని ఏం చేస్తున్నావు నాయనా?”

“ప్రమాదంచేత అలాగ జరిగింది. ఈ బాధనించి నన్ను విడిపించవు నత్తబావా? నీకు పుణ్యం ఉంటుంది.”

“అది వ్రడంగి చెయ్యవలసిన పని. నాకు వ్రడంగం ఏమీ చేతకాదే!”

“సుందరితో నేను బ్రతిమాలినట్టు చెప్పు”

“సుందరి నిద్రపోతోంది. లేప కూడదు.”

“అయితే కాలు తలుపులో గ్రుచ్చుకొని ఏం చెయ్యమంటావు పగలస్త మానమూ?”

“వీధిలో ఎన్ని చీమలు వెళ్తా ఉన్నాయో లెక్కపెట్టు”

“నాకు చాలా ఆకలిగా ఉంది. అలసిఉన్నాను. కొంచెం తినడానికైనా ఏదైనా తీసుకురా”

“అలాగే తెస్తానులే. ఇప్పుడు తేనూ” అని వెళ్ళింది, నత్త. మరి మూడున్నర గంటలయితర్వాత నెత్తిమీద పెండి పల్లెము పెట్టుకొని అందులో రొట్టె, పచ్చడి, పళ్లు తీసుకొని వచ్చింది. ఇది చూడగానే బామ్మకి సంతోషం కలిగింది. తీరా అవి తినబోయేటప్పటికి ఆ రొట్టె దూదితో చేసింది. పళ్లు లక్కవి. పచ్చడి మట్టితో చేసింది. ఇవన్నీ చూచి పిన్ను వెత్తి పల్లెం విసిరి కొట్టా అనుకొన్నాడు. కాని ఆకలిచేత సీరసంచేత సామ్యసిల్లి పడిపోయాడు.

మళ్ళా తెలివి వచ్చేటప్పటికి ఒక సోఫామీద పడుకొని ఉన్నట్టు, ప్రక్కను సుందరి కూర్చున్నట్టు కనుకొన్నాడు పినాకరావు.

“ఈ రెండోసారి కూడా నిన్ను తమిస్తాను. ఈమాటు మళ్ళా తప్పు చేస్తే నీపని యింక అంతే!” అని ఆమె అంటూనే ఉంది.

పినాకయ్య ఈమాటు బుద్ధిగా ఉండి శ్రద్ధగా చదువుతూ నని బట్టు పెట్టుకొన్నాడు. ఆ సంవత్సరం ఆఖరివరకూ బుద్ధిగానే ఉన్నాడు. బాగానే చదువుకొన్నాడు. పరీక్షల్లో అందరికంటే ఫస్టుగా ప్యాసయ్యాడు. నడతకూడా బాగానే ఉంది.

అతని ఆట పాటలూ, చదువు సంధ్యలూ చూచి సుందరి మెచ్చుపేష్టరే సోమరి!

కొని ఒకరోజున పిలిచి “నీవు కోరిన కోరిక లేవు తీరుస్తాను పినాకం” అంది.

“ఏం కోరిక?”

“ఈ కొయ్యబామ్మగా ఉండటం మానివేసి రేపటినించి నీవు మనిషి వైపోతావు.” తా నెన్నాళ్లనుంచో కలలుగంటూ వున్న మనిషి జీవితం వస్తుందనగానే పినాకరావు ఆనందానికి మేరలేదు. ఆ రోజున తనతోడి పిల్లవాళ్ల సందరిని పిలిచి విందుచేసి వాళ్లకి తాను మనిషి నవ్వడం చెబుతాడు. పండుగ చేసుకొంటాడు. విందుకి నాలుగు వందల మిఠాయిఉండలు, రెండు వందల కప్పల కాఫీ, పాలు, సుందరి తయారుచేసింది. ఆ రోజు ఆనందంగా సంతోషంగా వాళ్లందరితో యెంతో సరదాగా ఉంటుంది. కాని బామ్మలజీవితంలో పానకంలో పుడకలాగ కాని ... వచ్చి అంతే పాడుచేసి ఊరుకొంటుంది.

వి నోదలహరి

పిల్ల—(తల్లితో అప్పుడే తల్లిని తిని) అమ్మా! మన పాపాయి పట్టినప్పుడు అది కళ్ళు తెరచుకునే ఉందా?

తల్లి—లేదమ్మా! లేదు, ఏమి?

పిల్ల—నేనూ అట్లాగే అనుకున్నానే. అది కళ్ళు తెరుచుకుంటే మన యింటికి వచ్చేదేకాదులే!

డాక్టరు—(రోగితో ఏమండి! ఇప్పుడేకదా మీ కళ్ళకు వచ్చి వెళ్లితిరి. మరల నింతలో నెండు కింత తొందరగా రమ్మని కలుగు పంపిరి? రోగి—ఏం చెయ్యమ? ఏమీ తోచకుండా వుంది, మీగై నా, వస్తే కాస్తే పు మాట్లాడవచ్చు నని పిపించాను.

తండ్రి—అబ్బాయి! మీ క్లాసులో సోమరి యెవడురా?

అబ్బాయి—సోమరి అంటే ఎట్లా వుండే వాడు?

తండ్రి—మంచిది. మీ క్లాసు లో పిల్లలందరూ చదువుకొనుచుండగా చదువుకొనకుండా దిక్కులు చూస్తూ ఉండేవాడు.

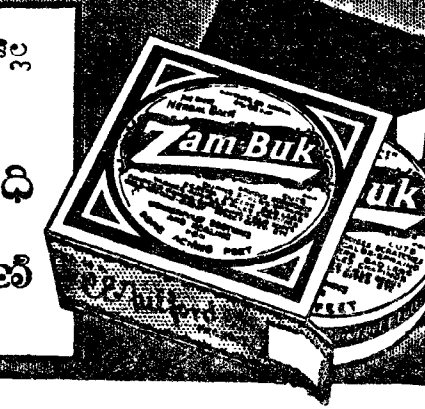
అబ్బాయి—అట్లాగా! అయితే మా పేష్టరే సోమరి!

ప్రపంచకములో కల్ల

గా వు

చ ర్మ వ్యాధి

ని వారి చి

ఉపశమనం కల్గించును - శుభ్రపరచును - మాన్యును -

50 ఏళ్ళకు పైనుండి ప్రభావితమందినది

మూతలనుండి రయారైన జంబక్, చర్మవ్యాధులను, దెబ్బలను కీన్రంగా నివారించునది ప్రపంచకములకు చేరుగాంచినది. దెబ్బలు, కీళ్ళు, మొలగడ్డ, కాళిపుల్లు - పర్వత దీనితో నయమగును.

జంబక్ లోని, రిఫ్రెషుచేసిన మూతకాల్షియములు, చర్మరంధ్రములగుండా కీరరము లోని క్రతకించును. అవి దెబ్బతిన్న కీరరభాగములను శుభ్రకరించి, కీన్రము నొప్పిని, చీముబాధ, మంట, వాపులను తొలగించును. ప్రాకము ఆగిపోయి, చర్మం వెంటనే మానును.

ఏజెంట్లు: దాదా అండ్ కంపెనీ, సైనియపునాయక్ పీఠి, మద్రాసు.

Zam-Buk

జంబక్ - జగద్విఖ్యాతమైన మూతకాల్షియము

జంబక్ లోని రిఫ్రెషుచేసిన మూతకాల్షియములు, చర్మరంధ్రములగుండా కీరరము లోని క్రతకించును. అవి దెబ్బతిన్న కీరరభాగములను శుభ్రకరించి, కీన్రము నొప్పిని, చీముబాధ, మంట, వాపులను తొలగించును. ప్రాకము ఆగిపోయి, చర్మం వెంటనే మానును.

సర్వప్రపంచ ప్రజల సంతాప సందేశాలు

పూజ్యబాపూజీ మనకు ఇక లేడు! భారత జాతి తన అమాల్ గ్యపెన్నిధానాన్ని కోల్పోయింది. మానవజీవితంనుంచి ఒక మహాతేజస్సు మటుమాయమైంది.

మహాత్మాడు మరణించాడనే పిడుగులాంటి వార్త సమస్త ప్రపంచాన్ని కంపింపజేసింది.

తన జన్మదిన గాంధీ జీని కోల్పోయి భూరదుఃఖ సాగరంలో మునిగివున్న భారత జాతిని ప్రపంచప్రజానీకము, ప్రముఖసంస్థలు ప్రభుత్వాలు, పత్రికలు ఓ దారుణ తాపన విచారంలో భాగం పంచుకొంటున్నవి. తమ ఆప్తబంధువు మరణించినందుకు ప్రపంచంలోని వీడితప్రజాభావశక్యమంతా గొల్లన విలపిల్లుతున్నది.

బెర్నార్డు షా

మొన్న జనవరి 30 వ తేదీ సాయంత్రం ఢిల్లీలో గాంధీజీపై హత్యజరిగిందనే వార్త వినగానే ముగ్ధుడై ఆంగ్లనాటకరచయిత జార్జి బెర్నార్డు షా "అతిసాధుత్వంతో బ్రతకడం కూడా ప్రమాదకరమైన విషయమే నన్నుట!" అన్నాడు. గాంధీజీ సామాన్యమనవుతున్నాడు. ఆయన ఒక ఫి నా మ న న్ అని కూడా బెర్నార్డు షా కీర్తించాడు.

ప్రధాని అట్లీ

"మహాత్మాగాంధీ ప్రపంచమంతటిలో మహా ప్రశంసనీయుడు. మహాత్మాగివలె జీవించే ఈ మహనీయుని కోట్లకొలది ప్రజలు అవతార పురుషుడని భావించారు...ఈ అపూర్వపురుషుని మరణం ఒక్క భారతదేశానికే కాక సమస్త ప్రపంచానికీ తీవ్రవిచారపాతవు. ఈ ప్రముఖ మానవ నేతకుని మరణంపట్ల ఇక్కడ మే మందరమూ కూడా పరితపిస్తున్నాము." అని బ్రిటిష్ ప్రధాని మరణవార్త వినగానే భారతప్రధాని నెహ్రూగారి ఒక సందేశం పంపించాడు.

సర్ ప్రాఫర్డు క్రిస్

"గాంధీజీమరణం ఒక్క భారతీయులకే కాక సమస్తమానవజాతికీ తీరని నష్టం," అని బ్రిటిష్ రాజవంశకులు తమ తీవ్రసంతాపాన్ని వెల్లడించుతూ గవర్నర్ జనరల్ కు ప్రత్యేక సందేశం పంపించారు. "భారతదేశానికీ, సకల ప్రపంచానికీ కూడా ఇది ఘోరవిషత్తు...ఆయన తన అహింసావిధానాన్ని ఒక్క మాటలలోనే కాక స్వార్థత్యాగం ద్వారా అమృతనంలా కూడా చూపించాడు...ఈనాటి ప్రపంచంలో గాంధీజీని మించిన ఆధ్యాత్మిక నాయకుడు మరొకడులేడు" అని భారతరాజకీయ సమస్యపరిష్కారంలో సహాయపడిన సర్ ప్రాఫర్డు క్రిస్ సానుభూతి సందేశం పంపించాడు.

పెథిక్ లారెన్స్

"భారతప్రజల ప్రేమనాయకుడు నా ఆప్త మిత్రుడు గాంధీజీ ఘోరహత్యకు గురి అయినాడని వార్త వినగానే నిర్ఘాంభాయీనాను. తన మరణం దేశంలో మరింత రక్తపాతానికి కారణభూతం కాకూడదన్నదే ఆయన అంతిమ వాంఛ అయివుండాలి" అని బ్రిటిష్ అమాత్య క్రయ రాయబారసభ్యుడు, మాజీ భారతమంత్రి అయిన లార్డ్ పెథిక్ లారెన్స్ సానుభూతిని ప్రకటించాడు.

ఈ కేటాబిలిటీలో గాంధీజీ జీవితం బహు కొద్దిమంది మహామహుల ప్రదీప్తజీవితాలలో ఒకటై వెలుగుల దని అమాత్య క్రయ సభ్యుడు పి. వి. ఆల్బెర్ట్ గాండ్స్ అభిప్రాయపడుతున్నారు.

వెసిడెంట్ ట్రూమన్

"ఒక ప్రవక్తగా, నాయకుడుగా, మోహన్ దాస్ గాంధీ జీవితప్రభావం ఒక్క భారతదేశంలోనే కాక ప్రపంచమంతటా పాకిపోయింది. వీరి మరణం ప్రపంచజాతిలేమి లందరికీ గాఢ విషాదపాతవు కోగలగు...మానవజాతి సామ్రాజ్యత్వ స్థాపనలో మరొక మహాశక్తి సంపన్నుడు అంతరించాడు. మహాత్మాని విషాదమరణాన్ని ఒక సాధుత్వంగా తీసుకొని పరస్పరసహకార,

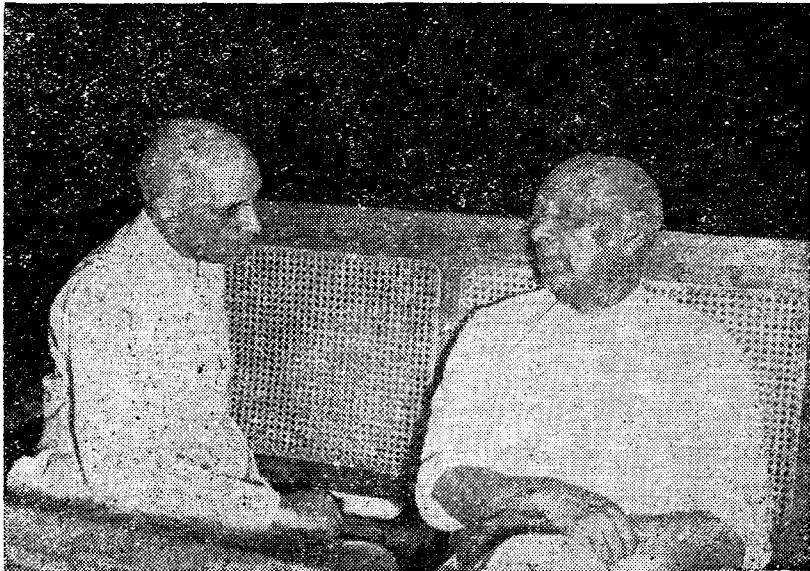
విశ్వాససాధనకు పూరితతో పనిచేస్తారని ఆశిస్తున్నాను," అని వెసిడెంట్ ట్రూమన్ సానుభూతి చూపాడు.

జార్జి మార్షల్

అమెరికా విదేశమంత్రి జార్జి మార్షల్, "మహాత్మాగాంధీ మానవ అంతరాత్మకు ప్రతినిధి" అన్నాడు. అమెరికా ప్రజాప్రతినిధుల సభ (కానసెస్), కానసెస్ సభ్యుడు కెన్నెత్ కటింగ్ ప్రతిపాదనపై కొంతకేపు సభా కారక్రమాన్ని కట్టిపెట్టి మానవ నీతిని అమరజీవి గాంధీజీపట్ల తన గౌరవ భావాన్ని వ్యక్తం చేసింది.

జనరల్ మెక్ ఆర్థర్

"అధునిక ప్రపంచ చరిత్రలో ఈ పూజనీయుడి హత్యవృత్తాంతాన్ని మించిన ఘోర కృత్యం మరొకటి జరగలేదు...మన నాగరికతే నిలిచివుంటే, దాని పరిణామంలో యావన్ముంది ప్రజలూ వినాదగ్రస్తమైన సమస్యల పరిష్కారానికి బలప్రయోగం తప్ప అనీ, నిరుపయోగ మనేగాక, అట్టి బలప్రయోగంలో ఆత్మవినిశ్చయం

యిక ఈ యిద్దరై శాంతిరక్షణ బాధ్యతా భారము ఇనుమడిస్తూ నిలిచింది.

వీజాలు సైతం వున్నవనే గాంధీజీ విశ్వాసాన్ని గ్రహించి, ఆశరించకతప్పదు" అని జపానులో మిత్రరాజ్య సర్వశాసనాగావున్న జనరల్ మెక్ ఆర్థర్ అభిప్రాయపడుతున్నాడు.

మార్షల్ స్పెట్స్

"గాంధీజీ అసమతుల్య భారతదేశానికి తీరనిలాటు వాటిల్లింది. ఈ దుర్ఘటనపై నేనా భారతజాతి ఆత్మపరివర్ధమై మతవిశేషాలు మాసిపోగలవని ఆశిస్తున్నాను. ఈ శాంతికి గాంధీ ప్రాణ వివ్వదానికైనా సిగ్గుపడి చివరకు అర్పించాడు" అని దక్షిణాఫ్రికా ప్రధాని మార్షల్ స్పెట్స్ ప్రధాని నెహ్రూకు సందేశం పంపించాడు.

డీ వెలరా

"మహాత్మాని మృతి ఫలితంగా దుఃఖాలలో మునిగి వున్న భారతజాతికి ఇదే నా సానుభూతి. స్వార్థత్యాగమే, ఆదర్శంగా పెట్టుకొని జీవితం గడిపిన మహాత్మాడు బలవన్మరణానికి గురి అయినందుకు స్వాతంత్ర్య ప్రేమలైన వివిధ దేశ ప్రజలూ కోక తప్పుకోకవివ్వాలి లాతారు. దేశనేలలో స్వార్థత్యాగ యంతమైన ఆయన జీవితం ప్రపంచప్రజల లందరికీ మహాతేజకరమైనది," అని ఐరిష్ ప్రధాని డీ వెలరా తన హృదయపూర్వక సానుభూతిని వెల్లడిచేశాడు.

"ప్రపంచం ఒక మహా నాయకుని పోగొట్టుకొన్నది. అయినా ఆ మహాత్మాని ప్రాధరప్రాబల్యాన్ని ప్రపంచంలో చింకనమై నిలువగలవు" అని ఐరిష్ అధ్యక్షుడు కీ క్లాడ్ సీల్ ప్రధాని నెహ్రూకు ఒక విచార సందేశం పంపాడు.

ఫ్రెంచి మాజీ ప్రధాని బ్లం

"ఈ ప్రళయ వార్త విన ఒక్క ప్రజలేకాక సమస్త భూమండలమూ కూడా ఈ శోకానందం భీష్మిస్తుంది. నేను మహాత్మాని ఎన్నడూ చూడలేదు. ఆయన భావ నాకు రాదు. ఆయన దేశంలో నేను అడుగు పెట్టలేదు. కాని ఆయన పోతే, నా ప్రేమ మైన ఆప్తబంధువు పోయినట్లున్నది. గాంధీ అద్భుత వ్యక్తి," అని ఫ్రెంచి సోషలిస్టు మాజీ ప్రధాని అయిన లియోన్ బ్లం ఒక ఫ్రెంచి పత్రికలో వ్రాశాడు.

"గాంధీజీ మరణవార్త విన నా హృదయం కుమలిపోతున్నది. మానవజాతికి శాంతిని ప్రసాదించే నిమిత్తం ఆయన మరణం కట్టకడ పటిత్యాగం," అని కూడా బ్లం ఒక ప్రత్యేక సందేశం ద్వారా తెలుపుతున్నాడు.

"గాంధీజీని స్మృతి పథానికి తెచ్చుకొని తలలు వాల్చుకొన్నాం. ఆయన మృతిఫలితంగా భరతఖండానికి ఇక్కట్లు రాకుండా చూసుకోవాలి," అని ఫ్రెంచి ప్రధాని మోరూ ఆంట్లున్నాడు.

ఫ్రెంచి కానసెస్ గాంధీజీ మరణంపట్ల సంతాప మూచకంగా కొంతకేపు మానధారణ చేసి, గౌరవించింది. గాంధీజీ స్వాతంత్ర్య యోధుడు; అసాధారణ మేధావి. విదేశీమానికన్నా ప్రేమ మహాతర శక్తివంతమైనదని ప్రబోధించిన ప్రవక్త మహాత్మాడు. ఆయన విషాద మరణంపట్ల భారత జాతికి ఈ సభవారు హృదయపూర్వక సానుభూతి చూపుతున్నారు," అని ఫ్రెంచి కానసె

లేడు. మేము ఇండియాకు వెళ్లినప్పుడు ఆయన జైలులో వున్నాడు. కాని ఆయన మాతోనే మా ఇంట్లోనే వుంటున్నంతగా మా పిల్లల ఆయనను ఎరుగుదురు. ప్రపంచములోని బహు కొద్దిమంది సాధుపుంగవులలో ఆయన ఒకడు. తాను మంచిదని నమ్మినదానిని సాధించడానికి వీరిపరిశ్రమలలో నైనా ఎదుర్కొని నిలవగల బహుకొద్దిమంది ధైర్యవంతులలో ఆయన ఒకడు. అటువంటి మహనీయుని కన్న భారతదేశాన్ని చూసి మేము ఇంతవరకూ గర్వంతో పొంగి పోయేవాళ్ళం. కాని ఇప్పుడు ఆయన స్వజాతీయుడే ఒకడు ఆయనను హతమార్చినందుకు భారతదేశాన్ని చూసి బాలిపడుతున్నాము."

హెచ్. ఎస్. ఎల్. పోల్

దక్షిణాఫ్రికాలో మహాత్మాని లోపాటు కారాగారబద్ధుడై, గాంధీజీతో పది సంవత్సరాలపాటు సహచరించిన పోల్ "గాంధీజీ మరణవార్త అత్యంత హృదయవిదారకంగా వున్నది. మహాత్మాని దివ్యప్రభావాలనే భారతీయులు అనుసరిస్తారని భావిస్తున్నాను" అని తెలియజేస్తున్నాడు.

బ్రిటిష్ కామన్వెల్థున ఒక పోలీసుభటు నితో పోల్ సతి ముచ్చటించగా అతడు ఇలా అన్నట్లు ఆమె తెలుపుతున్నది: "గాంధీజీ షేదవారిపేరాన్నే పనిచేసేవాడు కాబట్టి, ఆయన పై నాకు అత్యంత గాఢాభిమానం వున్నది."

చాంగ్ కై షేక్

"మహాత్మాగాంధీ హత్యవృత్తాంతం విని మేము నిర్ఘాంభాయీనాము. అహింసాద్వారా శాంతిస్థాపనకై మహాయోధునివలె పనిచేస్తున్న ఈ సాధుపుంగవుడు హింసకు గురికావడం నిజంగా హృదయవిదారకమైన విషయం. మిక్, మీ కంటుంబానీకి, మీ కాంగ్రెస్ పక్షానికి, భారతప్రజాభావశక్తికి నైనా ప్రజలు, నేను హృదయపూర్వక సానుభూతి తెలుపుతున్నాము" అని చైనా ప్రభుత్వాధ్యక్షుడు బాంగ్ కై షేక్, ఆయన సతి భారత ప్రధాని నెహ్రూకు ప్రత్యేక సందేశం పంపారు.

గాంధీమహాత్మాని జీవితమూ, బోధలూ అసియా అఖిల వాస్తవ్యులకూ ధృవతరంగా వెలుగొండగలవని చైనా కానసెస్ కాన్గ్రెస్సాధ్యక్షుడు చాంగ్ మెన్ నెహ్రూకు సానుభూతి సందేశం పంపాడు. శాంతిమార్గ ప్రవర్తకుడైన ఒక మహా ఋషి పుంగవుడిని ప్రపంచం కోల్పోయిందని చైనా విదేశమంత్రి వాంగ్ పి ఛియే నెహ్రూకు ఇంకొక సందేశం పంపాడు. భారతదేశం ఒక మహాజ్వలనాయకుని, ప్రపంచం ఒక శాంతి ప్రవక్తను కోల్పోయిందని కూడా చైనా విదేశ మంత్రి విలిపిల్లాడు.

హిరో హెటో

జపాన్ చక్రవర్తి హిరో హెటో తన రాజభక్త నంలో గాంధీజీ మరణవార్త విన నిర్విణ్ణుడైనాడు. "ఇది మహావిపత్తిరైన సంగటన. అని కూడ హిరో హెటో వ్యాఖ్యానించాడు.

ఇవేగాక కనడా, ఆస్ట్రేలియా, కొలంబో, ఇటలీ, చెకోస్లావేకియా, పోర్చుగల్, ఈజిప్టు, పర్షియా, పోలెండు, అర్జీన్టీనా, ఇండోనేసియా, ఇండోనేసియా, సయాం, బర్మా, సింహళ, ఆస్ట్రేలియా మొదలైన సమస్త దేశాల ప్రభుత్వాల వారు, ప్రజలూ కూడా మహాత్మాని విషాదమరణం పట్ల తమ సంతాప సానుభూతిలను ప్రకటిస్తున్నారు.

భద్రతామండలి

ప్రపంచ భద్రతామండలి గాంధీజీ ఎడల గౌరవ మూచకంగా జనవరి 30-వ తేదీ రాత్రి జరిగిన సమావేశంలో రెండు నిమిషాల పాటు మానధారణ చేసి, సభా కార్యక్రమాన్ని మరునాటికి వాయిదా వేసింది.

భద్రతామండలి అధ్యక్షుడు ఫెర్నాం డ్ లాంగ్ కోహోవ్ "ఇప్పుడు మన ఆలోచనలన్నీ ఒక విషాద సంఘటనలో మునిగివున్నవి. గాంధీజీ మృతిపై ప్రపంచం అంతటా వ్యాపించిన ఉద్యమ ప్రభావంలో మనం ఇప్పుడువున్నాము" అని ఆనాటి సమావేశంలో ఉపన్యసించారు.

* * *

ఒక మహామహుడు అవతరించి, జీవించి నంతకాలం అహింసలు ప్రజానీక చేసి అంతర్జాతీయమైనాడు. ఇలాంటి లోకోత్తర పురుషుడు తిరిగి ఎప్పుడు అవతరిస్తాడో కదా?

మోహన్ దాస్ కరంచంద్ గాంధీ

జీవితంలో, తిథివిశేషాలు

జననము	2, అక్టోబరు	1869
దక్షిణాఫ్రికా పయనము		1893
స్వచ్ఛంద-గాంధీ పిప్పందము		1913
దక్షిణాఫ్రికా ప్రభుత్వములో సంచరించు	జనవరి	1914
లండను పయనము, మహాత్మాగాంధీ భారతీయ	నవంబరు	1914
స్వచ్ఛంద సేవాదళపు పేర్కొను		
కైబరిహింద్ పత్తక ప్రదానము		1915
అహమ్మదాబాదులో సత్యాగ్రహ శ్రమస్థాపన		1916
చాంపరానులో ఆరెస్టు	ఏప్రిల్	1917
రౌల్ట్ బిల్లులకు నిరసనగా సత్యాగ్రహ ప్రమాణము	28, ఫిబ్రవరి	1919
పంజాబు దురంతాలకు ప్రతిగా ఆందోళన		1918-1919
సహాయనిరాకరణోద్యమ ప్రారంభము	1, ఆగస్టు	1920
ప్రిన్సిపాల్ జైల్కులకు : బొంబాయిలో ఆరెస్టు	నవంబరు	1921
చారీచారాదురంతము	14, ఫిబ్రవరి	1922
అహమ్మదాబాదులో గాంధీజీ ఆరెస్టు	10, మార్చి	1922
విడుదల	ఫిబ్రవరి	1924
బెల్గాం కాంగ్రెసు అధ్యక్షుడు	6, సెప్టెంబరు	1924
లాహోరు కాంగ్రెసు : స్వాతంత్ర్యోద్యమ ప్రతిపాదన	డిసెంబరు	1929
కాంగ్రెసు నియంతృత్వము : సత్యాగ్రహ నిషేధము	15, ఫిబ్రవరి	1930
ఇర్విక్ ప్రభుత్వం దళ	4, మార్చి	1930
దండి మహాత్మా	12, మార్చి	1930
లవణకా సర్వోల్లంఘనము	6, ఏప్రిల్	1930
ఆరెస్టు	26, జనవరి	1931
విడుదల	5, మే	1931
ఇంగ్లాండుకు పయనము	29, ఆగస్టు	1931
పునరాగమనము	28, డిసెంబరు	1931
1827 నాటి XXV రెన లేవకాక్రింద ఆరెస్టు	4, జనవరి	1932
ఉపవాస ప్రారంభము	20, సెప్టెంబరు	1932
పూనా బెంబడికకు ప్రభుత్వంగీకారము	26, సెప్టెంబరు	1932
ఉపవాస విరమణ	26, సెప్టెంబరు	1932
అస్పృశ్యతా ప్రచారాన్ని గురించిన ప్రథమ ప్రకటన	5, నవంబరు	1932
మూడువారాల ఉపవాసానికి నిర్ణయము	29, ఏప్రిల్	1933
ఉపవాస ప్రారంభము : విడుదల	8, మే	1933
తాత్కాలికంగా సత్యాగ్రహోపసారణ	9, మే	1933
ఉపవాస విరమణ	29, మే	1933
సబర్బన్ తీత్రం ఏ తీత్ర	16, జూలై	1933
38 అనుచరులతో రాన్ కపయనం : సపరివారంగా ఆరెస్టు	31, జూలై	1933
విడుదల : పునర్నిర్బంధము	4, ఆగస్టు	1933
ఉపవాసము	16, ఆగస్టు	1933
బేమరతుగా విడుదల	23, ఆగస్టు	1933
సి. పి. లో హరిజనోద్ధరణ యాత్రా ప్రారంభము	7, నవంబరు	1933
బాంబు బెబ్బకుండి తప్పకొనుట	25, జూన్	1934
హరిజన యాత్రా సమాప్తి	3, ఆగస్టు	1934
నాల్గో వారం రోజుల ఉపవాస ప్రారంభము	7, ఆగస్టు	1934
ఉపవాస సమాప్తి	14, ఆగస్టు	1934
నేగానుకు మకాం మార్పు	30, ఏప్రిల్	1936
ఫైజులాబాద్ కాంగ్రెసు ఉపవాసము	27, డిసెంబరు	1936
గుజరాతులో తిరిగి వెళ్లి డింట్లుగా ఎన్నుకొనుటకు అసమ్మతి	జనవరి	1939
రాజకోటలో ఉపవాసము : విరమణ	మార్చి	1939
సత్యాగ్రహోద్యమ ప్రారంభము	అక్టోబరు	1940
అలహాబాదులో కమలా నైహూ ఆస్పత్రి ప్రారంభము	28, మార్చి	1941
కాంగ్రెసు నాయకత్వమునుండి విరమణ	30, డిసెంబరు	1941
పునస్స్వీకారము	ఆగస్టు	1942
'సాధించడమో, చావడమో' సందేశ ప్రకటన	8, ఆగస్టు	1942
ఆరెస్టు	9, ఆగస్టు	1942
ప్రభుత్వంపై నేరారోపణ : వైస్రాయికి లేఖ		
మహాదేవదేవాయి విమోగము	14, ఆగస్టు	1942
ఉపవాస ప్రారంభము	10, ఫిబ్రవరి	1943
ఉపవాస విరమణ	3, మార్చి	1943
గాంధీ-వైస్రాయి ఉత్తరప్రభుత్వ తరాల విడుదల	10, ఫిబ్రవరి	1943
ఉపవాస కాలంలో తాత్కాలిక విడుదలకు అసమ్మతి	11, ఫిబ్రవరి	1943
టాడెహం కరపత్రము	18, ఫిబ్రవరి	1943
జిన్నాకు వ్రాసిన ఆయనకు బట్వాడా కాని ఉత్తరం	4, మే	1943
భారతీయ విమోగము	22, ఫిబ్రవరి	1944
బేమరతుగా విడుదల	6, మే	1944
'గాంధీతో ఉత్తరప్రభుత్వ తరాలు' ప్రకటన	17, జూన్	1944
చర్చిలకు లేఖ	14, జూలై	1944
ప్రతిష్టాంధన నివారణకై జిన్నాతో సమావేశం	9, సెప్టెంబరు	1944
బ్రిటిషు రాజు బారకర్ల ప్రకటన	16, మే	1946
తాత్కాలిక ప్రభుత్వ స్థాపన	1, సెప్టెంబరు	1946
తాత్కాలిక ప్రభుత్వంలో లీగర్ల ప్రవేశం	26, అక్టోబరు	1946
బెంగాల్-అస్సాము సంచారము		1945-46

దక్షిణదేశ సంచారము
మధురవానాశీసేవ
గాంధీజీ ప్రయోగిస్తున్న రైతుల పడగొట్టయత్నం
బెంగాల్-కలకత్తా-నాల్గో సంచారము
బీహారు ప్రతీకారా కుగాను బీహారుకు గాంధీజీ హెచ్చరిక
బీహారు సంచారము
ఉప్పుపన్ను రద్దు
మత సామర్యం కాంగ్రెస్ గాంధీ జిన్నా సమష్టి విజ్ఞప్తి
భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమ
కలకత్తాలో ఉపవాసము
73 గంటల తరువాత విరమణ
కంబ్రోజ్ పై ప్రతిభూల ప్రచారము
దేశగౌరవం నిలబెట్టుటకు పునరావవాస ప్రారంభము
ఉపవాస విరమణకు ఏడు మరతులు
ఉపవాస విరమణ
ప్రాధన సభలో గాంధీజీని హత్య చేయుటకు యత్నము
నేరముని కనికరించుకొనిందిగా గాంధీజీ విజ్ఞప్తి
గాంధీజీ హత్య : అశ్వాసాంతము

జనవరి, ఫిబ్రవరి	1946
8, ఫిబ్రవరి	1946
30, జూన్	1946
29, అక్టోబరు	1946
6, నవంబరు	1946
మార్చి,	1946
1, మార్చి	1946
16, ఏప్రిల్	1946
15, ఆగస్టు	1947
1, సెప్టెంబరు	1947
4, సెప్టెంబరు	1947
నవంబరు, డిసెంబరు	1947
18, జనవరి	1948
17, జనవరి	1948
18, జనవరి	1948
20, జనవరి	1948
21, జనవరి	1948
30, జనవరి	1948

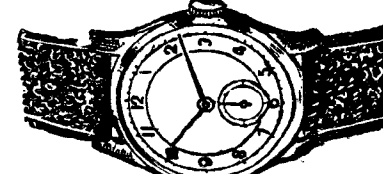
అమరజీవిత చరిత్ర

(10 వ పేజీ తరువాయి)

ఆయనతో సంప్రదించి విచారణ
సంఘం వేళ సామర్యం చూపారు. 1918
నవంబరులో ప్రభుత్వము ఈ కమిటీ
నూచనల ననుసరించి చాంపరాన్ ఆగ్రేరి
యక్ బిల్లు కాపనం చేశారు.
1917 లోనే, అహమ్మదాబాద్ దగ్గర
ఆక్రమణలో పేగు వచ్చేటప్పటికి సబర్బన్
తీరాన ఆక్రమం నిర్మించాడు. ఆయన
బీహారు గ్రామాలలో విద్య నేర్పటానికి
కుటుంబాలతో సహా కృపలానీ, మహదేవ
దేశాయి, మొదలైన వారు ఆయనతో
వెళ్ళారు.
1918 లో అహమ్మదాబాద్ మిల్లు
కార్మికుల సమ్మెకు ప్రోత్సాహమిచ్చాడు.
మాడురోజుల ఉపవాసంతో కార్మికు
లను యడమానులనూ కూడగట్టుకొని
వచ్చాడు.
భేదాజిల్లాలో మొట్ట మొదటి సారి
రైతుల మొరలు ప్రభుత్వం విసకపోయే
టప్పటికి, రైతులచే పన్నుల నిరాకర
ణోద్యమం సాగించాడు. అప్పటినుంచి
గుజరాతులో సత్యాగ్రహోద్యమం వేళ్లు
నాటుకుంది.
ప్రజాభిప్రాయానికి వ్యతిరేకంగా
యంధంగా ఆంగ్లేయులకు సహకరించాలని
పూనుకున్నాడు. ప్రజలూ ప్రభుత్వమూ
కూడా ఆయనను నమ్మలేదు. ఆ సమయం
లోనే గాంధీజీ జబ్బుపడి, నూలువడకడం
నేర్చుకున్నాడు.
1919 రౌల్ట్ కమిటీ రిపోర్టు వచ్చేదాకా
గాంధీజీ జాతీయోద్యమంలో పాల్గొనలేదు.
వల్లభాయి పటేల్, సరోజినీ నాయుడు
మొదలైన నాయకు లందరినీ సమావేశ
పరచి సత్యాగ్రహ ప్రమాణం స్వీకరించేట్లు
చేశాడు. దక్షిణ సాంధ్యారాత్ర సంచారం
చేసి ఏప్రిల్ 4 కు బొంబాయి చేరు
కున్నాడు. 6 వ తేదీన సత్యాగ్రహం అని
ప్రకటించాడు. బొంబాయిలో మార్చి
జరిగింది. 7 వ తారీఖున పంజాబు ప్రవేశ
శించటానికి షయలు దోరే సరిహద్దు లోనే
ప్రభుత్వం ఆపి, మళ్ళీ బొంబాయి చేర్చింది.
మార్చిలో ప్రభుత్వం ప్రవేశ పెట్టబంతో
ఎక్కడికక్కడ దౌర్జన్యం బయలుదేరి
నయి. గాంధీజీ సబర్బన్ పోయి రిపోజులు
ఉపవాసం సాగించాడు. జనలు అహిం
సను పాటించడం లేదని, తనది తప్ప అంశ
నా అయిపోయిందని బాధపడాడు.
అక్టోబరు 8 నుంచి 'యంగు ఇండియా'
పత్రికను తీసుకొని నడవడం ప్రారంభించాడు.
నవంబరు 24, ఆలిండియా ఖిలాఫత్
సభకు అధ్యక్షుడు హాజరయ్యాడు.
డిసెంబరు 25 న కాంగ్రెసు సభ

లాహోరులో జరిగింది. ఆక్సోదరులు
కాంగ్రెసులో చేరారు. ప్రభుత్వమిచ్చిన
సంస్కరణలను స్వీకరించవలసిందని తిలక్,
దాసు ప్రభృతులకు వ్యతిరేకంగా ఉపన్య
సించాడు.
కాని 1920 మే లో హంటరు కమిటీ
రిపోర్టుచూసి, ఖిలాఫత్ సంఘం స్థాపించి,
జూలై 31 తేదీన సహాయనిరాకరణోద్య
మం ప్రారంభించాడు. ఆ రోజునే తిలక్
నిర్యాణము.
1920 సెప్టెంబరులో కలకత్తా అవసర
కాంగ్రెసు సభలో స్వరాజ్య తీర్మానం
ప్రతిపాదించాడు. ఆ నవంబరులోనే నాగ
పూర్ కాంగ్రెస్ లో గాంధీజీ కాంగ్రెసు
పథకాన్ని—హిందూ - ముసల్మానుల
మత్యం, భాదీ, అస్పృశ్యతానివారణ, అన్న
నూత్రాలమీద తయారు చేశాడు అప్పటి
18 వ పేజీ చూడుడు

Flat Shape N. W. For Rs. 20/8 /

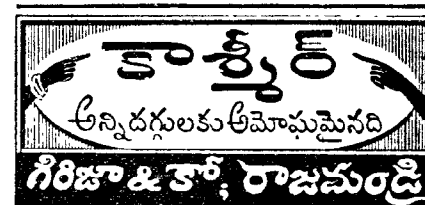
Swiss made. Accurate Time keeps
Each guaranteed 3 years. Jewel fitted
Flat 4 or 5 Jewels Chromium Case Rs. 20/-
Small Superior quality Rs. 25/-
Rolled gold 10 yrs. gtd.-Rs. 50/-
15 Jewels Chromium Superior Rs. 38/-
15 Jewels Rolled gold (10 yrs. gtd. Rs. 75/-
RECT., TONNEAU OR CURVE SHAPE
Bright Chromium Case Rs. 42/-
Rolled Gold (10 yrs. gtd.) Rs. 60/-
15 Jewels Rolled gold Rs. 90/-

ALARM TIME PIECE
Prices Rs. 18/-, 22/- Superior Rs. 25/-
Postage extra. Free on order for any two.
H. DAVID & CO.,
Post Box No. 11424, CALCUTTA.

నెరసిన వెంట్రుకల బెషదము

రంగు పూయనక్కరలేదు. ఆయుర్వేద
చికిత్స. తెల్లని రంగును మార్చి కాళ్ళక
ముగా వెంట్రుకలకు వలపు విచ్చును. గుజం
కానిదో. దబ్బు వాపను చేయబడును. తెలుపు
కొంచమైయుండిన రూ 2-8-0; మధ్యకరమై
యుండిన రూ 3-8-0; పూర్తిగా యుండిన
రూ 5-0-0.

గమనింపు:- ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి
పోషణ విచ్చు బెషదము.
Bharat Kalyan Aushadhalaya.)
P. O. Raniganj, (Burdwan

భారతనాయకుల బాప్సత్వబాలు

(7 వ పేజీ తరువాయి)

యీ ఘోర వార్త నాకు అందజేయబడెను. వెంటనే తిరిగి బిల్గా భవనమునకు వెళ్ళితిని. ఈ దురంతము జరిగిన అనంతరము ఆయనను చూచితిని. ఆయన ప్రశాంతవదనమున సచ్చిదానందస్వరూపునివలె నుండెను. దయారసము, తన ఆయన ముఖముమీద తాండవించుచుండెను. దేవులులోని వ్యవహారపరిశితులు ఆయన మనస్సును వ్యాఖ్యల పరచుచుండెను. అందువల్లనే ఆయన ఇటీవల ఉపవాసదీక్ష వహించెను. ఆ ఉపవాసదీక్షతోనే ఆయన ప్రాణముల గోల్పోయి యుండిన యెడల ఎంత యుక్తముగా నుండెడిదో గదా! ఈ మధ్య నొక వక్రబుద్ధి యువకుడు ఆయన మీద బాంబును విసిరెను. ఆ బాంబు మహాత్మునకు తగలకుండా తప్పిపోయెను. కాని నేడు ఆయన సజీవుడై మనకు దక్కలేదు.

ఇది దుఃఖమయముగాని, ఆగ్రహానికి సమయముకాదు. మనము ఆగ్రహావేగుల మైనయెడల, మహాత్ముడింతకాలము నుండియు ఉపదేశించుచున్న ఉత్కల్యేష్టధర్మమును విస్మరించగలము. ఆయన జీవితకాలములో ఆయన ఉపదేశములను మన మనుసరించలేదు. ఆయన మరణానంతరమైనను మనము ఆయన ఉపదేశములను శిరసావహించలేదని మనలను గూర్చి లోకము నిందింపబడుతున్నది! అట్టి నింద మనకు మహా కళంకము.

ఇది మనకు పరీక్షాసమయము. మనలో మనము విభేదములు లేకుండా ఏకమై నిలవవలెను. ఇటీవల భారతదేశము వహించిన వచ్చిన కార్యభారము మహాత్ముని మైనది. మహాత్ముని చేయూత లేనిచో యీ మహా వ్యవహారభారమును భరించుట దుర్బలమయ్యెడిది. ఆ చేయూత లేకుండా పోయినది.

కాని, గాంధీమహాత్ముడు మనయందు న్నాడు. ఎందువల్లననగా, ఆయన సద్బోధలను, ఆయన ఉన్నతాదర్శములను సదా మన కంఠయెడల నున్నవి. రేపు నాయంకాలము 4 గంటలకు ఆయన శరీరము భస్మమైపోగలదు. కాని, ఆయన అంతరాత్మ యుగయుగాల వరకును మనతో నుండగలదు. అది నాశనములేనిది. శాశ్వతమైనది. ఆయన జీవితములో సాధించబడి యుండ నలకుంటిది నేడు నెరవేరవచ్చును. ఈ రాక్షస వివాదకృత్యము భారత యువకుల అంతరాత్మలను కదలింపజేయగలదు. వారందరూ తమ విద్యుక్తధర్మమును నిర్వహించవలెను. గుండె ధైర్యమును వీడకుండ. మీ రందరూ ఏకమై నిలచి గాంధీమహాత్ముడు ప్రకటించిన సత్యాగ్రహమును కొనసాగించి పూర్తిచేయవలెను.

“ప్రియతమమైన మన నాయకుని ఆత్మబలిధానంతో సహా మనలోని సమస్త విద్యేషభావాలూ, సమస్త పరస్పరానుమానాలూ అంతరించుగాక!”

సి. రాజగోపాలాచారి

“మహాత్మాగాంధీ మరణము జాతీయవిపత్తేగాక అంతర్జాతీయ విషాదము. అతడు మహానాయకుడు. ఆయన బోధించిన నీతులను సరించుటే మనవిషయము చేయదగినపని.”

—లేడీ మాంటు బ్రౌన్

“అనేక దేశాలు ఇట్టి ఉత్తమ నాయకుల కొరకు కలిగివున్నందున అతనిని పొందే మహాభాగ్యము ఈ దేశాని కొక్కటికే కలిగెను. ఆయనపై జరిగిన ఈ నీచకృత్యమును నిరసించుటకు మాటలు చాలటం లేదు. గాంధీజీ గతించినను అతని కీర్తి, గౌరవము, ఆదర్శము ఎల్లకాలము సజీవంగా ఉండగలవు.”

మద్రాసు గవర్నరు

“గాంధీజీ శరీరం మాత్రమే మనలను విడిచి పోయింది. కాని వారి ఆత్మశక్తి విడువలేదు. మహాత్ముని ప్రాణత్యాగము ఏ యుగంలోనూ, ఏ అవతారపురుషుడూ చేయలేనట్టి త్యాగము.”

టి. ప్రకాశం

“దేన్ను మన చెవులతో వివరించుకోలేదో, ఏది జరుగరాదని ఊహించామా ఆ ఘోరమే సంభవించింది. అతినిష్కలమైన, ఉన్నతోన్నతుడు, దివ్యోపదేశకుడు ఆయన ఈ మహాపురుషుడు ఒక ఉన్నతని ఆగ్రహానికి బలి కావడం బట్టిచూస్తే మనం నేటికీ విమంత్సాగి ప్రాణార్పణంచేసిన స్వాక్రమిన్ రోజులలోనె, ఏనుక్రమము వలన వెక్కిరించిన అనాగరక రోజులోనే ఉన్నా మనకో కలసికన్తున్నది.”

సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణ

“మహాత్ముడు తాను చేయుచున్న పనిని జీవన్ముక్తిగా చేసిన దానితో కలుపుమైనట్టి దని ఎంతో అభిమానముతో భావించుచుండేవాడు. మహాత్ముని ఈ త్రూరహత్య ఆ పోలికను ఎంతో స్థాయికి కొనిపోయినది; ఆత్మాగ్రహములో వారిద్దరు సోదరులు.”

యం. ఆర్. జయకర్

“మహాత్మాగాంధీ బుద్ధిగుళిక, నైతిక బల సంపద అత్యంతావసరమైన సమయంలో సరిగా భారతదేశం పితృవిహీనమైపోయింది. వినా శాత్రుక దుష్టశక్తులను తిరిగి తలపెత్తుకుండ అణచివేయుట అవసరం.”

జయప్రకాశనారాయణ

“సామ్రాజ్యవిపాసియు బ్రిటిషు సైనికుడుగాని, మతోద్రేకియును ముస్లీముడుకాని చేయనొల్లని ఈ నీచాతీనీచమగు పనిని ఒక హిందువు చేయుట కడుంగడు విచారకరము.”

కళా వెంకటరావు

“ఇట్టి అమానుషము, అకృత్యము, ఘోర కార్యము కని విననిది. మనసారథి, మననెయ్యము మన గురుండు మనలను విడనాడిచనియె.”

కల్లూరి చంద్రమౌళి

“త్యాగరాజుల వారు పువ్య బహుళ పంచమ నాడు తనవు చాలించినారు. అటులనే అదే రోజున తనవు చాలించిన మన మహాత్ముడు ఆయనతో కలుస్తుడు. అశ్వింసావతారమూర్తి హింసకు బలి అయినాడు.”

బెజవాడ గోపాలరెడ్డి

“మహాత్మా గాంధీ గారిని చంపినవాడు హిందూ మతానికి, హిందూ దేశానికి గూడా దారుణమైన అపకారం చేసినాడు. ఆయన హరిజనులను ఉద్ధరించుటకు జన్మించిన అవతారమూర్తి.”

వేముల కూర్మయ్య

“మన ఒక్కళ్ళకేగాదు; ఈ దుఃఖం ప్రపంచమందరిది. మన దేశానికి స్వాతంత్ర్య నిర్మాత; నాత్మ నైతిక శాస్త్రకర్త; విద్యేష, అంధకార మయమైన జానికి ఒక నెలగు; భావతో ఇంతవారంతవాడని చెప్పటకీతీతుడు. మరికొన్ని యుగాలవరకూగూడ ఇటువంటి మహాపురుషుడు తిరిగి పుట్టుడు.”

తెన్నేటి విశ్వనాథం

“మన స్వాతంత్ర్య నిర్మాత, స్వాతంత్ర్య ప్రదాత అదృష్టవైవాడు. అగోపితమైన మన జాతి నుదధించి, మనలో ప్రాణమును, శక్తిని ఇచ్చిన మహాత్ముడు దివి కేగినాడు. ఆయన అమర జీవి.”

హెచ్. సీతారామరెడ్డి

అమరజీవితచరిత్ర

(17 వ పేజీ తరువాయి)

నంచే గాంధీ అంటే కాంగ్రెసు, కాంగ్రెసు అంటే గాంధీగా మారి పోయింది.

1922 ఫిబ్రవరిలో బాబ్ లిలో సమస్తి శాసనోల్లంఘనం చేస్తానని గాంధీజీ వైస్ రాయికి లేలియబరిచాడు. కానీ చౌరీ చౌరాలో ప్రజలు హింసావిధానాలకు దిగటంతో, శాసనోల్లంఘనం విరమించాడు మార్చి 10 తేదీన గాంధీజీని బందీ చేసి 6 వీడ్లు కొట్టి విడిచారు.

1924 లో కైలుస్ గాంధీజీకి అపెండిటెన్స్ వ్యాధి వచ్చి విడుదల చేశారు.

1925 దేశాలనం విరివిగా చేశాడు.

1930 మార్చి 12 తేదీన ఉప్పు సత్యాగ్రహం ప్రారంభించి, 79 అసచర్యోదడియాత్ర ప్రారంభించాడు. ఆ మేలో గాంధీని కైలులో పెట్టాడు.

1931 లో విడుదలచేశారు. మార్చి 4 న గాంధీ ఇర్విన్ సమాఖ్య కుదిరింది. ఆగస్టులో కౌండులేట్ సమావేశానికి వెళ్ళాడు.

“మరిసామరస్యానికై వారు ఇంకల చేసిన కృషిని శాంతికాములందరూ కృతజ్ఞతతో జప్తయించుచుకొనలరు. ఇట్టి పరిస్థితిలో భారత రాజకీయ రంగంనండి వారిని తీసికొని చడవల్ల తీరని లోటు సంభవించింది. వారి మృతికిందరూ సంతాపం చెందవలసిందే. అది రిక్త పెద్ద నష్టమే.”

లియాకత్ ఆలీఖాన్

“భూగర్భము పగిలిన ట్లుంది. పీడితహృదయాలను పీడార్థులను దౌర్భాగ్యులను కన్నీటి వార్షవాతవర్షం? సత్యగర్భ శిశువులను ప్రసరించుదీపిక, మానవకోటికి ప్రేమనిధానరీ, మిత్రుడు, విశిష్టులకు ఆ పుడు అస్తమించినాడు.”

సుహృద్

“రాజకీయాలలో మా అభిప్రాయభేదాలెట్లున్నప్పటికీ హిందూసమాజంతో సంభవించిన ఉత్కల్యేష్టపురుషుల్లోనా రొక్కర. భారత అధినివేశానికి సంభవించిన నష్టం తీరనిది. ఇట్టి సమయంలో అట్టి మహాపురుషుని మృతికలలోటు తీరడంకష్టం.”

జిన్నా

“హిందూ ముస్లిం సంఘర్షణతోనం ఆయన ప్రప్రథమంగా ఉపవాసం చేశారు. ఆయన చివరి ఉపవాస ప్రతీకంగా హిందూ ముస్లిం సామరస్యానికే చేయబడింది. హిందూసంఘంలో ఇంత గొప్ప హిందువు ఇంతవరకూ జన్మించలేదు. హిందూ ధర్మానికి, ఆదర్శాలకు, తత్వానికి సంపూర్ణంగా కట్టుపడిఉండగలిగినది గాంధీజీ మాత్రమే.

మన జీవితములోని ప్రతినాడియు, ప్రతికండయును, రక్తనాళముల రక్తముతోసహా ఆయన జీవితముతో వికృతమైనవి. కాని యిట్టిస్థితిలో మనము నిస్సహజులైతిమి, ఆయన విగతజీవుడయ్యెనని భావించినచో, ఆయన గతించుటచే మన సర్వస్వము గతించినదని భావించినచో, మనము ఆయనకు ద్రోహము చేసినవార మగుదుము. మనతోబాటు ఆయనశరీరము మన మధ్య లేని కారణమన మన సర్వస్వమును మనము కోల్పోయితిమని భావించేయెడల, ఆయనయందుగల మన భక్తితాత్పర్యము లేదుమన అక్కరకు వచ్చును. ఆయన బోధామృతమునకు మనము వారసులముకామా? ఆయన ఆదర్శమునకు మనకు హక్కుదారులముకామా? ఆయన ఉద్యమములకు అనంతరాధికారులము కామా? మన దుఃఖమున కిక గడుపు చాటినది. గుండెలు బాదు కొటువలెను, తల విరియబోనుకొని ఏడ్చుటకును కాల మతిక్రమించినది. మనమిక నడుము కట్టుకొని సవాలుచేయవలసిన సమయము వచ్చివది. గాంధీమహాత్ముని తిరస్కరించినవారి సవాలుకు జవాబుచెప్పటకు సిద్ధము కావాలి.”

సరోజినీదేవి

దు. డిసెంబరులో ఇండియాకు వచ్చి, కాంగ్రెస్ సత్యాగ్రహం ప్రారంభించి, 1932 జనవరి 4 న అరెస్టయ్యాడు.

సెప్టెంబర్ 20 న కమ్యూనిస్ట్ అవార్డు తప్పించుటకై ఎలనాడ కైలులో ఆమరణ ప్రాయోపవేశ దీక్ష ప్రారంభించాడు. ప్రభుత్వము విరమించుకోవటంతో ఉపవాసం మానాడు.

1938 లో సబర్బరి ఆశ్రమం హరిజనుల కిచ్చేశాడు. హరిజనోద్యమానికి పూనుకొన్నాడు. ఆగస్టులో కైలుచేసి, మళ్ళీ బేమరతుగా కదిలివేశాడు.

1935 లో కైలాస్ లో సేవాగ్రామం ప్రతిష్ఠించాడు.

1942 మళ్ళీ కాంగ్రెస్ నాయకత్వం వహించి, క్విట్ ఇండియానినాడెం లేవదీశాడు. ఆగస్టు 9 న గాంధీజీని కైలు చేశారు. మరుసటి సంవత్సరం 28 రోజుల ఉపవాసం కయ్యడంగా సాగించి ప్రభుత్వాన్ని విస్మయంలో ముంచాడు.

1944 లో ఆయన 75 ఏట సమాధర్మచారిణి కమ్యూనిస్టు, అగాఖాన్ భవనంలోని కైలులోనే చనిపోయింది. మే 6 న గాంధీజీని విడుదలచేశారు. సెప్టెంబరులో గాంధీజీ జీన్నా గారివద్దకువెళ్ళి కాంగ్రెసు లీగు వికమత్వంతోనం సంప్రతింపులు జరిపాడు. ద్వితీయస్థాంతమే ప్రాతిపదికగా జీన్నాగారు వ్యవహరించడంవల్ల సంప్రతింపులు విఫలమైనవి.

45 లో అప్పటి ప్రాంతీయ వేవల్ జరిపిన సిక్కు సభకు కాంగ్రెస్ ప్రతినిధిగా ఆహ్వానితులైనారు. కాని గాంధీజీ అందుకు నిరాకరించి, కాంగ్రెసుకు సలహాదారుగా మాత్రం వెళ్ళి పాల్గొన్నారు.

అనంతరం 46 లో బ్రిటిషు అమాత్యత్రయ రాయబారం రావడము, భారత సమస్యా సాధనకు కృషిచేయడము, ఫలితముగ కాంగ్రెసులీగు సక్రీర్ణ మంత్రివర్గము కేంద్రములో ఏర్పడడము జరిగాయి. దీనివలన ఆగస్టులో ముస్లింలీగు ప్రత్యేక ప్రతిఘటన క్యాంప్రమంవల్ల మత విద్యేషవైషమ్యాలు పెచ్చుపెరిగి కలకత్తా, నవకాలి, బీహారు దురంతములు జరిగాయి. గాంధీజీ హిందూముస్లిం వికమత్వ సాధనకు నాకాళిలో కాలిడడము యాత్ర సాగించి అప్పటికి శాంతి ఏర్పడునట్లు చేశాడు

ఆయన గాంధీ కృషి హిందూ ముస్లిం వికమత్వ సాధనమీదనే కేంద్రీకృతమైనది. ఈ ఏడాది ఆగస్టు 15-న భారతదేశం రెండు ఆధినివేశ రాజ్యాలుగా విభక్తమనడి, తిరిగి ఆశాంతి అల్లకల్లోల పరిస్థితులు యేర్పడడంతో గాంధీజీ ఆకోబరులో కలకత్తాలో ఒకసారి, ఢిల్లీలో ఈ నెల 14-న ఒకసారి ప్రాయోపవేశ దీక్షకు పూనుకొన్నారు. రెండు సందర్భాలలోనూ సద్యఃఫలితాలు కలిగి, శాంతి నెలకొను సూచనలు కనిపించడంతో దీక్షలు విరమించారు.

మానవేడు మానవునికి చూపించవలసిన దయాదరాళి కరవై, జీవితం దుర్భరమై ఒకరి కుతుకలొకరు ఉత్తరించుకోవడానికి సన్నద్ధులౌతున్న తరుణంలో ఆ అమానుషత్యాన్ని ఖండించి శాంతి, సద్భావ, సామరస్యాన్ని బోధిస్తున్న బాపుజీ, దురహంకారులకు, మతోన్మాదులకు కంటకుడైనాడు. ఢిల్లీలో ప్రాయోపవేశదీక్ష విరమించిన 31-వ రోజున ప్రారస సభలో నాలుబాంబు ప్రయోగం జరిగి, వైశక్యపల్ల ప్రమాదం ఏమీ జరగలేదు. గండం గడిచి బయటపడారు. 125 వీడ్లు పూర్తయ్యాయం పూర్తి చేసుకోగలరనీ, దేశంలో మానవత్వం పునఃప్రతిష్ఠింపగలరనీ ఆశిస్తూండగా ఇంతలో అకస్మాత్తుగా ఇంతటి ఘోరం, అమానుషం, అకృత్యం జరిగింది. మన మినాడు చింతింపవలసిన పనిలేదు. ఘోరికంగా మహాత్ముని మనం కోల్పోయినా, ఆయన ఆత్మ, దివ్యశక్తి మనకు సదా ఆదర్శంగా, మార్గదర్శిగా ఉంటుంది, జై! మహాత్మాగాంధీజీ జై!

సాహితీ సమితి చతుర్థ సమావేశము

కార్యదర్శి నివేదిక

శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రి

సాహితీసమితి 1919 లో ప్రారంభించినది. సాహిత్యములో దర్శనములలో మా సభ్యులు కృషి చేసినారు 1946 సం.లో గుంటూరులో రజతోత్సవము వైభవముగా జరిగినది.

రజతోత్సవానంతరము సాహితీసమితి సమావేశములు మూడు జరిగినవి మొదటిది తెనాలిలో, రెండవది అమరావతిలో, మూడవది గుంటూరులో. నాల్గవ సమావేశము ఇప్పుడు మియ్యండుట ఒంగోలులో జరుగుచున్నది.

సమితిసభ్యులు ఆంధ్రదేశములో ప్రచురించుచున్న పత్రికలన్నిటిలో కార్యములు, నాటికలు, విమర్శలు, సమీక్షలు, వ్యాసములు ప్రచురించుచున్నారు. దేశమంతట ఉపన్యాస వేదికలపైనుండి ఉపదేశము లిచ్చుచున్నారు. సాహిత్యములో కళలలో దర్శనములలో తపస్సు చేయుచున్నారు.

‘సాహితీ’పత్రిక ప్రచురించుటకు ఈమధ్యనే దరఖాస్తు చేసినారు. త్వరలో రాగలదని ఆశించుచున్నారు.

1947 సం.లో సమితిసభ్యులు ఈ క్రింది గ్రంథములు ప్రచురించినారు.

1. కవిప్రియ (పద్యనాటిక) - శ్రీ శివశంకర శాస్త్రి.
2. వనమాల (కావ్యసంపుటి) - శ్రీ ఆచార్య రాయప్రోలు సుబ్బారావు.
3. శివతాండవము (కావ్యము) - శ్రీ పుట్టపర్తి నారాయణాచార్యులు.
4. మహాకవి, పట్టుదల (నాటికలు) - శ్రీ డాక్టరు మారేమండ రామారావు.
5. గోనగన్నారెడ్డి } నవలలు - శ్రీ కులపతి
6. కోనంగి } అడివి బాపిరాజు
7. నరుడు }
8. స్వర్ణలత (నవల) - శ్రీ ఇలింద్ర రంగ నాయకులు.
9. హరిచరణుడు (నవల) - శ్రీ కృత్తివాస తీర్థులు.
10. శ్రీదేవీకథ (శ్రీ దేవీభాగవత విషయము) - శ్రీ జమ్మలమడుక మాధవరాయశర్మ.
11. ఉపనిషత్సారము (వేదాంత గ్రంథము) - శ్రీ ఉపనిషత్సాహితులు.

సమితి సభ్యులవి ఈ క్రింది గ్రంథములు అచ్చుచున్నవి

1. మాధురీ దర్శనము (దర్శనకావ్యము) - శ్రీ ఆచార్య రాయప్రోలు సుబ్బారావు.
2. అడివి కాంతిశ్రీ } నవలలు - శ్రీ కులపతి
3. మధురవాణి } అడివి బాపిరాజు.
4. నారాయణభట్టు (నవల) - శ్రీ నోరి నరసింహ శాస్త్రి.
5. నవ్యాంధ్రసాహిత్యపీఠము (ద్వితీయ ముద్రాము) - శ్రీ కురుగంటి సీతారామ భట్టాచార్యులు, శ్రీ పిల్లలమర్రి వేంకట హనుమంత రావు.

ఈ క్రిందివి పూర్తియై త్వరలో అచ్చువేయ నున్నారు

1. రసగంగాధరసారము. - (సంస్కృత గ్రంథము) శ్రీ జమ్మలమడుక మాధవరాయశర్మ.
2. ఆంధ్రసంస్కృతిచారిత్రము - శ్రీ కురుగంటి సీతారామభట్టాచార్యులు.
3. దాక్షిణాత్యదార్శనములు - శ్రీ కురుగంటి సీతారామ భట్టాచార్యులు.

4. ఆంధ్రసాహిత్యసంపద } శ్రీ పిల్లలమర్రి
5. సాహిత్యలోకము } వేంకట హనుమంత రావు.

ఈ క్రింది గ్రంథములు రచన చేయు చున్నారు.

1. శ్రీ విశ్వనాథరామాయణ కల్పరథు - శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణులు.
2. శ్రీ దేవీ భాగవతము - శ్రీ నోరి నరసింహ శాస్త్రి.

3. శిలారథము } నవలలు - కులపతి
4. నరుడునారి } శ్రీ అడివి బాపిరాజు.
5. రుద్రమదేవి (నవల) నోరి నరసింహ శాస్త్రి.
6. వివాహము - శ్రీ వావిలాల సోమయాజులు
7. రంగభూమి - శ్రీ కొమరగిరి నరసింహ రావు.

కులపతి నందము ఆంధ్రీకరణము పూర్తియైనది. సంస్కృత నాటకములు అపూర్వమైనవి ఆంధ్రీకరించినారు. మిఖాటి పెద్దల అభిమానముతో మరియు కృషిచేయ గలరు.

నోరి నరసింహశాస్త్రి సాహితీసమితి

సాహితీసమితి చతుర్థసమావేశములో జరిగిన కార్యక్రమసారము

సభ వేదవిశ్రుత మంత్రపుష్పముతో ప్రారంభించెను. ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు శ్రీ నాయని నరసింహారావు గారు సాహితీసమితివారికి ఒంగోలు పౌరలపక్షమున స్వాగతము తెలుపుచు తనకు కావ్యమిమాంస విశేషము తెలియదు కాని, కొన్ని రచనలు విన్నప్పుడును చదివినప్పుడును ఒక విచిత్రమగు హృదయస్పందనము కలుగుననియు ఆ స్పందనములబట్టి తాను కావ్యగుణాతిశయము నిర్ధారణ చేసికొందుననియు వివరించిరి.

ఈ సభకు అధ్యక్షులుగా నుండుటకు కులపతి శ్రీ అడివిబాపిరాజుగారిని సభాపతి శ్రీ శివశంకర శాస్త్రిగారు వరించిరి క్రీకురుగంటి సీతారామ భట్టాచార్యులవారు సమర్పించినమీదట ఏకగ్రీనముగా సభ ఆమోదించెను. శ్రీ అడివి బాపిరాజు గారు అధ్యక్షపీఠమునుండి రెండుగంటల పాటు సభించిరి. అందులో ఇట్లు పలికిరి

“మొదటి ఇత్యయవక్రవర్తి రాజధానియైన పూంగీప్రోలు ఈనాటి యీ ఒంగోలు.

“కావ్య విచారణలో, కళా తపస్సులో భారతభూమి అంతట వికృత ఉండేది. దానికి మూలభావ సంస్కృతము. భారత సంస్కృతికి మూలము వేదము.

“ఇప్పుడు ఏభావ మాట్లాడేవాళ్లేదేం అభావతో వ్యవహరిస్తున్నాము. భారత సంస్కృతిలోని ఏకత వేరు చేయడానికి కాలేవులు స్వతంత్రమైన ద్రావిడభాషకుటుంబమున్నదని వాద మొకటి తెచ్చినాడు. అది అవివేకముగా కొందరు అంగీకరించుటచే దేశములో చీలికలు పుట్టి ద్రోహమునకు దారితీయుచున్నది.

“జాతీయ ప్రభుత్వము వచ్చినది. ఇప్పుడు ఆస్థానములతోకాని ఆస్థానకవులతోగాని ప్రసక్తిలేదు. ఇది ప్రహేలుగము. మా కవిత్వము ప్రజలది. జాతీయ ప్రభుత్వము ఉత్తమ కవులకు సహాయము చేయవలె!

“సాహిత్య విచారణలో అనేకవాదనలు ఈ కాలంలో చెలరేగుతున్నవి. పాశ్చాత్య వాసన వల్ల దారి తెలియని వాళ్ళ ఆవేదనలు మివాదాలు. కావ్యప్రయోజన మొకటే. మహాదానందముకొరకే కావ్యము!

“సాహితీసమితి నవ్యకవుల సోదరబృందము. అది నూతన సాహిత్యానికి ప్రజ్ఞతో పూర్ణ స్వరూపము సమర్పించగలిగినది. రాజకీయ పరిస్థితులలో మార్పుచేచే ఈ సమయంలో సాహిత్యరథాన్ని సరియైన మార్గాన నడుపుకోవలసిన బాధ్యత ఈ సమితివారిపై నున్నది.

“ఉదయించిన స్వాతంత్ర్యం, ఉదయించబోయే ఆంధ్రరాష్ట్రము సమితికి అభిమానము. ఉత్తమసాంఘిక వ్యవస్థను కావలె. కాంతి మార్గమే మార్గము. సత్యయుగ స్థాపనమే మార్గము! మా తపస్సువల్ల ఆంధ్రసాహిత్యము భారతీయసాహిత్య లన్నిటిక కౌక ప్రపంచ సాహిత్యాలకే దేశికత్వము వహిస్తుంది.”

అధ్యక్షోపన్యాసముతో ప్రారంభకాల సభ ముగిసినది. సాయంత్రము సమితికి పెద్దలంపిన

సందేశములు సహాయకార్యదర్శి శ్రీ వావిలాల సోమయాజులుగారు చదివినారు. శ్రీ జగన్మర శ్రీ కళ్యాణానందభారతీస్వామిలవారు సమితి వారికి ఆశీర్వాచన శ్రీముఖపత్రిక పంపిరి మరియు శ్రీ కొండ వేంకటపుష్పయ్యపంతులుగారు, శ్రీ గాడిచర్ల హరిసర్వోత్తమరావుగారు, శ్రీ గొల్లపూడి సీతారామశాస్త్రిగారు, శ్రీ భావరాజు వేంకటకృష్ణారావుగారు, శ్రీ విస్వా అప్పారావుగారు, శ్రీ బేజవాడ గోపాలరెడ్డిగారు, శ్రీ పురిపండా అప్పలస్వామిగారు, డాక్టరు శివరామశాస్త్రిగారు, శ్రీ మండలపర్తి ఉపేంద్రశర్మగారు - ఇత్యాది ప్రముఖులు పలువు రమూల్యసందేశము లంపిరి. సభకు రాజాలని సమితిసభ్యులుపలువురును సందేశము లంపిరి.

అంతట కార్యదర్శి నివేదిక చదివెను. అందులో గతసంవత్సరములో సాహితీసమితి సభ్యులు చేసిన పరిశ్రమ, ప్రస్తుతిము చేయుకృషి సూత్రప్రాయముగా తెలిపిరి.

శ్రీ కొమరగిరి నరసింహారావుగారు ‘ఒక్కో’ అను వచనవ్యాసము చదివిరి. అందులో శ్రోతగా ‘ఒక్కో’ బలవంతముగా వెళ్ళు పిల్లవాని స్వతంత్రబుద్ధి మనోజ్ఞముగా చిత్రించుచు, ఇంటిలోని పెద్దల ప్రకృతివర్ణనకూడ చేసినారు. శ్రీ కస్తూరి శివప్రసాదుగారు ‘కళావిమర్శనము’ అను వ్యాసములో కళావిమర్శకుల మని సాహిత్యవిమర్శకుల మని చెప్పుకొని తదిష్టయ పరిజ్ఞానము లేకుండ ఉపన్యాసములు చెప్పవారయ్యెను, వ్యాసములు వ్రాయవారయ్యెను పడికట్టు మాటలు ఉంటుంటున్న చమత్కృతితో నిజమగు విమర్శన మెట్లుండవలయునో నూచించిరి.

శ్రీ దిగుమర్తి సాంబశివరావుగారి చమత్కార వ్యాస మొకటి వినిపించిరి.

శ్రీ పిల్లలమర్రి హనుమంతరావుగారు ‘అమలిన శృంగారము’ అను వ్యాసములో శృంగార రసము ఈ కాలములో కొందరు ఏవగించుకొనుచుండుట సరసముకాదనియు, మలినమైన శృంగారవర్ణన నూ హేయమనియు, అమలినమైన శృంగారము ఉపాదేయమై ఉత్తమసాహిత్యమున కాధారమనియు అనేకోదాహరణ పూర్వకముగా వివరించిరి.

శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రిగారు తన మిత్రుడు యశోకాయుడు సమితి ప్రథమ సభ్యులలో ఒకడగు శ్రీ రాజశేఖరరాయ కవినిగూర్చి వ్రాసిన వ్యాసములో ఎంత చిన్నతనమున కావ్యకళలో ఎట్టి ఉన్నతాదర్శములతో కవి జీవిత మతడు ప్రారంభించెనో తెలులనుండి చదివి వివరించి ఎంత ఉత్తమకవిత్వము రచించెనో తెలియజేసిరి.

శ్రీ జమ్మలమడుక మాధవరాయశర్మగారు సాహిత్యదర్శనములో లోకమునందలి దార్శనికులందరికంటె ఎంత ఉత్తమ నిర్వచనముతో ఆంధ్రుడగు జగన్నాథపండితరాయలు రసగంగాధరము రచించెనో విపులముగా గంభీరముగా నుపన్యసించిరి.

మరియు మరునా డుదయమునకు సాయంత్రమున సభాసమావేశ మయ్యెను.

శ్రీ కురుగంటి సీతారామ భట్టాచార్యులవారు ‘సాహిత్యములో పరిణామ వివర్తములు’ అను విద్యద్వ్యాసము చదివిరి. అందు అనేకోదాహరణ పూర్వకముగా సాహిత్యాదర్శనమును గూర్చిన భిన్నమతములు సంగ్రహించి రెండుగా శ్రోడికరించి రెండు మతములలోని విశిష్టత పండిత పామరజన గ్రాహ్యముగా తెలియజేసిరి.

డాక్టరు పోతుకుచ్చి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు ‘సాహిత్యములో జైచిత్రము’ అను వ్యాసమున భరతముని వద్దనుండి నేటివరకు మన దేశమునను, అరిస్టాటిలువద్దనుండి నేటివరకు పాశ్చాత్యభూములందును గల మతము లన్నిటిని సమరతతో చర్చించిరి

శ్రీ కొమరగిరి నరసింహారావుగారు ‘జైన శిల్పము’ అను వ్యాసమున ఆ శిల్పవైభవము వర్ణించిరి.

శ్రీ వావిలాల సోమయాజులుగారు ‘పుష్ప లోకము’ అను వ్యాసములో పుష్పములకు కావ్యములందును అధ్యాత్మప్రపంచముందును గల విశిష్టత నిర్వర్ణించిరి.

శ్రీ శ్రోవిడి లక్ష్మన్నగారు ‘అధునిక వాఙ్మయములో అమరజీవులు’ అను వ్యాసమున ‘గిరిశము, వెంకి, కాంతము’ పాత్రల ప్రత్యేకత విశదీకరించిరి.

శ్రీ వావిలాల సోమయాజులుగారు ‘కవి ధూర్జటి’ ఇత్యాది పద్య కావ్యములును, శ్రీ మధునాపంతుల సత్యనారాయణశాస్త్రిగారి ‘ఆంధ్రపురాణము’ కాకతీయపర్వమునుండి భాగములును, శ్రీ పెద్దిభట్ల రామచంద్రరావుగారు గీతకావ్యములును, శ్రీ నోరి నరసింహశాస్త్రిగారు శ్రీ దేవీభాగవతములో భువనేశ్వరీ సందర్శన పుట్టమును, శ్రీ పిల్లలమర్రి హనుమంతరావుగారు గేయములును, శ్రీ అడివి బాపిరాజుగారు గేయములను వినిపించిరి.

శ్రీ మొక్కపాటి నరసింహశాస్త్రిగారి ‘పాత్రచక్రము’ అను నాటిక పరిచినారు.

డాక్టరు ఆమంచర్ల చలపతిరావుగారికి శ్రీ శివశంకరశాస్త్రిగారును శ్రీ అడివి బాపిరాజుగారును సమర్పించిన కృతులతోడను వందన సమర్పణములు సభాపతుల ఆశీర్వాచనములతోడను సభ ముగిసినది

సాహితీసమితి సభ్యులగు శ్రీ వల్లభశ్యామ్యుల సుబ్బారావుగారు రచించిన [?] అను నాటికను సమితి సభ్యులే ప్రదర్శించిరి. అందులో శ్రీ వావిలాల సోమయాజులు, శ్రీ కొమరగిరి నరసింహారావు, శ్రీ కస్తూరి శివప్రసాదు, శ్రీ పిల్లలమర్రివేంకట హనుమంతరావు, శ్రీ ఇలింద్ర రంగ నాయకులుగారు సమర్థతతో పాత్రధారణ చేసిరి.

[14వ తారీఖున మా వారపత్రికలో సంపాదకీయ సూచనలను సహృదయముతో స్వీకరించుచు, తాము అనుసరించుచున్న విషయములలో గూడ తెలియక ప్రజలు దురభిప్రాయముతో నుండురేమోనని; కార్యదర్శి మా కీ నివేదికను, సాహితీసమితి కృషిని, మాకుపంపిరి - సంపాదకులు]

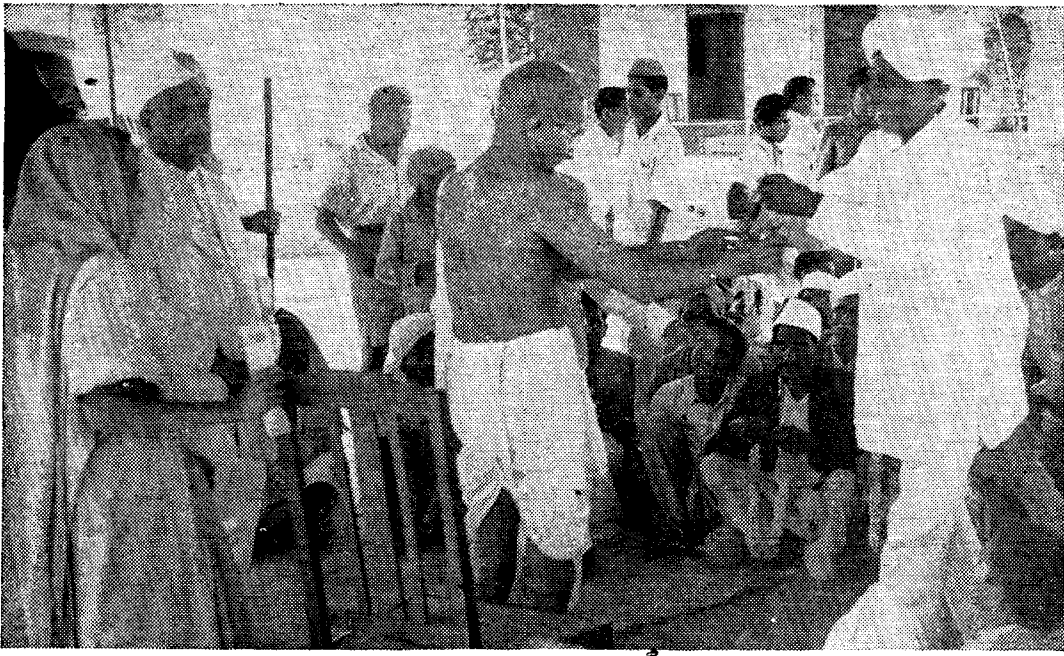
భారతప్రససి

స్త్రీల ఆరోగ్య భాగ్యానికి లోహిద్ర

కేసరికుటీరం లిమిటెడ్, మద్రాస్

ఒరిస్సా, నైజాం, మిదియపు ఆంధ్రప్రదేశ్ తమిళనాడులకు ఏకైకము : సీతారామ జనరల్ స్టోర్స్, బరంపురం, విక్టోరియా, వెంకట, మధుర, (Jai Hind Publicities)

దర్శిద నారాయణుడు

చరమ ఆధ్యాత్మము

[5 వ పేజీతరువాయి]

లోపలినుంచి ఎవరో ఉన్నట్లుండి లాగా బైటికి వచ్చి, "బాపూజీ జీవించే ఉన్నా"డని మూర్ఛపోయాడు.

"సన్ హై! బాపూజీ జీవించావాడ!" ఊటికొనడాన్ని మళ్ళీ మానసికాందోళనలు ముంచేశాయి.

ఆశ్రమవాసి బైటికి వచ్చాడు.

"ఆశ్రమవాసి! బాపూజీ వస్తున్నారా?"...

నిశ్శబ్దం...

ఆశ్రమవాసిగొంతు పూడిపోయింది.

"ఇక లేరు బాపూజీ... భగవద్దేవతల చెందారు.

..."అంటూ కుప్పగా కూలి పోయాడు. తన సహస్రముఖ వినిగతమైన హాహాకారం రోదసి నిండింది.

* * *

మహాత్ముడు నగరికి నడిదివియలు చేసిన మాణిక్య మకుటాధిపతులు, దివ్యలారి దీన వద నాలతో భవనం ప్రవేశిస్తున్నారు. దేశదేశాల

నెరసిన వెంట్రుకలదేవదము

రంగు పూయవక్కరలేదు. అయ్యేదేద చికిత్స. తెల్లని, రంగును మార్చి కాళ్ళకముగా వెంట్రుక లకు వలపు విచ్చును. గుణం కానిదో, దయ్య వాసము చేయబడును. తెలుపు కొంపమైయుండిన దూ 2-8-0; మధ్యరకమైయుండిన దూ 3-8-0; పూర్తిగా యుండిన దూ 5-0-0.

గమనింపు:-ఇది మెదడుకు కంటికి మంచి ధోవత విచ్చు దేవదము.

Kesh Ranjan Aushadhalaya,
M. 63, P.O. Ranigani (Burdwan.)

రాళ్లు అమర్చిన లివరు వాచీలు

అన్ని వాచీలు స్విట్జర్లాండులో తయారైనవి. సరిగా టైం చూపును. గట్టి మెషిన్ రి, మన్నిక గలవి. అందమైన ఆకారము. ప్రతీది 7 ఏండ్లు గ్యారంటీ. క్రొమియం కేసు రు 18/8- మేలురకం రు 21/- 4 రాళ్లు రెక్టాంగ్యులర్ ట్రైకో క్రొమియం కేసు రు 33/- 7 రాళ్లు రు 38/- మేలురకం రు 41/- 15 రాళ్లు క్రొమియం కేసు రు 61/- రోల్డ్ గోల్డ్ 10 ఏళ్లు గ్యారంటీ 7 రాళ్లు రు 48/- మేలురకం రు 52/- అడవాల్ఫ్ రు 66/- 15 రాళ్లు రోల్డ్ గోల్డ్ రు 82/- పోసేజీ 12 అకాలు. రెండు వాచీలకు పోసేజీ ఉచితము. క్యాటలాగులు అయిపోయినవి.

THE MODERN WATCH CO. (A.W.)
Post Box No. 12220, Calcutta 5.

నారసింహ లేహ్యము

బంగారు చేర్చబడినది. మేహము. నిక్కాక, విన్న త్రవ, కుక్తనష్టమును హరించి బలమును కాంతిని వీర్య వృద్ధిని కలిగించు వర్షప్రసాదము—

20 ఊ. దబ్బి రు. 3-4-0 పోసేజీ 10 అ. పి. కి. పి. ఓ. కంపెనీ. పెరిచేస్-నెల్లూరు జిల్లా.

నిల్విన సకీవ త్యాగధ్వజాలు గాలిలో ఎగిరివచ్చి భవనం చేరుకొంటున్నాయి.

* * *

జవ్వారు వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తున్నాడు.

"బాపూ! నాకింకా దిక్కుపడి..."

వల్లభాయి తలపట్టుకొని "ఈ హత్యావమాన మేమి స్వామి!" అనుకొంటూ, ఒకమూల కూల బడి పోయాడు.

ఆశ్రమవాసులు కన్నీళ్ళతో, "రామధుకా,"

"గీతా శ్లోక" పఠనం చేస్తున్నారు.

మాంటుబాటను దంపతులు, ఆవా, మనూ, ప్యాంట్ లాల్ మొగాలపై నీళ్ళువల్లి, తేల్చేందుకు ప్రయత్నిస్తున్నారు ఆ ముగ్ధురూ ఒక్కొక్క ఊణం తెగివోస్తే "బాపూ" అంటూ మళ్ళీ స్పృహతప్పి పోతున్నారు.

నిరామాయంగా, నిర్వికారంగా, ప్రకాం త మందహాసంతో, ధవళ వస్త్రధారి ఆ 'తఖత్'పై యోగనిద్ర పోతున్నాడు. ఆ కేవలం "రామ రామ" అంటున్నట్లే ఉన్నాయి. ఏడ్చి ఏడ్చి ఆ ముఖంచూసి, ఆకా భ్రమలతో ఒక్క ఊణం తేలుకుని, మళ్ళీ, నరలాకపు తెలివి ముంచెత్తి, కుమలి కూలిపోతున్నారు.

ప్రభుత్వ ధర్మము సెప్రూ, పటేలులను పక్కకు పిల్చింది.

ఆచార్యులై కూలిపోతోన్న శక్తితో నే ఇంద్రియాలను కూడ తీసుకొన్నాడు. ఏమి చేస్తున్నారో తెలియకుండా నే మాటలు రడ బడుతూ, కాళ్ళువణుకుతూ...

* * *

దీనాలపాలతో ఆకాశవాణి ప్రపంచసంతా పాన్ని రాత్రంతా ఎడతెగకుండా, ఉచ్చరిస్తూనే ఉంది. అగదిలో గీతాపఠనం రామభజనజరు గు తూనే ఉన్నాయి. పంచ భూతాలూ ఆ ఆలంబన అందుకుంటున్నాయి. పరమాత్ముని అవతారరూపం తుది సారిచూడాలని చంద్రముడు నడిమింటనే నిల చాడు. చుక్కలు కన్నులార్యకొంటూ కదల నట్లే ఉండిపోయాయి. మరొకసారి తుదిసారి చూడమని అదిత్యుడు తూరుపుదిశను చీల్చుకు వస్తున్నాడు. యమునానది ఈ అవతారస్వరూపే ఎదురుచూస్తూ తన జలబిండవులను మంచి రానికి పంపించింది. గంధవాహుడాగదిని సుగంధ మయంచేస్తూ తనివి తీర్చుకొంటున్నాడు.

* * *

ఆమెడను ఉపదేశమాలిక అయిన ఖద్దరు మాలిక అలంకరించింది. బాకలు గట్టి ఒకరొకరే ఆ తఖత్ కు ప్రక్షిణించేసి వస్తున్నారు. నూర్య దేవుడు నడిమింట చేరబోతున్నాడు. అంతరి మోన్న ఆరనారీశ్వరుడు నూర్యచంద్రమనేత్రాల రెండితోటి ఆ అవతారరూపాన్ని గ్రోలు తున్నాడు. గారీశితేత్రం అరనిమిలి తమ య్యూధరించతేక పచ్చిమాడ్చిని వలిపాయింది. దారువేడిక అవలమూర్తిని స్వీకరించటానికై ఖద్దర, ధాతకుభ్రవస్త్రాల్ని ధరించింది ఆవా, మనూ ప్యాంట్ లాల్, ఆశ్రమవాసులూ ఆ స్వరూ పాన్ని భజావై దారువేడికవద్దకు తెచ్చారు.

* * *

పితృదర్శనార్థమై భూ సంతానము. కళ

అహింస, శాంతి, సత్యము, శాశ్వత, దయ, ధర్మము, ఆత్మ, పరమ శక్తి, ఇవన్నిమాటలుగా చెపుతారు. అన్నిటిరూపం, మా కర్మమయేది పోయింది! ఏదో మిగిలినదటావు, ఏం మిగిలింది బాబూ!" అని బాపురు మన్నాడు.

* * *

రామధుకా, గీతా శ్లోకాలు, భజనలు శాంతంగా ముందుకు సాగుతున్నాయి.

"రామ్ నామ్ సత్యహై!"

సత్యహై ముక్తిహై!"

అంటూ సంయుక్త ప్రజానీకం పెదవులు కదిలిస్తూంది.

యమునారటం...

సుగంధదారుఖండాలచిత్రిపై ఆ దేహాన్ని ఉంచుతున్నారు. పుష్పమాలలా దేహాన్ని ముంచేస్తున్నాయి. చుట్టూ ప్రాకారాలను పెగుల్చు కొని భగవానుని మనఃస్పృహ అవతార తుది దర్శనం కోసం ప్రజారూపం వెల్లివిరిసింది. నెప్రూవెక్కి వెక్కిపడుస్తూనే, సమాహంతో నలిగిపోతున్న పసిపిల్లలను భుజాలమీద రక్షణస్థానానికి తరలిస్తున్నాడు. మాంటుబాటన్ దంపతులు తమ బుజాలపై, సమాహంతో నలుగుతున్న మరికొందరు పిల్లలను అవతారికి జేరుస్తున్నారు. గీతాపఠనం సాగిపోతోంది. నెప్రూ చితిపక్కజేరి, మంత్రాలు చదువుతున్నాడు. ఆ ప్రసన్న వదనం, తన కన్నీరు సహించదన్న అలవాటుతో గ్రుక్కెళ్లు మింగుతూ రామదాసు, శిరాన అగ్ని చేరుస్తున్నాడు. పంచభూతాలు పరమాత్మ స్వరూపాన్ని తమలో లీనం చేసుకొంటానికి సత్వరతమాసిస్తున్నాయి.

భూషవాటినుండి, ఘృతకుండాలతో ఉపవాసమై వేచిఉన్న గొల్లలు, తమ ఘృతఘటాలను అర్పించారు.

వేదభూషలు, ఘృతహోమభూషజ్వాలలు, చందనరూపం ఒక్కసారిగా కైకి లేచాయి. అనంతముఖుడు, నరమూర్తి హాహాకారం, ఆ పాగలతో మిన్నందుకొంది. "మహాత్మా అమర్ హాగయా!" అని దిక్కులు ప్రతిధ్వనించాయి. ఆ శరీరము హోమాగ్నిలో యజ్ఞ పురుషస్వరూపమంది విశ్వమంతా ఆవరిస్తూంది.

ఈశ్వరుడు నూర్యాగ్ని నేత్రాలతో, ఆ లేజునంతా లీనము చేసుకొంటున్నాడు. పంచభూతాలు ఆ పరమాత్ము గుణాలను స్పృశిం భవిష్యంతానానికి పంచివెట్టే లోభంతో నేకరించుకొంటున్నాయి. యమునా ఆపస్సులు ఆ అస్థికలను సర్వజీవతలికి శ్రీరామరక్షగా తమలో కల్పకొంటున్నాయి.

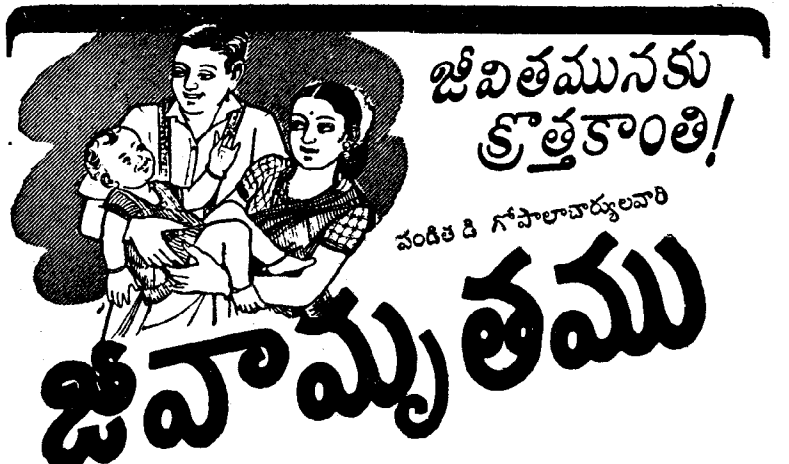
ఈశ్వరుడు తన నేత్రాలను నిమిలితం చేసి కొని ఆంతర్నితు డెయ్యాడు. అనంతపురుష మూర్తి సామ్యసిల్లి వెనుదిరిగాడు. పంచ భూతాలు గీతాపఠనం పునశ్చిరణ మొనర్చు కొంటూ స్వస్తి నాచకాలు పలుకుతున్నాయి.

"కర్మజ్యే వాధికారస్తే

మా ఫలేషు కదాచన,

మా కర్మఫలహేతుర్యాః

మా తే సంగో వ్యక్తర్కణి."

జీవితమునకు
క్రొత్తకాంతి!

పండిత గోపాలాచార్యులవారి

జీవామృతము

ఈ ఆనందసంసారం

ఒక ఆరోగ్యచిత్రం. జీవామృతము బలవర్ధకౌషధం.

స్త్రీలూ, పురుషులూ సేవింపవచ్చును. ఇది జీవితమునకు క్రొత్తకాంతినిచ్చును. జీవామృతము చురకుదనమునిచ్చి దేదీప్యమానమైన ఆరోగ్యమును ప్రసాదించును

అయ్యుర్యదాత్రమం ఎమెటెడ్ మద్రాసు 17

నారాయణచట్టం

(20-వ పేజీ తరువాయి)

ఎందుకు?—అని యడుగువారు లేరు. ఎవరి యాహ్వానం వారే చిలవలు పలవలు చేర్చి యా వార్త పట్టణమంతట జనులు వ్యాపింపజేసిరి.

జాడభక్తాగ్రణులు చేతికి దొరికిన యాయాధములు,—పలుగులు, గొడ్డళ్ళు, కర్రలు, బాడితలు, చువ్వలు—తీసికొని కోటమీదికి లంఘింపసాగిరి. ఒంటరిగా కనబడిన రోజుభటులను రాజోద్యోగులను చూచినవారు చూచినట్లు పొడిచివేయ సాగిరి.

వారు చేసిన దాడి యొక కోటమీదనే కాదు. ఆ మహాపట్టణములో ప్రధాన రాజపురుషుల యావాసములకూడ నా జనసమాహమల క్రోధాగ్ని కి గురి యయ్యెను. వారప్పుడు తగులబెట్టిన యిండ్లకు చంపివేసిన మనుష్యులకు లెక్కలేదు.

పట్టణములో బ్రాహ్మణశ్రేణికి కోటవైపున దండనాథుని మందిరమును ఆవలివైపున వజ్రయత్రెగ్గడ మందిరమును గలవు. ఆ యల్లరిమూకలు సురక్షితమగు నృపకామదండనాథుని మందిరమును సమీపింపనైన లేకపోయెను. కాని యావలి వైపునగల వజ్రయత్రెగ్గడ మందిరముపైకిమాత్రము పలుమారు కవసిరి. కాని దుర్గసమానమై సుశిక్షితులగు భటసమాహమలతో నిండియున్న యా మందిరము దుర్భేద్యమయ్యెను. రెండు పార్శ్వములను రక్షించుచున్న యా రెండు మందిరముల చాటున నన్న బ్రాహ్మణశ్రేణి కానాటి యలజడి యేమియు ప్రాకలేదు. నన్నయభట్టారకుని యవిరళజపహాసితర్కముల కడ్డు కలుగలేదు.

వైశ్యశ్రేణి మాత్ర మంత సుగుప్తముగాలేదు. అది బ్రాహ్మణశ్రేణికి సమీపముననే యుండెను. ఆ ప్రాంతమున నలజడి కలుగలేదు. కాని యావలిదరిని కొన్ని యిండ్లు దహనమయ్యెను. శిశుకాలముననే ముప్పరాజును దండనాథుడు భటసమాహమలతో వచ్చి మూకలను పారద్రోలి యగ్నిప్రాకటండు నరికట్టెను.

ఆ రెండు వాడలతప్ప పట్టణమంతయు నల్లకల్లోలముగా నుండెను. ఇది యా మరునాడు సంభవించునని రాజపురుషు లాహించి దాని నడ్డుకొనుటకు సిద్ధపడుచుండిరి. కాని యొక నాడు ముందుగానే సంభవించినందున వెంటనే అల్లరి ఆడచుట సాధ్యపడలేదు. అయినను రాజభటు లా తిరుగుబాటును చురుకుగనే ఎదుర్కొనసాగిరి.

ఎట్లయినను విప్లవకారులు ఆ క స్మాత్తుగా కోటలోననే ప్రవేశించినందున వారికి కొంత బలమును ధైర్యమును చిక్కెను.

లోపలికి చొచ్చుకొనివచ్చిన యాశ్వికులను విప్లవదీరులను అచ్చట నంతకుమున్ను సిద్ధముగా నున్న రాజభటు లెదుర్కొనిరి. అయినను ఆ అకస్మాత్ప్రవేశముచే వారికి ఊత మెక్కువై ప్రతిఘటించు రాజభటులను వెనుకకు చెదరగొట్టుచు పోవుట కవకాశము చిక్కెను.

కోటలోపలికి వెళ్ళిన విద్రోహులు ముఖ్యముగా నాలుగు భాగములుగా చీలిరి. అందులో నొక మూక చెరసాలపైకి పోయెను. వారు సులభముగా ద్వారపాళులను భటులను చంపివేసి చెరసాల తలుపులు తెరచి బంధితులను వదలించిరి. వారిలో వండితవాడమునాడు బంధితులైన జాడలు పలువురుండిరి. పాళకుల నూనె వర్తకులును, పరిచారకులును, సింధుదేశపు నక్వశిక్షకుడును ఉండిరి. వారందరు విముక్తులై విప్లవకారులను జేరిరి. వారేకాదు! రాజశిక్షితుడై యాస్థానమందిరమున తన్నుతాను పొడుచుకొని పడిపోయిన కామరాజపుత్రుడు నందుండెను! అతనికి ఆ గాయము నయమైనది. ఆ తిరుగుబాటుదారులు అతని బంధములు ఛేదించి కవచమును శిరస్థాణమును ఖడ్గమును విల్లు నంటులు నిచ్చిరి. అది యాతడు శిశ్రుముగా ధరించి జయశీలముగ నావిప్లవతండమును నడిపించుకొనుచు వచ్చెను.

మరియొక తండము విజయాదిత్యుని భవనముపై బడెను. అతని భటులు వచ్చినవారి నడ్డుగించుచుండ విజయాదిత్యుడు కవచము ధరించి ఖడ్గ మొకచేతను దాలు మరియొకచేతను జూని కాజభటుల కుత్సాహము కలిగించుచు స్వయముగా యుద్ధములోనికి లంఘించి విప్లవకారులను ఖండింప సాగెను. కొంతసేపటికి బాణ మొకటి బాహుబంధమున నాటినందున నాతడు పడి పోయెను. భటు లాతని బదిలముగా భవనాంతర్యాగమునకు జేర్చిరి.

విప్లవకారుల మిగిలిన రెండు తండములను ఒకటి రాజరాజనరేంద్రుని హర్యక్తుముపైకిని రెండవది రాణివాసముపైకిని బలముగా విజృంభించెను.

ఆ రెండు మందిరములముందును కవచములను శిరస్థాణములను చర్మములను దృఢముగా ధరించి కూలపాములగు యవనోమకభటులు బారులు తీరి కాపుండిరి. వారెన్నడు మాట్లాడినట్లే కనపడరు వారి నోళ్ళలో నాలుక లున్నవో లేదో ఎవరికి నెరుగు నవకాశ మియ్యదు. వారి చూపులు తీక్షణమైనవి. వారి చేతులలోని శూలములు నూత్నతరమైనవి. వారు నిలిచిన ప్రదేశము ఇనుపగోడవలె దుర్భేద్యమయ్యెను. ఆశ్వికులు ధానుష్కులు నెంతప్రయత్నించినను ఆ మనుష్యుకుడ్యము చలించలేదు. అంతటధానుష్కులు సాధోపరితలమున గనుపడినవారి నెల్ల గురి చూచి వేయుచుండిరి.

చెరసాలనుండి విడివడిన జనము 'జయ కామ రాజ మహారాజా' అని కేకలు వేయుచు రాణి వాసముపై కవీయుచున్న జనములో కలసిరి. ఆ సమయమున అమృంగమహాదేవి సాధోపరితల పానకు నిర్వయముగా వచ్చి యుద్ధము నవలోకించుచు భటుల కాజ్ఞాపించుచుండెను. ఆ సమయమున నామె చూడ వ్యాఘ్రలాంఛనులగు చోరుల బిడ్డ యగుటచే కుపితమైన వ్యాఘ్రవలెనే చూపలెను.

ఆమె నచ్చట నుపలక్షింపగనే కామరాజపుత్రుడు దృఢదృష్టితో ధనుస్సున తీక్షణబాణము సంధించి యామెపైకి వదలెను. అది చూచి మెరుపు మెరసినటు రోమకభటు డొకడు బాణమునకును అమృంగదేవికిని మధ్య వచ్చి నిలిచెను. అత డా బాణము తగిలి పడిపోయెను.

తనకై పడిపోయిన యా రోమకభటుని లోపలికి చేర్చు సేవకుల కామె యాజ్ఞాపించెను. వారది నిర్వర్తించువరకు నిర్లక్ష్యముగా నామె లోనికి పోక బాణములు వేయువారివైపు నిశ్చలముగా తిరిగియుండి యాతని లోనికి దీసికొని పోయినంతట గంభీరమందగమనముతో లోనికి బోయెను. ఆమె యట్లుండగా నెన్నియో బాణము లామెమేనికి దాకెనుగాని అంతఃకవచావృతమగు నామె మేనికి గాయము కలిగింపలేక పోయెను.

అంతలో రాజభవనములోని పరిచారకులు వచ్చి మహారాజా భవనములో కనిపించుట లేదని తత్తరముతో నామెకు నివేదించిరి. మహాదేవి యెంతమాత్రము సంభ్రమింపక "మహారాజా తేమము సంకతి జాగ్రత్తపడ నక్కరలేదు" అని కఠినముగా వారితో పలుక వారు రాజాన్వేషణ ప్రయత్నమునుండి విరమించిరి.

ఇంతలో కోటలోని సైన్యమును నడిపించుచున్న జననాథుడను దండనాథుడు మహాదేవికి మొక్కి శత్రువుల నందరను నిశ్చేమముగా కోటలోనుండి తరిమివేసితి మనియుకోట బహిః ప్రదేశమున గూడ సమీపమున నెవ్వరు లేకుండ బారిపోయి రనియు నివేదించెను. వెంటనే యమృంగదేవి బయలుదేరి కోటలో కలిగిన వ్యవస్థ పరీక్షించి గాయపడిన వారి నందరను చికిత్సకై వైద్యశాలకు చేర్పించి ముందు వారిని కరుణాదృష్టులతో నిర్వణుల జేసెను.

ఆమె యంతట చెరసాల వైపునకు జని పారి పోవగా మిగిలిన బంధితుల నందరను పదిల పరపించి రక్షకభటుల నందు నియమించెను.

కుమారసప్తములో మిగిలిన యార్ధురుగుగూడ నానాడు బహిరంగముగా విప్లవతండములను నడువజొచ్చిరి. రాజభటులుకూడ కొందరు వారిలో కలసిరి. పలుతావుల వారు రాజసేనల నెదిరించుచుండిరి. ఇంత యాకస్మికముగా నల్లరి ప్రారంభించినను రాజసైన్యములు వరాకుగా నున్నట్లు లేదు.

రాజమందిరముపై నలజడి ప్రారంభమైన సమయమునకే నూతనముగా దండనాథుడైన రాజమయ్య యావల నొక యశ్వదళముతోపోయి సారంగధరుని మెట్టిసంఘారామమును ముట్టడించి బలవంతముగా లోపలప్రవేశించి స్వాధీన పరచుకొనెను. అక్కడ నాత డప్పుడు స్వాధీన పరచుకొనిన వసువిశేషము లగ్భుతమైనవి. ఆ క్రిందటి రాత్రియే వచ్చిన రెండువేల యశ్వము లందు విక్రాంతి తీసుకొనుచుండెను. సామాను కొట్టలో నున్నవి పూజాద్రవ్యములు కావు! విండ్లు, బాణములు, ఖడ్గములు, శూలములు,కుంతములు, గదలు, లోమరములు, కత్తులు, ముసలములు, కవచములు—నందున్నవి. అది గొప్ప యాయుధాగారముగ నుండెను. విప్లవకారులకు ప్రధానకేంద్రముగ సంఘారామము ముందుగనే వశమైనందున వారి కాధారము లేకపోయినది. జాడవిగ్రహములతో వచ్చిన శ్రమణులు రాజమయ్యను సంఘారామము వదలిపోమ్మని ముందాజ్ఞాపించిరి. అతడు వినకపోగా రాజరాజాకు చెప్పి దండింపజేయించెద మని తెదరించిరి. అతడదియు నిర్లక్ష్యముచేయుగా నాతని పరిపరివిధముల బ్రతిమాలుకొనియు విశేషధన విచ్చెదమని యు ప్రలోభపెట్టియు నెన్నియో ప్రయాసలు పడిరి. ఎంతకును నాతడు వినలేదు విప్లవసైనికులంత బలవంతముగా నది తమ స్వాధీనముచేసికొనవలెనని మల్లపూరాజకుమారుని ప్రోద్బలముతో ప్రయత్నించిరి. రాజమయ్య వారి నందర దరిమి వేసి జాడశ్రమణులను—జేతారి నాగుడు, వజ్రకిరీ, చీనాపండితుడు ఇత్యాదులతోగూడ—నిష్కర్షణముగా బంధించెను.

ఆరంభకూరత్వముతో చెలరేగిన యా యలజడి తీవ్రత మధ్యాహ్నమునకే తగ్గుచుండెను. సంఘారామములోనికి రాజభటులంత శిశ్రుముగా బ్రవేశింప సాహసించు రని వారెన్నడు నూహింపలేదు. పవిత్రముగా చూచు దేవసదనమును గౌరవింపరా యనుకొనిరి.

ఆనాడు నృపకామదండనాథుడు తన మందిరము వీడి బయటికిరాలేదు. కాని యా వృద్ధదండనాథాగ్రణియే పట్టణమునం దెల్లరు రాజభటులకు శిశ్రుగాములగు నాశ్వికులచే నెప్పటికప్పుడాజ్ఞా లందింపజేయుచు రాజభటసన్నాహమున కంతటికిని నూత్రధారుడై సమర్థతతో నిర్వహించెను.

మధ్యాహ్నముగనప్పటికి రెండు శుభవార్తలు రాజమహేంద్రపురము చేరెను. ఒకటి యవరాజ రాజేంద్రదేవుడు చక్రకోట్టె దుర్గమును పట్టుకొని వార్త; రెండవది కొప్పుము యుద్ధరంగములో కుంతలచాళుక్య సైన్యములు చోళ సైన్యములచే పరాజితమైన వార్త! వెంటనే వివరముగా నా వార్తలు రెండును నృపకామ దండనాథుడు పట్టణమంతట ప్రకటింపజేసెను.

ఆ వార్తలు వినినంతనే విప్లవకారులకు ధైర్యము సడలిపోయెను. ఒక్కసారిగా వారి ప్రాణములు జారిపోయెను. నిస్సృహ నొంది యెవరికి దోచిన రీతి వారు పారిపోసాగిరి. మూడు జాములగునప్పటికి రాజమహేంద్రపురము కాంతించెను.

కాని యిట్లు రాజమహేంద్ర పురములో రగుల్కొనిన విప్లవజ్వాల యా పట్టణముతో నాగిపోలేదు. ఆ దినమున నీ విధముగానే తేంగీ రాజ్యమందంతట ననేకప్రదేశములలో నల్లరులు సాగెను. కొన్నియెడల ప్రజలలోననేకాక సైనికులలో నావికులలోగూడ బ్రసరించెను. కొందరు దండనాథులే తమ సేనలతో నెదురుతిరుగ ప్రయత్నించిరి. కాని వారి యనుచరులే ఆ దండనాథులను సమయించి దండనాథపదవి స్వీకరించి అప్పటికే తమ కందియున్న రాజముద్రక గల యాజ్ఞాపత్రములు ధరించి సైనికులను చాలవరకు అడుపులో నుంచుకొనగలిగిరి. కాని యిట్టి పని యంతటను సాధ్యపడలేదు.

భట్టిప్రోలు, ఘంటసాల, అమరావతి, జగ్గయ్యపేట, నాగార్జునకొండ—ఇత్యాది కృష్ణాతీర ప్రదేశములు జాడలు పట్టుకొమ్మలుగా నుండెను. అట్లే పూర్వము తేంగీరాజ్యమునకు రాజధానిగానుండిన కొల్లేరు సమీపముందలి తేంగీ పట్టణమును జాడజనబహుళముగా నుండెను. ఆ పట్టణములన్నియు విప్లవకారుల వశమయ్యెను. కృష్ణతీరపై నౌకలలోగూడ కొన్ని వారి వశమయ్యెను.

మోటుపల్లిలో కలవర ముదయముననే పొడచూపెను. శక్తికర్మ కఠినశాసనములచే అతి శిశ్రుముగా నచ్చట్టియల్లరి యణచి నాకాబలమునకు ఎంతమాత్ర మపాయము ప్రాకటండు జేఖను. మో సలపురము నగూడన న్నెయ్యెను. కృష్ణతీరపై సుభయతీరముల నన్న తరులను ఎటువైపున నున్నవని నటువైపు కదలకుండ నాజ్ఞాపించి నదీతరణులు రాజసేనలకు తప్ప యితరులకు సంపూర్ణముగా నిషేధించెను. తిరుగుబాటు దారు లెక్కడివా రక్కడనేకాని యొకరితో నొకరు సంబంధము కలుపుకొనుట కవకాశము లేకపోయినది అందుచే తాత్కాలికముగా సభాకృత్పరిశ్రములైనయెడల గూడ విద్రోహముల ధైర్యము ఊడింప జొచ్చెను. రాజసైన్యము లెప్పటికప్పుడు పరిస్థితులు తెలిసికొనుచు సులభముగా విప్లవాక్రాంతి ప్రదేశములు స్వాధీనపరచుకొని కాంతి నెలకొల్పుట సాధ్యమయ్యెను. కాని యిది జరుగుటకు కొన్నిదినములు పట్టెను.

ఒక్క రాజమహేంద్రపురమున దప్పు గోదా పరితీరమంతయు కాంతముగా నుండెను. గోదా పరిపై నావలు యథాప్రకారము ప్రయాణము చేయుచునే యుండెను. రాజమహేంద్రపురము రేవులలో మాత్రము రాజసైన్యములు నిలిచి విప్లవకారుల నందు జేరకుండ నరికట్టుచుండెను.

ఇంత యలజడి జరుగుచున్న సు ఆనాడు రాజరాజనరేంద్రుడును వజ్రయత్రెగ్గడయు ఎక్కడను గనుపడకుండుట చిత్రముగా నుండెను. అమృంగమహాదేవియు చూడ నయ్యెను గాని మహారాజా ఎక్కడను లేడు. మహారాజును ప్రెగ్గడయు నాదినమున మారువేషములతో పురమెల్లడ సంచారము చేయుచున్నారని వదంతి పుట్టెను. వారిని గుర్తించి సంహరించినచో తాము సులభముగా జయింపగలమని విద్రోహు లాశపడిరి. ఎన్నియో మారులు "ఇదుగో రాజా!—ఇదుగో వజ్రయ!" అని వారు పలువుర మనుష్యులను చంపుచుండిరి. కాని మరల మరల "ఇదుగో రాజా!—ఇదు గో వజ్రయ!" యను కేకలు పట్టణములో నేనో యొకమూల వివేచచ్చుచునే యుండెను.

అలజడి తగ్గిన కొలదియు రాజవీధుల నెల్లడ రాజభటులు నిండిపోసాగిరి కఠినముగా వారు పురజనల నెక్కడ మూగనియక చెదరగొట్టు సాగిరి. కత్తులు, కర్రలు, మరియెట్టి యాయాధములు గాని ధరించిన వారిని వీధిలోనికి రాకుండ జేయుచుండిరి.

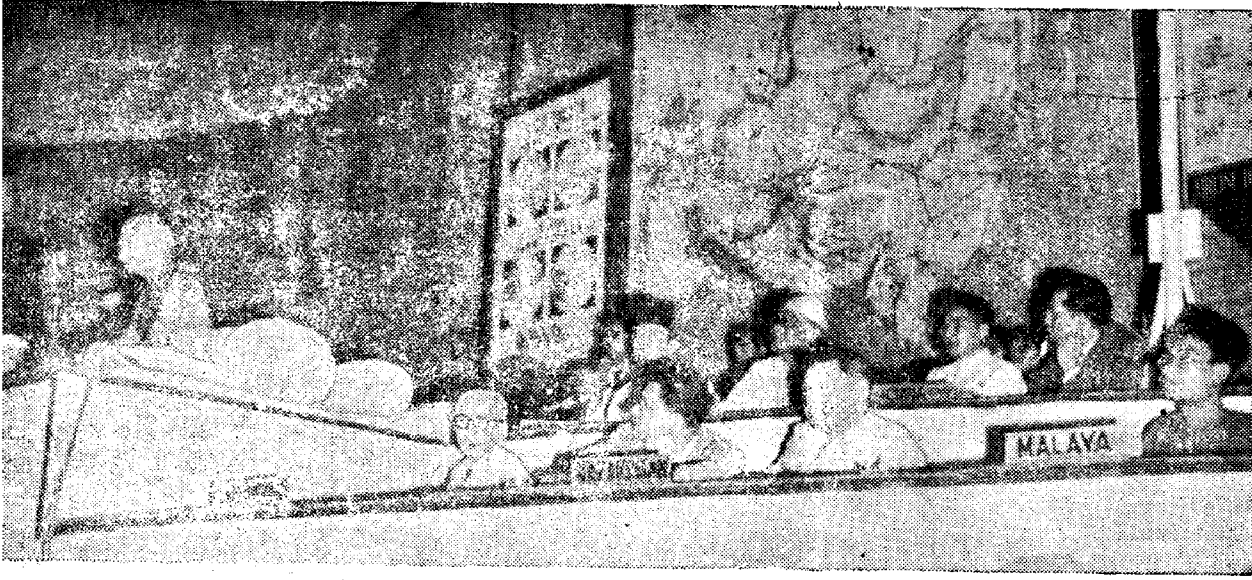
అప్పటికి వారము దినములనుండి యిద్దరు విదూషకులు రెండు గుర్రములపై నెక్కి చేతుల కొయ్యకత్తులు ధరించి పురవీధుల నెల్లర నవ్వింపుచు తిరుగుచుండిరి. ఈ నాథు వారు బ్రాహ్మణశ్రేణిలో నట్లే తిరుగుచుండిరి. పట్టణములో నల్లరి కాంతించుచున్న సమయమున రాజభటు లది యుపలక్షించిరి. వెంటనే వారు విదూషకులను సమీపించి యా కత్తులు వదలమని కఠినముగా నాజ్ఞాపించిరి. వారు వదల లేదు. రాజభటులంత బలవంతముగా నా ఖడ్గములు స్వాధీన పరచుకొని చూడ నవి కొయ్యకత్తులు కావు. నిజమైన నిశితఖడ్గములు! వారంతట నా విదూషక వేషధారులను ప్రారముగా బంధించి నృపకామదండనాథు నెటుట నుంచిరి.

రు. 100. బహుమానము అద్భుతమైన, శక్తిగల సిద్ధకవచము

చాలా అద్భుత శక్తిగలది. ఎటువంటి అసాధ్యమైనను ఈ కవచముతో జయించవచ్చు. ఈ కవచమును సులభసాధారణముగ ధరించి గుణము పొందవచ్చును. ఏలాటి నిర్బంధములేవు. దీనిని ధరించుటకల్ల, చెడ్డ నక్షత్రములు, శత్రువులును జయము పొందుటయేగాక అధిక అద్భుతవంతులుగ జేయును. ఎవరైనను ఈ కవచమును మోసమని యూహించువారలకు రూపాయలు 100 బహుమానమియ్యబడును. ధర రాగితో 2/- వెండి 8/- అసలు బంగారము రు. 16/- ఇంగ్లీషులో యుత్తరములు వ్రాయుడు.

Mahatma Ashram,
5.C Mukhtaram Babu St., Calcutta.

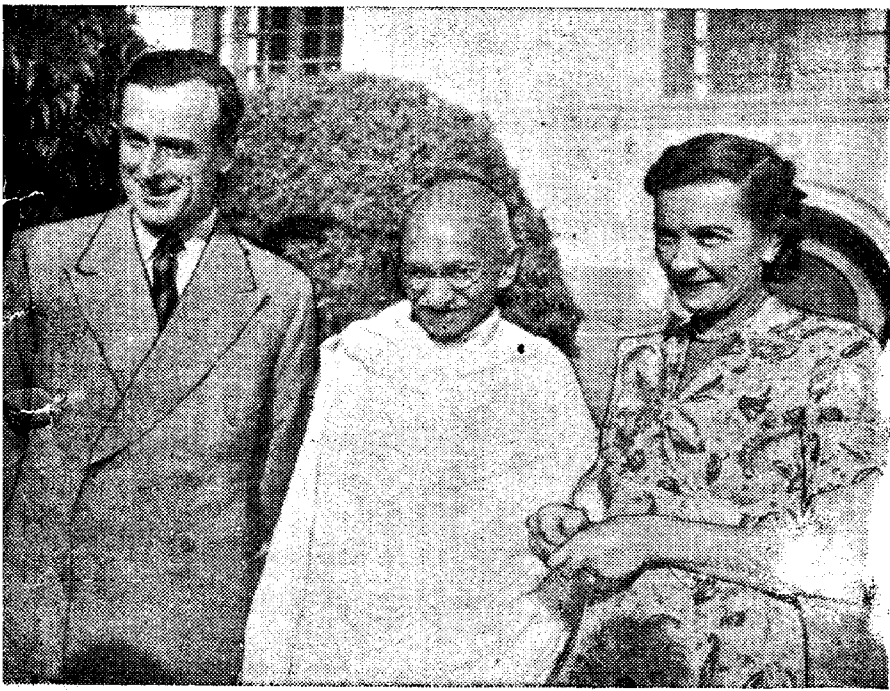
అమరజీవిత దృశాలు

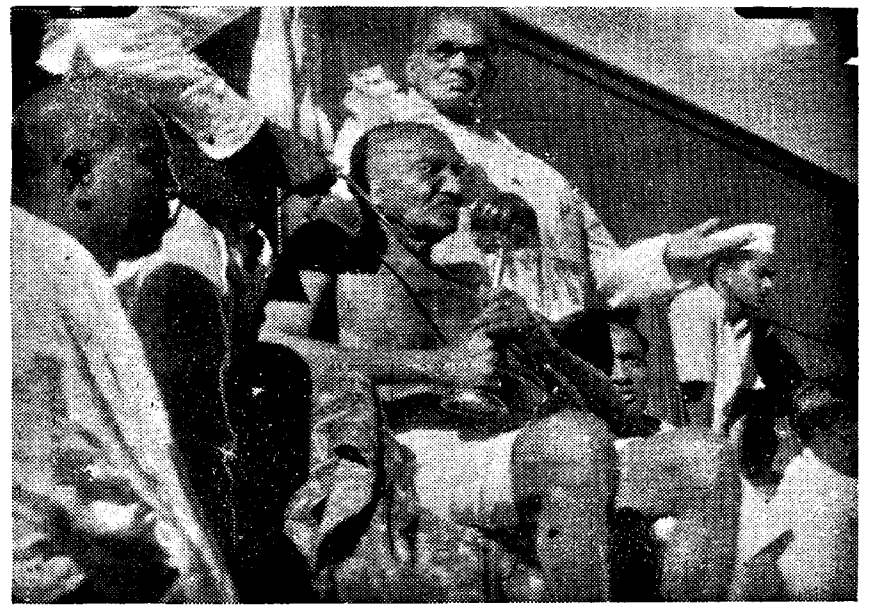
ఆసియా మహాసభలో గాంధీజీ

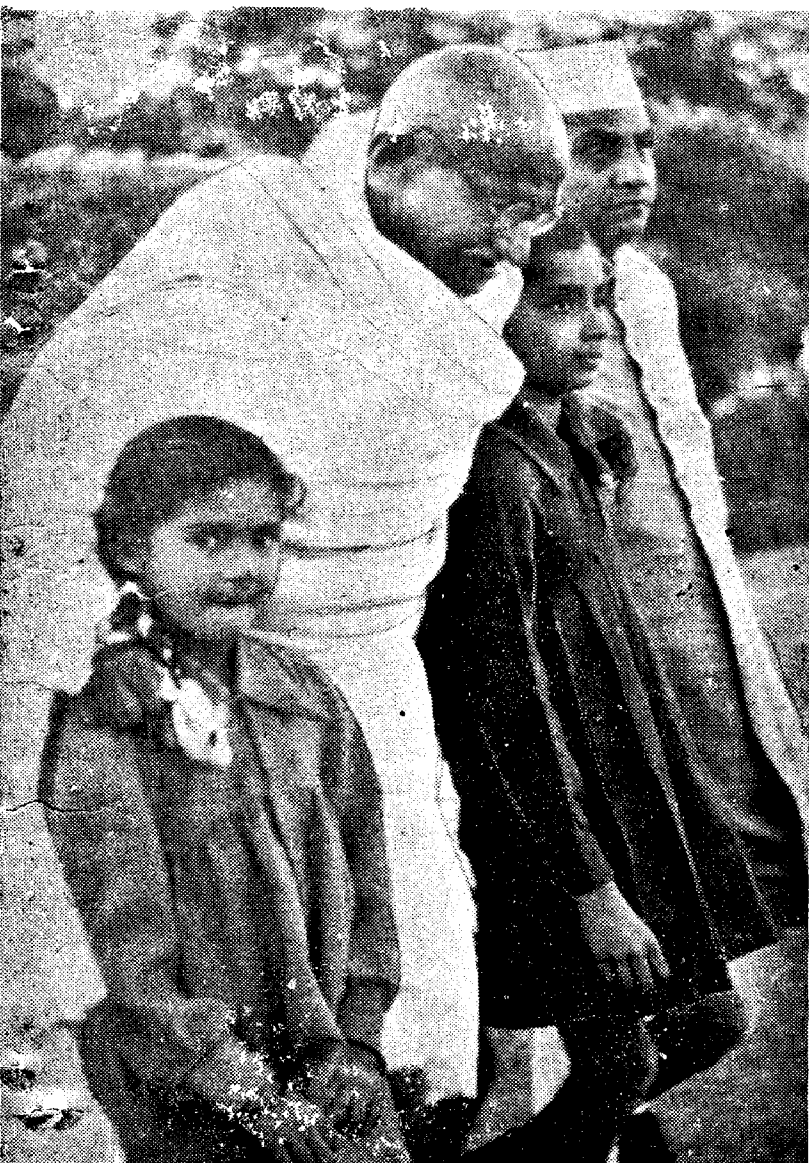
గాంధీజీ పండిట్ నెహ్రూ

గాంధీజీ మాంట్ బాటన్ దంపతులు

మహాత్ముని అంతిమ ఆంధ్ర దేశయాత్ర, వెనుక ప్రకాశంపంతులుగారు

గత ప్రాయోపవేశనమయంలో వాహ్యాశిష్యుని గాంధీజీ

ప్రాయోపవేశ దీక్ష సమయంలో గాంధీజీ

హిందూ మహమ్మదీయ సామరస్యనికై కలువరించి యావజ్జీవితాన్ని సమర్పించిన గాంధీజీ, జనాభా జిన్నాతో వాదించుచున్న దృశ్యం.

భరణి వారి

రత్నమాల

క్రిక్కిరిసిన ప్రేక్షకులతో 5-వ వారం నడచుచున్న కేంద్రములు
బె:వాడ-లక్ష్మి, విశాఖపట్నం-పూర్ణా, విజయనగరం-పూర్ణా కాకినాడ-మెస్ట్రీస్,
రాజమండ్రి-మినర్వా, గుంటూరు-మ్యూసిటి, తెనాలి-సత్యనారాయణ,
మచిలీపట్నం-బృందావన్, ఏలూరు-గోపాలకృష్ణ, కర్నూలు-చాంద్
--పూర్ణా రిలీజ్--

Await release throughout South India:
Apply to: —Bharani Pictures, Madras-17.

ఉత్తమ నైవేద్య గ్రంథము పండితారాధ్య చరిత్ర

పాల్కురికి సోమనాథకవి రచించిన ఉత్తమ ద్విపద
కావ్యము. డా॥ చిలుకూరి నారాయణరావుగారిచే
పరిష్కరింపబడినది. దీక్షా, పురాతన, వాద,
మహిమ, పర్వతము లను అయిదు ప్రకరణములును
ఒకే సంపుటమున గలవు. ఇంత నిర్దుష్టముగ ఈ
గ్రంథము నిదివర కెవ్వరును ప్రచురించి యుండ
లేదు. నారాయణరావుగారు రచించిన అమూల్యమైన

పీఠికకూడ కలదు.

వెల రూ 5-0-0.

వ్యాకింగు, పోస్టేజి రూ. 1—4—0.

ఆంధ్ర గ్రంథ మాల,
పోస్టు బాక్సు నెం. 212, మదరాసు.

ఆంధ్ర విజ్ఞాన సర్వస్వము

ప్రథమ ద్వితీయ సంపుటములు

ప్రథమసంపుటమునందు డిమ్మి ర-వ ఆకృత్యయందు ౬౦౦ పుటలు గలవు. ఇందు 'అ' నుండి
“అధ్వర్య” వరకును గల విషయము గలదు. త్రివర్ణ పటములు ౮, ఇతరపటములు ౧౨గి, వివిధ
విషయములు ౮౦౦ కలవు.

రెండవ సంపుటమునందు డిమ్మి ర-వ ఆకృత్యయందు ౬౦౦లకు మించిన పుటలు కలవు.
“అక్ష” మొదలుకొని “అశ్వినీ” వరకు గల విషయము గలదు. త్రివర్ణపటములు ౧౦, వానిలో ౨
అమరావతి స్తూపమునకును ౨ అనాహతమునకును చెందినవియు, ౬ దేశచిత్రపటములును గలవు.
ఇవిగాక మరి ౫ సాదా దేశపటములు కలవు. ప్రాచీనాంధ్రుల కళాసంపదను వ్యక్తముచేయు అమ
రావతిస్తూపమును గురించిన గొప్ప వ్యాసమునందు అమరావతి శిల్పమునకు సంబంధించిన హాఫ్
టోక్ బొమ్మలు రమారమి ౧౦౦ ను, వేషభూషాదుల వెల్లిడించు బొమ్మలు ౫౦ వఱకును గలవు.
మరియు అభినయమును వ్యాసమున భరతశాస్త్రమునందలి వేటువేటు హస్తములను సూచించు బొమ్మలు
౫౭ ను, ‘అనాహతము’ నందు పట్టుకొనుట చిత్రములును గలవు. ఇట్లు ఆయా వ్యాసములకు చెందిన
చిత్రములు మొత్తముమీద ౨౫౦కి పైగా నున్నవి. వివిధవిషయముల సంఖ్య ౮౦౦ వరకు నుండును.
సంపుటము చక్కని స్వదేశీచర్మముతోడను బంగారు రేఖలతోడను సంపుటికృతము. ప్రతిసంపుటమున
౬౦౦ పుట లుండును.

ప్రతిసంపుటము వెల రూ. ౧౦.

పోస్టుద్వారా : రూ. ౧-౮-౦. రైలుద్వారా : దగ్గరచోట్లకు ఖర్చులు అ. ౧౨.

మేనేజరు, ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వ కార్యాలయము, నెం. 7, తంబుకెట్టిపేటి, మదరాసు.